

Ella Sofia Roll-Lund

Klær i limbo

Design av et oppbevaringsmøbel til klær i bruk

Masteroppgave i Industriell design

Veileder: Casper Boks

Januar 2024

Ella Sofia Roll-Lund

Klær i limbo

Design av et oppbevaringsmøbel til klær i bruk

Masteroppgave i Industriell design

Veileder: Casper Boks

Januar 2024

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Fakultet for arkitektur og design

Institutt for design

Kunnskap for en bedre verden

KLÆR I LIMBO

Design av et oppbevaringsmøbel til klær i bruk

Av Ella Sofia Roll-Lund
Masteroppgave i industriell design, NTNU
Høsten 2023

Sammendrag

I denne masteroppgaven undersøker jeg temaet klær som hverken er helt rene eller skitne nok til vask – som jeg har kalt klær i limbo. Dette er et problem som mange kan kjenne seg igjen i. Mange har for eksempel en stol som fyller seg opp med denne typen klær, eller så havner de på en overfylt knaggrekke eller på gulvet. Dårlige og midlertidige oppbevaringsplasser for disse klærne kan føre til uønsket rot og unødvendig mye klesvask. Målet med oppgaven er å utforske temaet fra et designperspektiv og utvikle et konsept som kan bidra til å løse problemet. Resultatet i oppgaven er todelt: innsikt om temaet og et fysisk produkt.

Jeg har gjennomført en grundig innsiktsfase, med både litteraturstudie og innhenting av egen innsikt med ulike designmetoder. Jeg har blant annet gjennomført en analyse av diskusjonsforum om temaet, studert memes og gjennomført en workshop om det litt skamfulle med kroppslukt og rot. Innsikten viser at det å bruke, vaske og oppbevare klær er et sammensatt system av regler, rutiner og kategorier, og noe som er både privat og offentlig. Den viktigste grunnen til å vaske klær er frykt for lukt, noe som henger sammen med et sosialt press. Hovedgrunnen til at klær i limbo lett blir til rot er at de hverken hører hjemme i kategorien rene klær eller skitne klær, og at de derfor ofte ikke har en egnet oppbevaringsplass. Utfordringer med klær i limbo er utbredt, men det er likevel ikke et etablert begrep. Innsikten om temaet er i seg selv verdifull fordi den gir en forståelse av et tema som er lite utforsket fra før.

Det fysiske produktet jeg utviklet er et klesstativ spesielt tilpasset klær i limbo. Det ble utviklet gjennom blant annet å bygge mange småskalamodeller og to modeller i full skala. Produktet har et enkelt formspråk og ble laget i massiv bjørk for å sikre at det ble et kvalitetsprodukt som tåler bruk i lang tid. Formen til produktet er i stor grad bestemt av funksjonen. Testing av produktet viser at det er et attraktivt og interessant produkt som kan bidra til å redusere rot og muligens også unødvendig klesvask gjennom å gi klær i limbo en dedikert plass tilpasset brukerbehov.

Abstract

In this master's thesis I investigate the topic of clothes that are neither completely clean nor dirty enough to wash – what I call clothes in limbo. This is a problem many people can relate to. It is common to have a chair that unintentionally becomes a storage space for these clothes, or they end up on overfilled pegs or on the floor. Suboptimal and temporary storage spaces for these clothes can lead to unwanted clutter and unnecessary laundry. The aim of this thesis is to explore the topic from a design perspective and develop a concept that can contribute to solving the problem. The result of the thesis is twofold: the research about the topic and a physical product.

I have completed a thorough research phase, with both a literature study and through collecting my own insight with various design methods. Among other things I have analysed online discussion forums, studied memes and carried out a workshop on the somewhat shameful aspects of odour and clutter. The research shows that using, washing and storing clothes is a complex system of rules, routines and categories, and it is at the same time both private and public. The main reason for washing clothes is fear of smell, which is linked to social pressure. Clothes in limbo becomes clutter easily because they don't belong in either the category of clean clothes or dirty clothes, and that they often do not have a suitable place to be stored. Challenges with clothes in limbo are widespread, but it does not have an established name. The insight into the topic is valuable in itself as it provides understanding of a topic that hasn't been explored a lot before.

The physical product I developed is a clothes rack especially adapted for clothes in limbo. I developed it through building numerous small-scale prototypes and two full-scale prototypes. The product has a simple design and is made from solid birch wood to ensure a high-quality product that can withstand use for a long time. The design of the product is largely determined by the function. User testing shows that the product is appealing and interesting, and that it can help reduce clutter and possibly reduce laundry by giving clothes in limbo a dedicated space adapted to user needs.

Forord

Denne masteroppgaven er skrevet høsten 2023 ved institutt for design ved NTNU i Trondheim. Det har vært en spennende og lærerik prosess å avslutte det 5-årige masterstudiet i industriell design med denne oppgaven.

Jeg vil takke alle som har bidratt i forbindelse med denne masteroppgaven. Spesielt takk min veileder **Casper Boks** for gode diskusjoner og for å ha utfordret meg gjennom hele prosessen. Takk også til **Nils Henrik Stensrud**, **Terje Brandsø** og **Rolf Steinsheim** for hjelp på verkstedet. Takk til fotograf **Anders Myklebust** for flotte bilder av den ferdige prototypen. Takk til alle som har bidratt som testere og deltakere i intervjuer og workshop. Takk til min kjæreste **Lars Magnus** for støtte og hjelp til å holde motivasjonen gjennom semesteret. Og til slutt takk til hele klassen for en fin studietid!

Innhold

Sammendrag	4	5. DESIGNBRIEF	79
Abstract	5	Vurderinger rundt mulighetsrommet	80
Forord	6	Målgruppe	80
1. INTRODUKSJON	11	Kravspesifikasjoner	81
Bakgrunn	12	6. IDÉ- OG KONSEPTUTVIKLING	83
Prosess	14	Innledende idéutvikling	84
Oversikt over metoder og innsiktsverktøy	16	Skisseprosess	90
Oppbygning av oppgaven	17	Formstudie med småskalamodeller	94
2. LITTERATURSTUDIE	19	Materialvalg	99
Klær og klesvask	21	Prototyping i fullskala	100
Lukt i klær, hygiene og renhet	27	Testing av fullskalaprototype	103
Rydding og rot	29	Iterasjon 2	108
Designmetodikk	32	7. FERDIG KONSEPT	113
Oppsummering og diskusjon	34	LIMBO	115
3. INNHENTING AV EGEN INNSIKT	39	8. DISKUSJON OG REFLEKSJON	121
Samtale med ekspert på klesvask	40	Tanker om videre utvikling	122
Analyse av diskusjonsforum på nett	41	Diskusjon	124
Memes: narrativer om rot og klesvask	44	Refleksjon	126
Media, bøker og blogger	46	9. REFERANSER	129
Autoetnografi	48	10. VEDLEGG	135
Semi-strukturerte intervjuer med hjemmeoppgave	50	Intervjuguide	136
Workshop	52	Detaljert plan for workshop	137
Analyse av produkter på markedet	58	Resultat fra “Rot eller ikke rot?”	138
Oppsummering av innsikt	62		
4. ANALYSE AV INNSIKT	65		
Kategorisering av klær	66		
Kulturelt image-matrise	68		
Øyeblikksbilde	70		
Illustrasjon av flyten av klær i hjemmet	72		
Personas	74		
Oppsummering	77		

I. INTRODUKSJON

I dette kapitlet presenterer jeg bakgrunn for prosjektet, betraktninger om prosessen og oversikt over metoder og innsiktsverktøy.

Bakgrunn

Noe av motivasjonen for valget av dette temaet kommer fra oppgaven jeg skrev i TPD4505 Designteori, der temaet var følelsesmessige aspekter ved klesforbruk, fra et bærekraftperspektiv. Der fikk jeg en smakebit av hvor kompleks temaet klær er, og at det er et interessant tema for å undersøke menneskelig adferd. Klær er veldig hverdagslig, men også komplisert. Mye av adferden er underbevisst. Mange vil hevde at de er autonome i sitt valg av klær, samtidig som de likevel bryr seg mye om å passe inn og/eller vise identitet med klesvalget sitt. Å bruke klær er helt grunnleggende for å fungere i samfunnet vårt.

Klesforbruk er interessant i et bærekraftperspektiv, da det står for en betydelig del av verdens klimagassutslipp. Mye av utslippene er fra produksjon, men også klesvask bidrar til bruk av vann, vaskemidler og slitasje på klærne. Å vaske mindre kan bidra til at klærne får lengre levetid. Klesvasken er en essensiell del av det å bruke klær, og er både enkel og komplisert. Målet med oppgaven er å kombinere de store og komplekse temaene bærekraft og menneskelig adferd med en case som er konkret nok til at det var realistisk å få et ordentlig dypdykk i casen i løpet av ett semester.

Etter å ha luftet problemstillingen med klær i limbo med flere virker det som om dette er noe mange kjenner seg igjen i. Det er også et irritasjonsmoment i eget hverdagsliv. Min innledende hypotese er derfor:

Klær vaskes oftere enn nødvendig, blant annet på grunn av manglende plass til klær i limbo. Fordi de ikke har en dedikert plass, havner klærne lett i skittentøykurven, selv om de kunne blitt brukt flere ganger før vask. Eventuelt havner klærne på gulvet, og kan da bli skitne av støv, og dermed også ende opp med å bli vasket. Klærne fører også til rot i hjemmet. I tillegg tror jeg usikkerhet rundt oppfatning av (svette)lukt fører til at mange vasker klærne for sikkerhets skyld. Dette henger sammen med et behov for sosial aksept, og frykt for at andre kjenner svettelukt.

Begrepsbruk

Siden jeg ikke har funnet et etablert begrep for fenomenet jeg skal undersøke, vil jeg for enkelthets skyld bruke det egendefinerte begrepet klær i limbo:

Klær i limbo - klær som i varierende grad er brukt etter siste vask, men ikke er skitne nok til at de definitivt må vaskes før neste bruk.

Masteroppgave for student Ella Sofia Roll-Lund

Klær i limbo – for skittent for skapet, for rent for skittentøyskurven

Clothing in limbo – not clean enough for the closet, too clean for the laundry

Mange kan kjenne seg igjen i dette problemet: Hva skal man gjøre med klærne som er litt brukt, altså de som oppleves som for skitne for å bli lagt tilbake i kleskapet, men ikke skitne nok til å bli lagt i skittentøyskurven? Ofte blir disse lagt på en stol eller på gulvet, og ender opp med å bli vasket likevel. Dette fører til rot i hjemmet, og/eller at klær blir vasket oftere enn nødvendig. Unødvendig vask kan bidra til mer slitasje på klærne, og sløsing av energi, vaskemidler og vann.

Problemstillingen vil være interessant å se på i en norsk kontekst, siden skiftende vær gjør at behovet for klær kan endre seg mye fra dag til dag og fra årstid til årstid.

I oppgaven skal jeg ved hjelp av designmetoder utforske hvordan flyten av klær er i ulike hjem (fra skap til klesvask). Jeg vil se på både adferdsmønstre og fysiske begrensninger, og identifisere smertepunkter (pain points). Det vil være viktig med en grundig innsiktsfase, fordi problemet påvirkes av mange ulike faktorer. Hva som er kjernen i utfordringen kan variere fra person til person og husstand til husstand. På grunnlag av innsikten vil jeg utvikle minst ett konsept som vil bidra til mindre unødvendig vask og/eller redusere uønsket rot, eller et verktøy som tilrettelegger for bevisstgjøring eller videre utforskning. Konseptet kan være fysisk, digitalt eller i form av en tjeneste.

Oppgaven vil blant annet omfatte:

- Litteraturstudie for å analysere hvilken kunnskap om temaet som allerede finnes
- Innhenting av innsikt fra husholdninger og industri, ved bruk av ulike designmetoder
- Idégenerering og utvikling av ett eller flere konsepter

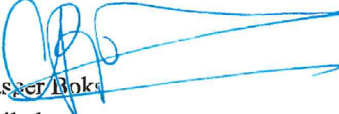
Oppgaven utføres etter «Retningslinjer for masteroppgaver i Industriell design».

Hovedveileder: Casper Boks

Utleveringsdato: 24. august 2023

Innleveringsfrist: 18. januar 2024

NTNU, Trondheim,

Casper Boks
Veileder

Marikken Høiseith
Stedlig leder ID Trondheim

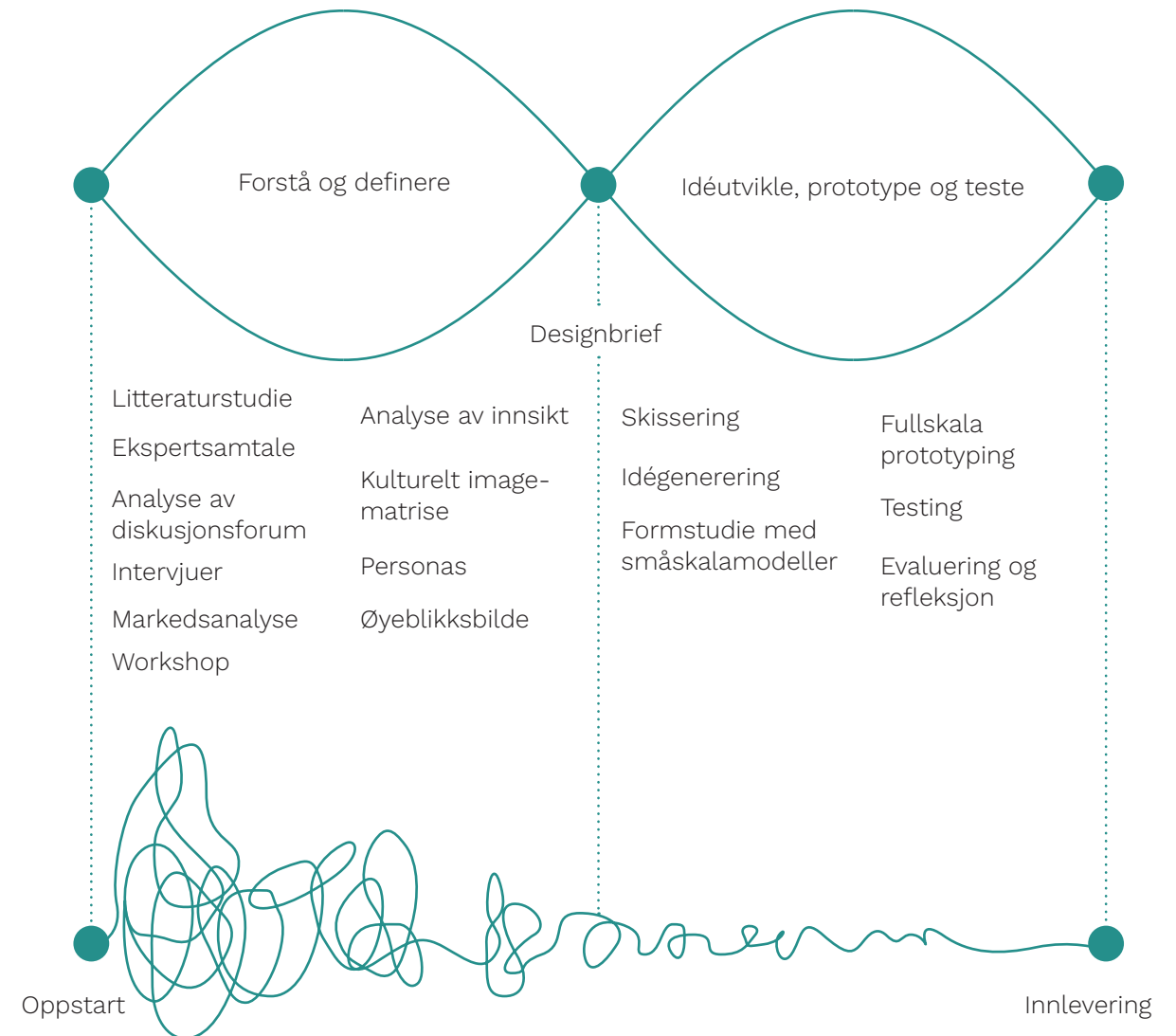
Prosess

Som beskrevet i oppgaveteksten har jeg hatt mye fokus på innsikt. Det har vært en utforskende og litt rotete prosess, der jeg har lest mye, utforsket på nettet, og hentet innsikt direkte fra folk. Designprosessen kan beskrives med *double diamond* (British Design Council, 2019; Hvidsten et al., 2021). Prosessen kan deles i to faser (diamanter), der den første går ut på å forstå og definere problemstillingen, og den andre på å idéutvikle, prototype og teste et konsept. Noe av det viktigste med den første diamanten er å være sikker på at man løser det riktige problemet. De to diamantene kobles sammen i en designbrief, som gir en beskrivelse av den forventede effekten av løsningen. I den andre diamanten skal problemet løses gjennom blant annet idéutvikling og prototyping.

Designmodellen *fuzzy front end* (Sanders & Stappers, 2008) kan også beskrive prosessen i denne oppgaven. Den illustrerer bedre enn *double diamond* den litt kaotiske og "fuzzy" startfasen av prosessen, og at prosessen blir mindre krøllete og mer og mer definert mot slutten.

Slike modeller vil aldri kunne beskrive en designprosess perfekt fordi en designprosess som regel ikke er lineær, og kan for eksempel veksle mellom de ulike fasene i *double diamond*. Likevel fungerer modellene som verktøy til å systematisere og illustrere prosessen.

Gjennom hele prosessen har jeg hatt fokus på *menneskesentrert design*, som handler om at konseptet må tilpasses brukernes (menneskenes) behov (Norman, 2013). Jeg har derfor brukt mye tid på å hente inn grundig innsikt både i starten, underveis og gjennom brukertesting av prototype for å sikre et best mulig resultat.

Oversikt over metoder og innsiktsverktøy

Metode	Hva og hvordan	Hvorfor
Litteraturstudie	Lese forskning og fagbøker om temaer som klær i limbo, klesvask, klesforbruk, lukt i klær, rot osv. og bearbeidet og oppsummerte dette gjennom å skrive	Finne eksisterende kunnskap om temaet i forskning og faglitteratur, om temaer knyttet til oppgaven for å få en bedre forståelse
Ekspertsamtale	Samtale/intervju med Kirsi Laitala som jobber med klesforskning på SIFO, OsloMet	Få et utgangspunkt til videre arbeid, og sjekke om det er mer relevant litteratur jeg har oversett
Analyse av diskusjonsforum	Gjennomgang og analyse av utvalgte forum der temaet klær i limbo diskuteres	Kartlegge meninger og holdninger og forslag til løsninger. Finne ut om klær i limbo er et reelt problem, og hvordan praksis varierer fra person til person. Få kunnskap om temaet fra andre kilder enn forskning
Analyse av memes om rot og klesvask	Finne memes om temaet, analysere disse og identifisere narrativer som går igjen	Få et bilde av hvilke følelser, meninger og holdninger som finnes, og få kunnskap om temaet fra mer uformelle kilder
Analyse av media og bøker	Søke etter rydding på nett og ikke-vitenskapelige bøker og analysere hva som finnes	Finne ut hvordan ryddighet og rot framstilles og diskuteres i media og populærkultur, og hvilke løsninger som blir foreslått
Autoetnografi	Observere og analysere egen adferd rundt klær i limbo, forsøke å endre rutinene mine	Få kvalitativ kunnskap om temaet, bli bevisst på det som har vært underbevisst, og få et utgangspunkt for spørsmål og temaer til intervjuer og workshop
Intervjuer med hjemmeoppgave	Relativt korte semi-strukturerte intervjuer der intervjuobjektene tok med bilder av klær i limbo hjemmefra	Få kvalitativ kunnskap om temaet, kartlegge holdninger og praksis rundt klesvask, klesoppbevaring, renhet i klær, lukt og rot.
Workshop	Workshop med ulike øvelser med memes, shame-stretching og avstemning om hva som er rot eller ikke	Få kvalitativ kunnskap gjennom å skape diskusjon, om temaer som er litt skamfulle og man ikke snakker så mye om, som kroppslukt, sosial aksept, miljø og rot
Markedsundersøkelse	Besøk i møbelbutikker, søk på nett etter produkter, analyse av eksisterende produkter	Finne ut det er eksisterende produkter som dekker behovet, og hvordan de markedsføres
Kulturent image-matrise	Kategorisere samfunnets bilde av ryddighet og det å være rotete og positive og negative syn på dette	Illustrere hvilket bilde samfunnet har av ryddighet og rot, hvilke narrativer som går igjen. Kan rot være positivt og ryddighet negativt?

Øyeblikksbilde	Oversikt over tanker og følelser man kan ha i en situasjon der klær havner i limbo	Oppsummere innsikten rundt hva som skjer når klær havner i limbo, og når valg rundt klesvask og oppbevaring blir tatt
Illustrasjon av klesflyt	Skjematisk framstilling av hvordan klær beveger seg i hjemmet, fra vask til tørking, til skap, osv.	Oppsummere innsikten om klesflyt i hjemmet, hva som er vanlige tilstander klærne befinner seg i, hvordan de beveger seg mellom dem, og hva som regnes som suboptimalt
Personas	Lage personas basert på innsiktsarbeidet	Oppsummere innsikten, et verktøy til å bruke for å beskrive, analysere og definere brukergruppen
Formstudie med småskalamodeller	Bygge raske småskalamodeller med pinner og limpistol og be om tilbakemelding på disse fra brukere	Å utforske idéer fra skissene i tre dimensjoner, få tilbakemelding fra brukere og på bakgrunn av det ta et valg om hva jeg skal prototype i fullskala
Prototyping og brukertesting av fullskalamodell	Bygge en testbar prototype i full skala på IPD-verkstedet. Teste prototypen i kontekst hjemme hos ulike folk	Å få testet konseptet i fullskala, og få tilbakemelding og finne ut hvordan prototypen fungerer i bruk, som et grunnlag for nye iterasjoner

Oppbygning av oppgaven

Oppgaven er delt inn i 7 hovedkapitler, der kapittel 1 er introduksjon. I kapittel 2 presenterer jeg litteraturstudien, som er bygget fra et bredt utgangspunkt og legger de foreløpige rammene for prosjektet. I kapittel 3 skriver jeg om innhenting av egen innsikt. Jeg valgte metoder basert på litteraturstudien for å hente innsikt som ikke var tilgjengelig direkte fra litteraturen. I kapittel 4 bruker jeg ulike verktøy til å analysere og systematisere innsikten fra kapittelet før. I kapittel 5 skriver jeg om veivalg i prosjektet og designbrief. Kapittel 6 handler om idégenerering, konseptutvikling og prototyping. I kapittel 7 presenterer jeg det ferdige konseptet. Kapittel 8 handler om refleksjon og diskusjon rundt resultatet og prosessen.

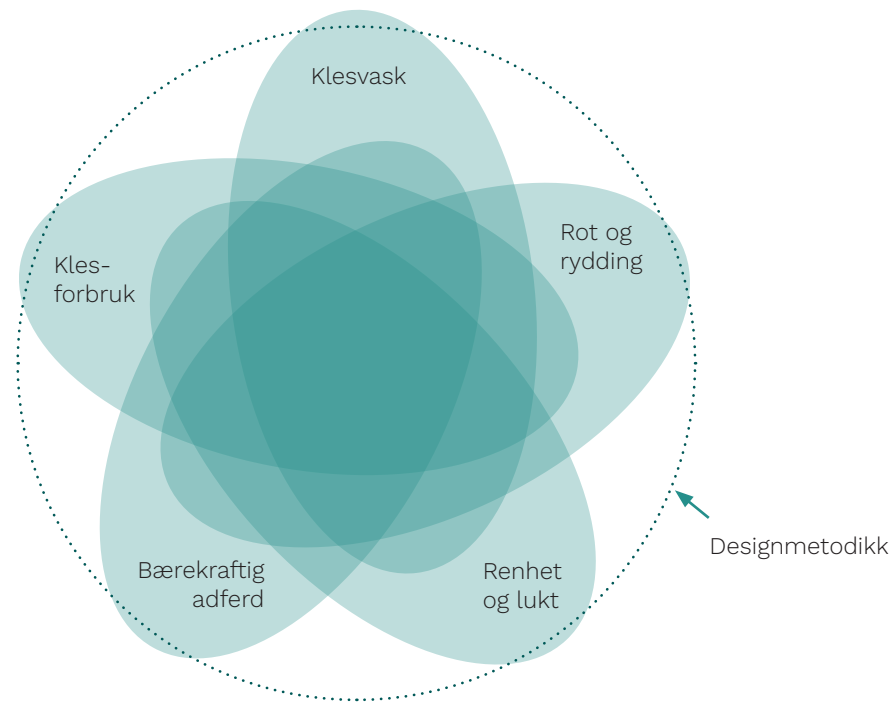
2. LITTERATURSTUDIE

Som en begynnelse på oppgaven fordypet jeg meg i litteratur om relevante temaer. Det var ikke lett å finne forskning om klær i limbo spesifikt, men jeg fant mye om blant annet klesvask, lukt i tekstiler, renhet og rot som var interessant. I dette kapittelet har jeg skrevet om de viktigste funnene, men også hva jeg ikke fant og derfor skal undersøke videre.

Om litteraturstudien

I denne litteraturstudien skriver jeg om flere ulike temaer; jeg begynner med å klær og klesvask. Jeg skriver om hvordan klesvask har endret seg over tid, det som er skrevet spesifikt om klær i limbo, om hvorfor man vasker klær, med mer. Deretter dykker jeg inn i lukt i klær og hygiene, og hva renhet egentlig er. Så har jeg undersøkt hva som finnes av kunnskap om rydding og rot, og hva rot egentlig betyr. Til slutt skriver jeg litt om designmetodikk før jeg diskuterer og oppsummerer litteraturstudien.

Litteraturen ble funnet gjennom søk på Scopus, Oria, Google Scholar, og aktiv bruk av snowballing. Søkeord som ble brukt var: klesvask, laundry, sustainable behavior, clutter, domestic clutter, odour in textiles, design for behavior change mfl. Jeg prioriterte artikler med norsk/nordisk/europeisk bakgrunn.

Illustrasjon av de ulike temaene dekket i litteraturstudien

Klær og klesvask

Klær

Hvorfor bruker vi egentlig klær? Klær har mange funksjoner, som for eksempel beskyttelse mot temperaturer, vind, vann, sol etc. Klær kan også brukes som kamuflasje, til å pynte kroppen, vise status eller identitet, dekke seg til, eller forbedre yteevne (Klepp, 2023). Å bruke klær er intimt og personlig, og samtidig en essensiell del av å vise kroppen offentlig (Entwistle, 2023). En av de viktigste funksjonene til klær er å gjøre kroppen akseptabel i sosiale situasjoner. Renhet og fravær av kroppslukt henger sammen med dette. Hva som kreves av klærne avhenger av kontekst og kultur.

Klesvask i endring

Klesvask i praksis er i stadig endring, og har endret seg drastisk med nytt utstyr og hvitevarer og nye materialer. Fram mot slutten av 1900-tallet var den dominerende delen av klesvasken sengetøy og andre interiørtekstiler, mens det nå er klær som er den største delen av klesvasken (Klepp, 2005). Shove (2003) skriver at klesvask henger sammen med den sosiale og symbolske betydningen av renhet. Det er en kompleks aktivitet, som krever at man koordinerer mange ulike systemer. Å vaske klær er arbeid som kan deles og delegeres, men som oftest er kvinnens ansvar (Shove, 2003). Historisk har en kvinnes evne til å vaske rent og hvitt vært prestisjefyllt og et symbol på egnethet som kone (Klepp, 2005).

Klesvask handler ikke kun om å få renere klær, men påvirkes også av faktorer som blant annet estetikk, livssituasjon, kulturelle normer og fysiske forhold i hjemmet (Rigby, 2016). Shove (2003) skriver at klesvask både har blitt enklere og mer komplekst de siste generasjonene. Moderne vaskemaskiner gjør mye av arbeidet lettere. Samtidig har bedre maskiner gjort det lettere å oppnå en høyere standard, og at standarden for hva som er god nok klesvask derfor har blitt høyere. Klesvasken har også endret seg ved at man så og si har gått bort fra koking av klesvask, selv om mange mente at det var nødvendig for å få ren vask (Shove, 2003). Det er likevel fortsatt en assosiasjon mellom høy temperatur og renhet. Vaskemaskiner har også gjort at man ikke trenger å ha detaljkunnskap om hvordan selve vaskingen skjer. Altså trenger man ikke vite hva vaskemaskinen gjør siden den fungerer som en "black box". Man trenger bare å vite hvilke klær man kan vaske sammen, velge riktig program, fylle på vaskemiddel og trykke på en knapp (Shove, 2003).

Shove skriver også at vaskevaner varierer mye, og folk gjerne presenterer sin måte å vaske klær som unik og tilpasset egne forutsetninger og behov. Alle de ulike delene av klesvasken er knyttet sammen, og det å endre én vane vil påvirke resten av systemet. Hun skriver derfor at man bør studere klesvask som et system bestående av mange delsystemer som påvirker hverandre, og ikke som uavhengige delsystemer.

Hvorfor redusere unødvendig klesvask?

Nåværende klesvaskstandard er høyere enn hva som kreves med tanke på hygiene, og den økende bruken av tid, vann, energi og kjemikalier fører ikke til bedre livskvalitet (Jack, 2013). Vedlikehold (bl.a. vasking, tørking, stryking, oppbevaring og reparasjon) er ofte den mest energikrevende delen av et klesplaggs livssyklus (Laitala et al., 2012). Vi eier stadig flere klær og vasker dem oftere (Laitala et al., 2011). Selv om forbedret teknologi fører til mer energieffektiv vask, og nye vaskemidler fører til mer effektiv vask på lavere temperatur, forsvinner effekten på grunn av hyppigere vask (Laitala et al. 2011). I tillegg er vask av syntetiske tekstiler en betydelig kilde til mikroplastutslipp, og en stor del av klærne vi bruker er helt eller delvis laget av syntetiske fibre (Napper og Thompson, 2016; Laitala og Klepp, 2020).

Fra et bærekraftsperspektiv er det ønsket å bruke plagget flere ganger mellom hver vask, finne alternative måter å "friske opp" plagget mellom vask (eks. lufting), vaske på lavere temperaturer, lufttørke istedenfor tørketrommel, og fylle maskinen ved hver vask for å utnytte kapasiteten (Rigby, 2016). Unødvendig vasking kan forkorte levetiden til et plagg, noe som er uheldig med tanke på hvor ressurskrevende det er å produsere klær. Klepp (2023) skriver at lengre levetid er vesentlig for å redusere miljøbelastningen fra klesindustrien. Det er en del forutsetninger for å optimalisere klesvasken; for eksempel må man kunne vurdere om klærne er skitne, ha kunnskap om hvordan ulike materialer bør behandles, vite hva som er optimal mengde klær i maskinen etc.

Brukt, men ikke skittent, altså i limbo

Bedre oppbevaringsløsninger til klær i limbo er etterspurt i litteraturen av Laitala et al. (2012). I tillegg skriver Klepp (2003) at bedre og mer permanente løsninger for halvskitne klær kan bidra til mindre vask. Laitala et al. (2012) skriver at halvskitne klær var en utfordring hos mange informanter i sin studie. Klærne ble fort liggende i hauger på en stol, på kanten av senga eller på gulvet. Noen av informantene forteller at de har prøvd å lage et system for dette ved å henge opp disse klærne på badet, men at mange av disse likevel havner i vaskemaskinen når de rydder. Dermed blir systemet en midlertidig skittentøyskurv.

Klepp (2003, s. 163) skriver at oppbevaringsstedene til klær i limbo er tilfeldige og midlertidige, og at klærne ofte er i veien. På markedet finnes det utallige oppbevaringsløsninger å velge mellom for rent og skittent, men ikke for det imellom. Klepp skriver også at noen godt kan henge klærne tilbake i skapet etter lufting, men at det varierer veldig. Noen vil heller henge brukte klær i skapet enn å ha rot på soverommet. Noen vil derimot ikke blande rent og skittent, med en tanke om at de urene klærne smitter de rene. Her er det delte meninger. Noen synes for eksempel det er ok å henge klærne inn i skapet igjen hvis de har fått luften seg først. Ifølge Klepp er det et skille mellom klær som henger og ligger i skapet; det er lavere terskel for å legge tilbake klær som henger. Et annet skille er mellom pentøy og tøy i hverdagsbruk; pentøy har høyere sannsynlighet for å bli hengt inn i skapet. Klepp skriver at mengden klær

i limbo avhenger av hvor ofte man skifter. Hvis man skifter antrekk flere ganger daglig er det vanskeligere å huske når det sist ble vasket, og da kan det ende opp med å bli vasket tidligere enn nødvendig.

Oppbevaringssteder som blir nevnt i materialet til Klepp er stoler, krakker, knagger, seng og gulv, stumtjener på soverom og vaskerom. Mange av disse plassene beskytter ikke mot støv og rynker. De fleste oppbevaringsplassene er også steder som tømmes når man rydder hjemmet. Dette beskrives som "å vaske for å rydde" (Klepp, 2003, s. 167). Altså havner halvskitne klær i skittentøyskurven når man rydder. Stoler, gulv etc. hvor disse klærne havner blir i praksis en midlertidig skittentøyskurv. En av informantene sier "Når stolen blir full, vasker jeg". Klær som blir liggende på gulvet blir fort oppfattet som skitne, eller kan faktisk bli skitne av støv. Det samme beskriver Rigby (2016, s. 177). Laitala & Klepp (2016, s. 61) skriver at flere har klær i limbo-kategorien liggende på en stol, seng eller på gulvet. Noen informanter vasket alt etter en dags bruk uten å evaluere om klærne var skitne.

Definisjonen av skittent – hvorfor vaske?

Hva som oppfattes som skittent er kulturelt og subjektivt. 9 av 10 synes det er flaut å gå med klær som lukter kroppslukt (Laitala & Klepp 2016, s. 63). Det oppfattes sammenheng mellom velstandsutvikling og renslighet, i dette tilfellet hyppigere klesvask (Klepp 2003, s. 214). Det å ha på seg nyvaskede klær hver dag er et relativt nytt fenomen, men har raskt blitt en sosial norm (Rigby, 2016, s. 23). Gram-Hanssen (2007) fant ut at hyppig klesvask og bytting av klær er sterkt knyttet til frykten for å lukte svette.

Shove (2003) skriver at det i hovedsak finnes fem hovedgrunner til å vaske klær:

- Rene klær kjennes godt å ha på seg (sensation)
- Å ha på synlig rene klær er positivt sosialt (display)
- Å fjerne bakterier, virus og skadedyr (disinfection)
- Å fjerne eller dekke over vond lukt (deodorization)
- Man vasker av fordi det er en rutine (routine)

Altså er det en del automatikk i at man vasker klær; det er ikke noe man aktivt stiller spørsmål ved om man skal gjøre eller ikke. Klepp (2003) skriver at begrunnelser for å vaske kan deles inn i estetiske, hygieniske, praktiske (herunder halvskitne klær som ikke har en god oppbevaringsplass), rituelle, økonomiske og sosiale. Dette overlapper med det Shove skriver, med noen mindre forskjeller.

Et annet interessant poeng fra Shove er at alt som har vært gjennom vaskemaskinen blir oppfattet som rent per definisjon, av de aller fleste. Selv om plagget fortsatt hadde flekker, misfarging eller lukter, ble det likevel sett på som rent. Et plagg som har vært brukt noen få timer kan bli sett på som skittent selv om det hverken har flekker eller lukter, bare fordi det ikke lenger kommer rett fra vask. Dette viser at det å ha vært gjennom vaskemaskinen har en tung symbolsk betydning.

Miilunpalo og Räisänen (2019) undersøkte temaet i Finland gjennom en spørreundersøkelse, der hovedgrunnene til hvorfor klær blir lagt i skittentøyskurven var følgende: de aller fleste vasker undertøy etter én dags bruk alltid eller ofte (94,1%). De andre viktigste grunnene var at plagget er synlig skittent, har en flekk, lukter brukt, eller har blitt brukt mange dager eller noen dager. Nesten halvparten (46,9%) vasker ofte eller nesten alltid plagget etter at de har blitt brukt én dag. Det ble også spurt om man lufter plagget, og det var kun ca. 1/4 av respondentene som gjorde det ukentlig eller oftere.

Vaskevaner og -hyppighet er sammensatt

Vaskehyppheten og mengden klesvask har gått drastisk opp siden 1950-tallet. Tradisjonelt har klesvask blitt gjort én gang i uka, men har nå blitt en evig spiral av å friske opp en endeløs strøm av klær som blir lagt til vask (Shove, 2003, s. 131).

Avgjørelsen av hvor ofte man skal vaske er sammensatt. Laitala og Klepp (2020, s. 39) skriver at ritualer, altså innarbeidede rutiner, preger mye av klesvasken. For eksempel har noen en regel om rent undertøy hver dag. En del plagget blir også vurdert ved å bli sett og luktet på. Dette påvirkes av hvilken aktivitet klærne har vært brukt til, eierens renhetskrav og klærnes form. Videre skriver de av bomullsvask er den dominerende typen vask, altså klær som blir fort skitne, krever hard vask og trenger mye tid/energi til å bli tørre. Fiberinnhold og bruksområdet til plagget har også betydning, da underbukser som regel brukes kun én dag, mens ullgensere fint kunne brukes mer enn 10 dager mellom hver vask (Laitala et al., 2012). Fiber har også betydning; ull kan luftes for å bli kvitt lukt, det fungerer ikke like godt for f.eks. bomull og syntetiske fiber. Laitala og Klepp (2020) skriver at det er lite faste normer og stor variasjon mellom forbrukere når det gjelder vaskehypphet, og at det derfor er potensiale for endring.

I Gram-Hanssen (2007) sin studie sa flere foreldre sa at deres tenåringsbarn la klær i skittentøyet fordi det var lettere enn å brette og legge tilbake i skapet, selv om plagget ikke har vært brukt i det hele tatt. Betyr det at nødvendig klesvask oppstår på grunn av "latskap"? Kanskje dette er mest aktuelt for ungdommer som bor hjemme der foreldrene vasker klærne deres, og de i praksis ikke har noen konsekvenser av å legge klær til vask raskere enn nødvendig.

Variert klesbruk - hvorfor nytt antrekk hver dag?

Et tema jeg ønsket å undersøke var hvorfor mange ønsker å bytte antrekk (helt eller delvis) daglig. Er det greit å gå med så og si de samme klærne hver dag, bør man skifte antrekk hver dag, eller noe imellom? Det virker som mange ønsker å framstå som om man har på seg noe nytt daglig. Det jeg fant av litteratur om temaet tyder på at det kjønnsforskjeller. For kvinner er fokus på variasjon og fornyelse, og for menn er det mer fokus på kvalitet og funksjonalitet (Laitala og Klepp, 2016, s. 15). Jeg tror også det har betydning hva slags plagget er, at det er lavere terskel for å gjenbruke "basisplagg" som ikke skiller seg ut, eller klær som ikke synes.

Gram-Hanssen (2007) skriver at de fleste tenåringer legger merke til hvis deres klassevenner ikke byttet klær, og at dette ble sett på som negativt. Klepp (2005) skriver at å bytte klær ofte blir sett på som et tegn på renhet, uavhengig av hvor rene eller skitne klærne faktisk er. Klepp skriver videre at målet med å variere antrekk kan være en måte å vise renhet, eller å vise at man eier mange klær og dermed er velstående. Å vise at man har en "fylldig" garderobe å kle seg fra impliserer at man har råd til å handle mye klær. Kan det også være en tanke om at klærne er renere hvis de får "hvile" mellom bruk?

Klesvask som miljøhandling

Laitala og Klepp (2020, s. 27) fant gjennom en norsk spørreundersøkelse en klar sammenheng mellom det å vaske oftere enn gjennomsnittlig og et høyere forbruk av klær. En mulig forklaring på dette er at hyppig klesvask sliter på klærne, og dermed øker behovet for nykjøp. Andre mulige forklaringer er at de med lite klær bruker plaggene lenger mellom hver vask fordi de har lite å skifte til, eller at høyt forbruk generelt henger sammen med et høyere "forbruk av renslighet"? Laitala og Klepp (2020) fant også en sammenheng mellom hvor hyppig man vasker ulltøy og miljøholdninger: hvis man er mer miljøbevisst, vasker man sjeldnere. For bomullstøy var det ikke noen signifikant forskjell i vaskehypphet basert på miljøholdninger.

Miilunpalo og Räisänen (2019) undersøkte miljøholdninger i forhold til klesvask, og 90% av respondentene følte at de kunne påvirke miljøet gjennom hvordan de vasker klær. De ble også spurt om hva de trodde hadde mest betydning. Valg av vaskemiddel og dosering av vaskemiddel scoret høyest. Om man velger å vaske plagget eller ikke, vasketemperatur og fylling av maskinen trodde ikke folk hadde så mye å si. Det viser at det finnes potensiale i å informere folk om at hvor ofte man vasker plagget har stor betydning. Gram-Hanssen (2007) skriver at ønsket om å være presentabel i møte med andre blir prioritert fremfor å redusere miljøbelastningen fra klesvask ved å vaske sjeldnere.

Design og for redusert klesvask

Emma Dulcie Rigby (2016) er blant få som har jobbet med å redusere klesvask fra et designperspektiv. Hun har blant annet identifisert hva som kjennetegner plagget som vaskes sjelden, og så designe plagget basert på denne kunnskapen. Disse ble sendt ut til brukere som brukte og vasket disse i ett år, og resultatet var at de ble vasket sjeldnere og med mindre ressurskrevende metoder. Rigby trekker også fram klær i limbo som en utfordring, i tillegg til flyten av klær i hjemmet og hvordan man skiller mellom rent og skittent. Hun foreslår designprovokasjoner som for eksempel en dynamisk klesgardin og kleskunstverk der klær i limbo oppbevares.

Jack (2013) utførte i sin studie en intervju der deltakerne skulle gå med samme bukse i tre måneder uten å vaske dem. Hun skriver om hvordan klesvask både er synlig og usynlig; ingen ser at du lar være å vaske, men det å gå med synlig skitne klær er synlig. Studien viste at det mest sannsynlig vil

være mer effektivt å endre hva som er forventet praksis i samfunnet enn å utfordre individuelle rutiner. Intervensjonen fikk også deltakerne til å aktivt reflektere over vaner som de tidligere ikke har tenkt så mye over. Det viser at intervensjoner kan bidra til å bevisstgjøre forbrukere og bryte opp dypt innarbeidede vaner.

Nøkkelinnsikt om klær og klesvask

- Klesvaskadferd er variert og sammensatt. Det finnes mange ulike grunner til å vaske, både bevisste og ubevisste.
- Det finnes gode grunner til å redusere vaskehyppigheten fra et miljøperspektiv, både ved at plaggene får lenger levetid, og man direkte sparer ved mindre bruk av energi, vann og kjemikalier.
- Bedre og mer permanente oppbevaringssteder for klær i limbo kan bidra til mindre unødvendig klesvask. Dette er nok ikke den eneste mulige løsningen, men litteraturen gir ingen andre tydelige alternativer
- Å bytte antrekk ofte blir sett på som et tegn på renhet, uavhengig av om klærne er rene eller ikke.

Lukt i klær, hygiene og renhet

Lukt

Klepp et al. (2022) skriver at hvordan man oppfatter lukt har endret seg over tid og varierer mellom kulturer. Behovet for å fjerne lukt i tekstiler er for å oppnå kulturelt definerte behov. De skriver også at lukt er sterkt knyttet til renhet, fordi god lukt eller fravær av lukt regnes som rent. Luktesansen er kompleks, og den endrer seg over tid. For eksempel tilpasser man seg og blir mindre sensitiv for luktene man kjenner ofte. Derfor merker man ikke så godt sin egen kroppslukt. Dårlig kroppslukt knyttes ofte til mangel på renslighet og mangel på evne eller lyst til å være integret i samfunnet (Klepp et al., 2022).

Lukt i tekstiler

Klepp et al. (2022) skriver at lukt i tekstiler kan ikke studeres fra et rent naturvitenskapelig perspektiv, man må også ta hensyn til kulturelle aspekter. Dårlig kroppslukt er forbundet med dårlig hygiene (Laitala et al., 2022). Klepp et al. (2016) skriver at lukt i tekstiler er et konstruert problem. "Kampen" mot skittenhet og vond lukt handler ikke bare om å fremme helse, men også om å jobbe mot et mer moderne og regulert (sivilisert?) samfunn. Siden 1950-tallet har fokuset endret seg fra skitt som flekker, støv og synlig skittenhet som kommer utenfra til skittenhet som kommer fra kroppen i form av svette og lukt (Klepp et al., 2016). Shove (2005) skriver også om skillet mellom "utvendig" skitt fra omgivelsene, og "innvendig" skitt fra kroppen. Når det gjelder utvendig skitt er det synlighet som er den definerende faktoren, men for innvendig skitt er det lukt som er den definerende faktoren.

Kalayci et al. (2017) undersøkte hvor effektive ulike metoder var for å fjerne lukt i tekstiler: mest effektivt var vasking som fjernet over 91% av lukt, deretter et lufteprogram i maskin uten bruk av vann (75%), deretter lufting utendørs (64%) og lufting innendørs (54%). Men selv om lufting innendørs fungerer til å fjerne lukt objektivt, er det interessant å undersøke om folk tror på at det fungerer (subjektivt).

Laitala et al. (2022) skriver at vaskeresultat avhenger av vannmengde og -kvalitet, vasketemperatur, lengde på vaskeprogram, type og mengde kjemikalier, og hvor mye mekanisk bearbeiding det er. I tillegg har fiber og hvordan plagget er skittent betydning. Ullplagg er de som lukter minst, deretter bomull, og de som lukter mest er syntetiske plagg av polyester og polyamid. Luft har stor betydning for lukt, da mikroorganismer er avhengige av fukt; f.eks. vil tykke bomullshåndklær fortære lukte surt enn tynne fordi de krever lenger tid til å tørke.

I verste fall kan lukt i tekstiler føre til avhending. McQueen et al. (2021) fant ut at rundt halvparten av deres respondenter i USA og Canada hadde kvittet seg med plagg på grunn av vond lukt i dem. I tillegg havnet disse klærne ofte i søpla

framfor å bli gitt til tekstilnnsamling. Imidlertid er det andre grunner som har større betydning for avhending.

Hygiene, renhet

Douglas (1997) definerer urenheter som det som ikke passer inn i mønsteret, altså noe som er uklart og formløst og lager kluss i kategoriene. Det urene er noe forbudt og farlig, og noe som er et tegn på kaos. Å fjerne skitt blir sett på som en positiv handling for å skape orden i omgivelsene våre. Douglas skriver at forståelsen vår av hva som er skittent avhenger av to ting: hva vi ser på som hygienisk, og respekt for konvensjoner. Altså er definisjonen av renhet avhengig av sosiale normer. Det finnes ikke noe universelt urent, men det avhenger av personen som vurderer.

Klepp (2005) skriver at det er kjønnsforskjeller når det kommer til renhet. Renhet knyttes gjerne til feminitet, og kan bli sett på som en nødvendighet for kvinner. Det å oppdra en sønn til å bry seg om renslighet blir sett på som noe bra man har oppnådd, mens for døtre blir det sett på som en selvfølge. Kvinner har historisk hatt et ansvar for mennene i sin husholdning sin renhet, og kanskje til en grad også fortsatt i dag.

Gram-Hanssen (2007) skriver at vaner relatert til renslighet ofte overføres fra foreldre til barn, og at vanene også påvirkes mye av medelever og venner. I samme studie reflekterte ikke tenåringene så mye over sine egne renslighetsvaner, men de var veldig opptatt av om vanene var passende i andres øyne. Dette bekrefter at det finnes et sosialt press rundt renslighet.

Nøkkelinnsikt lukt, hygiene og renhet

- Renhet har stor kulturell og sosial betydning.
- Lukt i tekstiler er subjektivt, og må studeres i den kulturelle konteksten, ikke bare naturvitenskapelig.
- Ønsket om fravær av kroppslukt er en viktig driver for hyppig klesvask, og mange er opptatt av om deres vaskevaner er akseptable i andres øyne.
- Lufting av plagg fungerer for å fjerne lukt, men er ikke like effektivt som vasking. Relativt få lufter plagg ofte.

Rydding og rot

Hva er rot?

For å prøve å forstå hva rot er, er det interessant å se på Douglas (1997) sin definisjon av urent som noe som ikke passer kategoriene. Denne tankegangen kan overføres til rot. Woodward (2021) beskriver rot som noe som består av flere objekter, og at det handler om relasjoner mellom objekter, ikke enkeltobjekter. Rot består av materielt ulike objekter og er dynamisk siden det endrer seg over tid. Folk kan oppleve motstridende følelser hvis de ønsker å beholde ting fordi de kan bli nyttige, men vil kvitte seg med dem fordi de ikke liker "estetikken" ved å eie ting som strengt tatt er unødvendige (som dermed kan oppfattes som rot). Noen ønsker å eie ting, men ikke se dem hele tiden. Hvis tingene er synlige blir de lettere oppfattet som rot. Det er når ting akkumuleres at folk kan oppleve de som overveldende og som en moralsk byrde. Rot kan være usynlig og opplevd som uproblematisk, men når det blir for mye av det og det blir synlig at det oppleves som et problem.

System = kategorier

Dion et al. (2014) skriver at system i hjemmet er sterkt forbundet med å dele inn tingene sine i kategorier. Inndelingen i kategorier kan være basert på mange ulike logikker som kan overlapse, og man er ikke alltid konsekvent. Informantene beskriver at rot oppstår når ting overskrider grensene mellom disse kategoriene. Dette har noen likheter med Douglas (1997) sin forståelse av urent. Fordi man hele tiden skaffer seg nye ting og kvitter seg med andre ting, er kategoriene i stadig endring. De fleste informantene aksepterer en viss flyt mellom kategoriene, fordi dette gjør systemet mer håndterbart.

Dette er overførbart til klær. Klær kan deles inn i mange kategorier, som kan være både flytende og strengt definerte. Klær i hver kategori kan også være i forskjellige faser (rent, litt brukt, skittent, til tørk). Hva som skal vaskes sammen kan også ha egne kategorier som delvis overlapper med de andre kategoriene. Det finnes mange ulike logikker for hvordan man sorterer til vask, hvorav noen av de mest populære er å sortere basert på vasketemperatur, å vaske ull separat, mørke og lyse/hvite hver for seg (Laitala og Klepp, 2016, s. 62). Flere av disse sorteringskriteriene kan brukes samtidig, f.eks. hvis man sorterer på både vasketemperatur og farge.

Fysiske forutsetninger

Woodward (2021) skriver at mangel på plass kan føre til at det som ikke ellers ville vært rot blir til rot. Hun skriver også at det er et skille mellom synlig og usynlig rot. Hvis rotet er plassert i en "roteskuff" blir det sett på som mindre problematisk enn hvis det ligger framme. Dette gjør det vanskeligere i trange hjem der det er mindre plass til å oppbevare rotet ute av syne. Det at rot som ligger i en roteskuff er mindre rotete enn om det ligger andre steder kan forstås gjennom Douglas (1997); tingene ligger i "rett" kategori, altså rot tilhører

roteskuffen og derfor på rett plass, noe som gjør det mindre rotete. Det kan også tenkes at noen flater eller objekter har egenskaper som gjør at de lett fylles opp med rot.

Ifølge oppbevaringsrapporten til garderobeløsningsprodusenten Elfa (2018/19) sliter de fleste nordiske husholdninger med overflod av klær og ting de hverken trenger eller har plass til. I tillegg synes de fleste at garderoben er den delen av hjemmet som er mest krevende å ha orden på. Det er også interessant at flere kvinner enn menn opplever utfordringer og frustrasjon knyttet til oppbevaring. De med barn og folk i 30-årene er de som opplever flest oppbevaringsutfordringer. En viktig motivasjon er at andre skal kunne se at de har et ryddig hjem, og at det å få gjester øker motivasjonen. Det man ønsker å oppnå er at det skal bli lettere å finne tingene sine, samt økt trivsel og følelse av harmoni hjemme.

Rydd deg lykkelig?

I følge Elfa (2019) skyldes oppbevaringsproblemer overfloden av ting i våre hjem. Også Marie Kondo med boka Magisk opprydning (2011) har skapt oppmerksomhet og popularitet rundt det å eie færre ting, og spesielt det å ta en stor opprydning "en gang for alle". Boka lover mye med undertittelen "Rydd deg lykkelig med Konmari-metoden". Essensen i metoden er å kun beholde de tingene som gir glede, og at hver ting skal ha en plass der den hører til.

Forskningen jeg fant tyder på at det er en sammenheng mellom å ha det ryddig og lykke; Roster et al. (2016) skriver at rot har en negativ påvirkning på trivsel. Men det kan være verdt å spørre seg om hvilken vei sammenhengen går. Er det mer sannsynlig at man har det ryddig hvis man er lykkelig, eller kommer lykken av at man har det ryddig? I følge Roster og Ferrari (2023) er opprydning knyttet til mange ulike følelser, fra frustrasjon til ren lykke. Noen kan også se på opprydning som unødvendig, eller problematisk hvis de har knyttet et tett forhold til tingene sine.

I søket etter litteratur om rot dukker det opp del om samlemani (på engelsk hoarding disorder), som beskriver om det å eie mange eiendeler med lav eller ingen verdi som en sykdom. Man kan da tenke seg at det å ha et rotete hjem er en mildere versjon av sykdommen. Woodward (2021) kritiserer sykliggjøringen av samling og rot, og at rot blir sett på som noe meningsløst og moralsk problematisk. Hun skriver at det er selvmotsigende at rot blir sett på som meningsløst og trivielt samtidig som det er en tung moralsk byrde.

Dion et al. (2014) skriver at kvinner kan oppleve at det å ha et rotete hjem truer deres identitet som en god kone og/eller mor, og at å ha det rotete er forbundet med en følelse av skam. De skriver at markedsføring fra interiørfirmaer som f.eks. IKEA framstiller det som at det å ha et ryddig og godt organisert hjem er viktig for å føle seg bra og ha et godt liv. De skriver også at de som har strenge systemer for tingene sine opplever å være mer plaget av rot enn andre. Altså henger aksepten for rot sammen med om hvor mye man blir plaget av rotet. Mange av informantene opplever at det er et gap mellom hva de kan leve med

til daglig og hva som oppfattes som sosialt akseptabelt. Man kan spørre seg hvor behovet for å ha det ryddig kommer fra. Er det skapt av markedet, er det et kulturelt behov, eller et iboende menneskelig behov? Det er også interessant å skille mellom hvilke forventninger man har til seg selv uavhengig av andre, hvilke forventninger andre har til deg, og hvilke forventninger man har til seg selv på grunn av andre. De ulike forventningene er også koblet sammen.

Mange av informantene til Dion et al. opplever det som utfordrende å holde det ryddig rundt seg. Noen går så langt som å beskrive seg selv som slaver av eiendelene sine. Folk bekymrer seg for å gi et dårlig inntrykk av seg selv hvis de har det rotete hjemme. Noen synes det er mer greit å ha det rotete hjemme i ukedagene, men vil rydde i helgen eller hvis de skal få besøk. Så aksepten for rot avhenger av kontekst. Jeg tror at følelsen av skam kan overføres til klesvask; at kanskje særlig kvinner kan føle seg som dårlige mødre/koner hvis de ikke har "kontroll" på klesvasken og hvis familien ikke har rene klær. Dette bekreftes av Shove (2003) som skriver at siden resultatet av klesvasken alltid er synlig, så vil utseendet/tilstanden på klærne man går med vil være et symbol for hvordan man "presterer" i husarbeidet. Klepp (2005) skriver at tidligere var et rent og ryddig hjem et veldig tydelig symbol på kvinnelig renhet og prestasjon. Dette har endret seg og er ikke like eksplisitt uttalt i samfunnet vårt i dag, men er fortsatt til stede.

Nøkkelinnsikt om rydding og rot

- Rot og skittenhet som konsepter har mye felles. Skitt = uorden.
- Rot og rydding er tilknyttet mange følelser som kan være motstridende. Rot blir sett på som noe trivielt som enkelt kan og bør fjernes, samtidig som det blir sett på som en tung moralsk byrde.
- System i hjemmet er at ting er delt inn i kategorier. Det er år tingene krysser grensene mellom kategoriene at rot oppstår.
- Hvis man har strenge regler for seg selv fører det til at man lettere blir plaget av rot, og mange opplever at de kan leve med mer rot til daglig enn det som er sosialt akseptabelt.

Designmetodikk

Design for adferdsendring

Niederer et al. (2018, s. 20) skriver at det finnes mange metoder for design for adferdsendring, men at disse kan deles inn i to hovedkategorier:

- De der individet er i fokus, som bygger på at enkeltpersoner tar rasjonelle valg, og folk handler i sin egen interesse
- De som setter kontekst og sosiale strukturer i fokus, som mener at folk handler basert på sosiale normer og forventninger som bygger på de sosiale strukturene individet lever blant.

Lockton (2017, s. 60) skriver at det har vært mest fokus på individuelle valg, og det ofte mangler fokus på det sosiale og konteksten. En enkel modell for hvordan adferd fungerer er Lewins likning: $B = f(P, E)$, som sier at adferd (Behaviour) avhenger av to ting: personlighet (Personality) og omgivelser (Environment). Begge aspekter er viktige i denne oppgaven, siden litteraturstudien tyder på at klesvaskadferd avhenger av både sosiale normer og individuelle valg.

Design for bærekraftig adferd

Tradisjonelt har bærekraftig design fokusert mye på produksjonsfasen til et produkt, noen ganger også avhengig med tanke på resirkulering. Men hvordan brukere interagerer med produktene kan ha stor påvirkning på om produktet er bærekraftig eller ikke (Wever et al., 2008). For eksempel vil det ikke ha noen effekt å selge vaskemaskiner med strømsparingsprogrammer, hvis folk ikke bruker disse.

Det finnes ulike måter man kan prøve å endre adferd:

- Muliggjøring: gjøre det lettere å utføre den ønskede handlingen (enabling)
- Motivering: prøve å få brukeren til å ønske å gjøre eller la være å gjøre noe (motivating)
- Begrensning: gjøre det vanskeligere å gjøre den uønskede handlingen (constraining)

(Lockton, 2017)

Som designer har man mulighet til å påvirke brukeradferd, noe som kan komplementere teknologiske løsninger for å få til mer bærekraftig adferd. Det er essensielt å få innsikt i brukerne og deres kontekst når man skal designe produkter for adferdsendring (Daae og Boks, 2015). En utfordring med brukersentrert design er at innsikten man samler kan bli påvirket av at de man snakker med svarer det de tror er sosialt akseptabelt (social desirability) eller det de tror at forskeren vil høre (prestige response bias), heller enn å være ærlige. Dette er relevant i konteksten av klesvask, fordi den preges av ønske om sosial aksept. Det kan også være krevende å få informasjon om vaner, siden det er noe man gjør uten å bevisst tenke på det. Daae og Boks (2015) skriver derfor at hvis man skal undersøke faktorer brukeren ikke er bevisst på, bør man

gjøre det gjennom å undersøke hvordan folk handler heller enn å spørre om meningene deres.

Daae og Boks (2018) har skrevet om dimensjoner ved adferdsendring som kan brukes av designere. En av disse er om produktet har kontroll (product in control) eller om brukeren har kontroll (user in control). Det er fordeler og ulemper med begge. Å la produktet ha kontroll er veldig effektivt fordi det tvinger fram adferdsendring hos alle brukere, men brukere kan mislike å bli tvunget til å gjøre noe. Å la brukeren ha kontroll kan lettere bli akseptert av brukeren, men krever mer oppmerksomhet og at brukeren faktisk er enig i hva som er ønsket adferd.

Design for temaer der skam er et element

Fordi temaet er knyttet til frykt for kroppslukt og ønske om sosial aksept, er det nyttig å se på hvordan man designer i en kontekst med skam. Boks og Trondsen (2022) skriver at det er viktig å skape en atmosfære der deltakerne føler at det er trygt å dele personlige erfaringer og tanker. Man må balansere det å respektere grensene til deltakerne, samtidig som man kan bruke f.eks. humor til å motivere folk til å være åpne og dele. Anonymitet er spesielt viktig ved skambelagte tema, og derfor bør man unngå f.eks. lydopptak. Man må tenke gjennom hvordan man stiller spørsmål for at deltakeren ikke skal føle seg ukomfortabel. Målet med designmetodene bør være å samle meninger om temaet, heller enn å grave i deltakerens personlige erfaring. Temaet i denne oppgaven er tilknyttet skam, men det er heller ikke det mest skambelagte.

Nøkkelinnsikt om adferd og designmetodikk

- Man kan tolke folks adferd på to ulike måter: at individet er rasjonelt og uavhengig og tar egne valg, eller at individet handler ut fra kontekst og sosiale strukturer og normer.
- Adferd avhenger av både omgivelser og individ.
- Det er essensielt å forstå brukeradferd for å kunne designe for bærekraftig adferd.
- Tre ulike strategier for å endre adferd er muliggjøring, motivering og begrensning.
- For å undersøke folks vaner og det underbevisste kan det være lurt å bruke andre metoder enn å spørre brukere direkte.

Oppsummering og diskusjon

Klesbruk er et sammensatt system av regler, rutiner og kategorier som er både privat (skjult hjemme) og offentlig (synlig for alle)

Vi vasker i hovedsak i frykt for svettelukt og ønske om sosial aksept

Mange faktorer spiller inn på hvorfor vi vasker, men viktige faktorer er sosialt press, og frykt for å være et dårlig medlem av samfunnet, eller for kvinner å være en dårlig mor/kone. Forholdet til renhet har endret seg historisk, og standarden for hva som er akseptabelt har økt, uten at det gir bedre livskvalitet. Vi vasker også fordi det bare er en vane.

Å forstå og endre vaner er en nøkkel

Klesvask er veldig vanepreget, og derfor spiller det en viktig rolle å endre vaner. Det kan være vanskelig å få folk til å endre vanen om å vaske undertøy etter én dags bruk, fordi den er veletablert. Men det finnes muligheter for å få folk til å lufte andre klær mer slik at de kan brukes lenger uten at de lukter svett. Ganske få lufte plaggene sine, noe som kan ha flere grunner. Én mulig grunn er at det rett og slett ikke er en del av vaskevanene. Andre grunner kan være fysiske forhold som manglende praktisk sted å gjøre det, og at man ikke tror at det har noen effekt.

Behov for variasjon i klesbruk

Jeg fant lite litteratur om hvorfor folk ønsker å bytte antrekk daglig. Jeg fant at en mulig forklaring er at variasjon i antrekk tolkes som et tegn på renhet eller velstand (Klepp, 2005). Å normalisere "outfit repeating" kan ha en positiv effekt for mer bærekraftig klesforbruk. Man kan bruke plagget flere dager på rad helt til det er skittent, men det kan komme i konflikt med ønsket/behovet for variasjon, og at man kan ønske å la plagget lufte seg mellom bruk for å føles friskere. I tillegg kan skiftende vær gjøre klesbehovet endrer seg fra dag til dag. F.eks. har man behov for shorts én dag, men det er for kaldt til å bruke det neste dag. Dette er spesielt aktuelt i en norsk kontekst. Selv om skiftende vær kan bidra til hyppig klesskift, tror jeg ikke dette er hovedgrunnen. Hvorfor ønsket om variasjon er så sterkt og hvordan folk begrunner dette er noe å undersøke videre.

Velstandsproblem?

Kanskje henger hyppig klesvask sammen med overfloden av billige klær? Hvis klær, strøm og vann hadde vært dyrere ville man kanskje ha tatt seg mer bry med å bruke klærne til de er skitne hver gang. Hvis unødvendig vask korter ned livet til plagget en del, har det ikke så mye å si når man kan kjøpe ny billig, eller

man uansett går lei av plagget og leverer det til innsamling før det er brukt opp. En forutsetning for å ha en fungerende løsning er kanskje å ikke eie for mange klær sammenliknet hvor mye plass man har.

Ryddig og rent

Det var en utfordring å finne forskning om rot og rydding hjemme. Det meste var om samlemani (hoarding disorder) og behandling av dette som en medisinsk diagnose. Jeg fant noen relevante studier som Dion et al. og Woodward, men temaet virket relativt lite utforsket.

Et interessant spørsmål er om behovet for å ha det ryddig og pent skapt av markedet, eller er det et menneskelig behov? Eller på en annen måte kulturelt? Fører lav selvfølelse til rot, eller fører rot til lav selvfølelse? Det kan se ut som det er korrelasjon, men ikke nødvendigvis kausalitet mellom lykke og ryddighet. Ønsket om et ryddig hjem kan henge sammen med ønsket om å være en del av det siviliserte samfunnet, slik som med renhet.

Fokuset på og standarden for renslighet har økt over tid. Grunnen til det er nok sammensatt, bl.a. ved at bedre teknologi muliggjør en høyere standard, og at vi lever i et sosialt forbrukersamfunn der renslighet er et tegn på status. Å gå med relativt rene klær, og å ha et relativt ryddig hjem er begge knyttet til det å vise at man er et oppegående medlem av samfunnet.

Fysiske begrensninger og husholdninger, ulike garderober

Mange har begrenset plass, noe som gjør det utfordrende å sette inn nye møbler eller oppbevaringsløsninger. For eksempler kan studenthybler være ned mot 6 kvm, der det ikke blir plass til mye mer enn en seng, et skap og et lite bord. Situasjonen er en ganske annen hvis man bor i en stor enebolig, men også da kan soverom være små og møbler fastsatt. Ulike boliger kan også være ulikt innredet, noe som har betydning for hvordan vaner praktiseres. Noen har plass til nye møbler og stor valgfrihet i møbleringen, andre ikke. Her kan det også være forskjeller fra land til land, så dette vil jeg i hovedsak undersøke i en norsk kontekst.

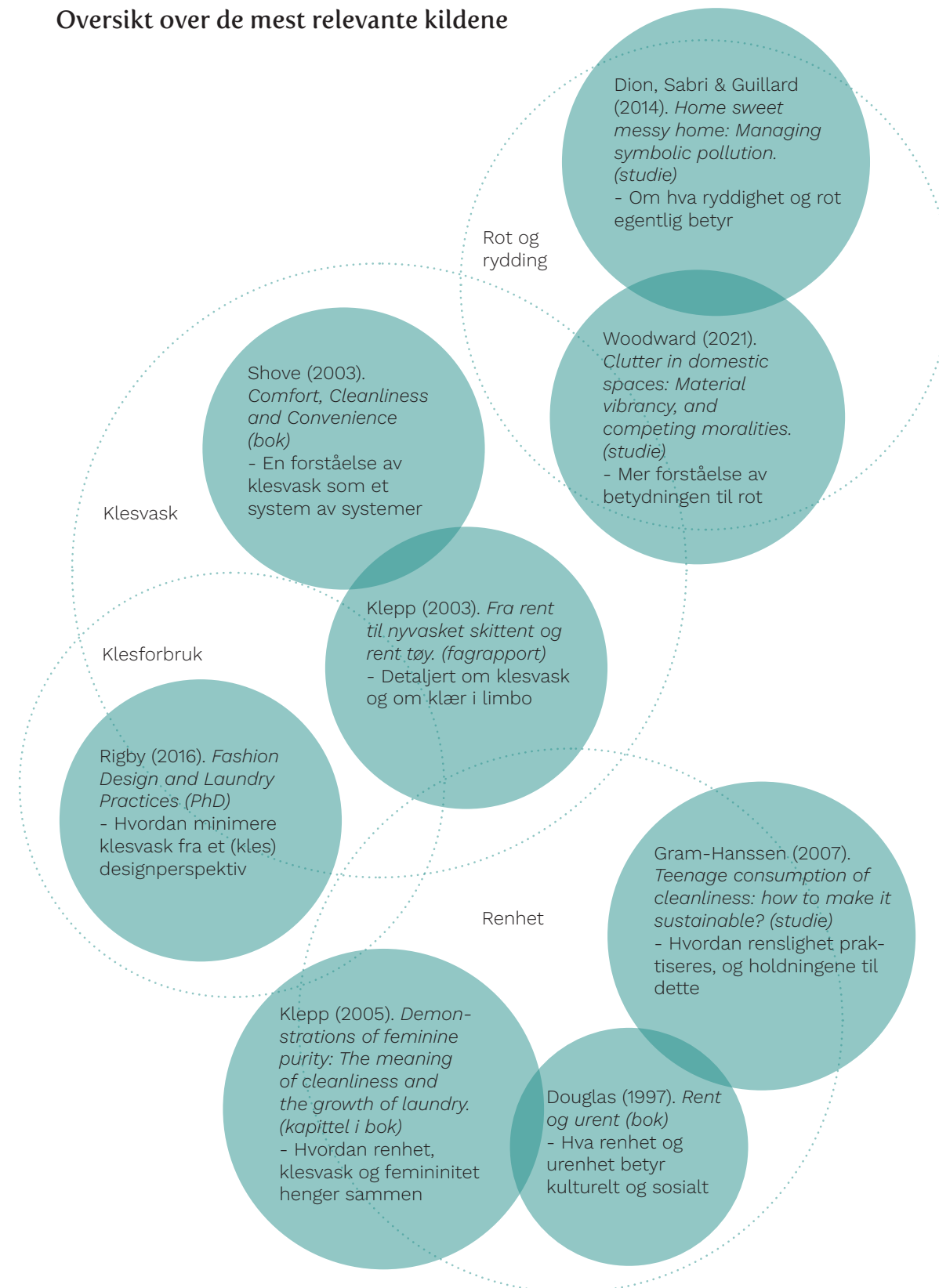
Ulike familiesammensetninger har også betydning. Noen har bare egne klær å passe på, mens andre har i tillegg barn eller ektefelle/samboer man også vasker klær for. Det har også betydning om barna er små eller store. Noen deler også klær med noen de bor med, eller låner fra venner/samboer/familie. En annen utfordring er at ulike garderober fører til ulike behov. Noen har mange klær de vil henge opp, andre har ikke behov for det. Noen har mange sko, andre ikke. Ikke alle klær er nødvendigvis typiske klær i limbo. Derfor er det viktig å undersøke hva som trenger oppbevaringsplass, for å kunne tilpasse løsningen best mulig.

Det jeg ikke fant svar på i litteraturstudien, og jeg derfor skal undersøke videre:

- Det romlige hjemme med møbler og plassbegrensning. Dette er relevant for å finne en god løsning.
- Mer detaljert forståelse av hvordan folk forholder seg til kroppslukt.
- I hvilken grad folk lufter klær, og hvorfor eller hvorfor de ikke gjør det.
- Hva ryddighet betyr i samfunnet vårt og hvordan folk forholder seg til det.
- Hvor grensen mellom hva som er rot eller ikke rot går når det gjelder klær i limbo.
- Hvorfor folk er opptatt av å bytte antrekk hyppig, og om dette er noe av grunnen til at man har så mye klær i limbo.

Dette danner utgangspunktet for valg av metoder videre i oppgaven. Det aller meste av forskningen om relevante temaer er ikke designforskning, derfor er det ekstra spennende å undersøke temaet videre fra et designperspektiv!

Oversikt over de mest relevante kildene

3. INNHENTING AV EGEN INNSIKT

Basert på innsikten fra litteraturstudien, hentet jeg inn egen innsikt ved hjelp av ulike metoder. Jeg brukte blant annet ulike former for skrivebordsstudie, som utforskning av hva som finner på nett og i bøker. Jeg analyserte diskusjonsforum, utforsket memes, og analyserte produkter på markedet. Jeg gjennomførte også flere intervjuer og en workshop.

Samtale med ekspert på klesvask

For å få en dypere forståelse og muligheten til å stille spørsmål kontaktet jeg **Kirsi Laitala** som jobber som forsker II ved Statens institutt for forbruksforskning (SIFO). Hun er ekspert på forbrukeradferd rundt bruk, vask og avhending av klær, og bærekraftig tekstilforbruk. Hun er utdannet sivilingeniør i tekstil ved Tampere tekniske universitet i Finland, og har en PhD om klesforbruk fra institutt for produktdesign ved NTNU.

I samtalen stilte jeg spørsmål rundt hvordan man kan definere klær i limbo og hva kjernen i problemet er. Jeg spurte også om hva er designer kan bidra med. Her har jeg oppsummert hva vi snakket om:

Frykt for kroppslukt og svettelukt er den viktigste driveren for klesvask. Altså at man vil forsikre seg om at klærne man bruker ikke lukter i frykt for at andre skal lukte det. Dette er tilknyttet sosialt press om å framstå velstelt. Brukte klær kan føles urene selv om de egentlig ikke er det. Man vasker for å fjerne reelt smuss og lukt, men også "imaginært smuss". Trolig er det ikke så mange som endrer klesvask-adferden av miljøhensyn, men det er en viss sammenheng mellom miljøholdninger og adferd. Høye strømpriser kan være en mer effektiv motivator for å redusere klesvasken enn miljøhensyn.

Med tanke på en fysisk løsning er det viktig å huske på at man kan ha ganske ulike behov avhengig av livssituasjon, om man bor alene, i kollektiv eller med familie. Det kan også ha betydning hva slags jobb man har, om man har arbeidsuniform eller krav om å kle seg pent. Det er også verdt å tenke på forskjell i type klær; det kan være vanskelig å få folk til å mellomlagre sokker og undertøy, men klær som er lenger unna kroppen bruker man mer tid på å evaluere om man vil bruke igjen.

I en fysisk løsning vil lufting være viktig, fordi lufting kan fjerne lukt. Effekten er likevel avhengig av hva slags fiber plagget er laget av. Det kan også være lurt å tenke på å unngå krøller. Det er verdt å tenke på om løsningen skal ta opp plass i tillegg til allerede eksisterende klesskap, eller kan det bli en del av eller erstatte det som allerede finnes i hjemmet. Det er også verdt å tenke på miljøregnskapet i det å produsere et nytt møbel sammenliknet med det man kan spare på sjeldnere klesvask. Å bruke strøm til luktfjerning kan fort ende opp med å ikke lønne seg miljømessig fordi det kan kreve mer strøm enn man sparer på å vaske litt sjeldnere.

Jeg fikk også tips om flere studier, spesielt om lukt i tekstiler, som ble med i litteraturdelen.

Analyse av diskusjonsforum på nett

I første del av innsiktsfasen fant jeg flere diskusjoner om temaet i nettforum. Dette er en interessant kilde til informasjon siden folk som skriver på nett som regel er ærlige, og man kan anta mer ærlige enn i for eksempel intervju. Ulemper kan være at folk overdriver, eller at man ikke får innsikt i mer enn akkurat det som er skrevet, f.eks. kjønn, alder, livssituasjon, kontekst osv. Man får ikke stilt oppfølgingsspørsmål, så om noe er uklart formulert så er det fare for å misforstå. Personvernmessig har jeg vurdert at det er en ok kilde, siden de som skriver selv har lagt det ut offentlig. Jeg har ikke notert brukernavn til de som skriver for å sikre anonymitet.

Forumtrådene jeg brukte var fra mellom 2008 og 2020, de fleste mellom 2016 og 2020. De ble funnet vha. søkeordene "halvskitne klær", "brukte klær som ikke er skitne", "floordrobe" og "chairdrobe". Jeg prøvde også å søke på chairdrobe og floordrobe i litteraturstudien, men fant da ingenting. Det viser at denne typen analyser gir en annen type innsikt om hvordan man snakker om et problem i praksis. Felles for trådene er at trådstarter presenterer problemet og etterlyser løsninger. Forumtrådene jeg fant var fra kvinneguiden, babyverden, forum.klikk.no, Reddit (fra subreddit r/declutter og r/konmari). De fleste forumene var på norsk, og noen på engelsk. En ting å merke seg er at brukerne av kvinneguiden mest sannsynlig er annerledes enn brukerne av Reddit. Reddit har overvekt av mannlige brukere¹, men det er usikkert om dette gjelder subredditene forumtrådene er hentet fra. Kvinneguidens forum er beregnet på kvinner, men jeg fant ingen tall på hvor stor andel av brukerne som faktisk er kvinner. Det at jeg har brukt ulike typer forum gjør at innsikten blir bredere og man fanger opp flere ulike typer brukere.

Mange av de som skriver forteller at de føler at de drukner i klær, eller er lei av klær overalt. Mange har klær på gulvet og er ikke fornøyd med det. Noen irriterer seg veldig over hele kategorien. Skiftende vær og ønske om å kle seg variert av estetiske eller sosiale grunner ble nevnt som årsaker til mye halvskitne klær. Flere var opptatt av å ikke blande rent og brukt, og noen foretrekker å vaske ekstra mye framfor å henge inn i skapet igjen. Noen skriver at mangel på plass er en hindring for å etablere et godt system, og at neste gang de flytter skal de få orden på dette. Noen skrev at de var opptatt av å unngå unødvendig vask av miljømessige grunner, men for de fleste virket det som at å unngå rot var den viktigste motivasjonen. Det ble også gitt uttrykk for at det var ønske for en løsning på problemet: "Den som kommer med en god løsning på dette burde få en premie!".

¹ https://www.huffpost.com/entry/social-media-by-gender-women-pinte-rest-men-reddit-infographic_n_1613812 (Hentet 21.2024)

Følgende løsninger ble foreslått, prioritert etter hva som ble skrevet flest ganger:

Praktiske løsninger med en dedikert plass:

- Knagger, f.eks. knaggrekke
- Stol eller krakk
- En kurv
- En del av klesskapet som er reservert kun til disse klærne
- Egen skuff
- En stang eller klesstativ

Andre løsninger:

- Legg/heng tilbake i skapet sammen med rene klær
- Vask alt etter én gangs bruk
- Lag deg nye rutiner eller ta deg sammen (bli en ryddig person, ordensmenneske)

Motargumentet til knagger som skrives flest ganger er at det er begrenset plass til å henge opp ting. Hvis man har mye klær i denne kategorien blir det fort overlesset. Motargument til stol/krakk er at det ser rotete ut, og en del mener det ikke er en ordentlig løsning. Noen foreslo også å ikke ha stoler på soverommet for å unngå "chairstrobe". Noen skrev at de foretrekker en skuff, fordi da blir rotet gjemt, mens andre skrev at "brukte klær ikke har noe i skuffer og skap å gjøre".

Det var også en del alternative løsninger som ikke innebar en dedikert plass. Det mest populære var å legge/henge plagget tilbake i skapet hvis det ikke er klart for skittentøyskurven. "Er det rent nok til å brukes igjen, er det rent nok til skapet". På denne måten kan man eliminere hele kategorien med halvskitne klær, slik at de alltid enten skal i skittentøyet eller i skapet. En utfordring med dette er at det er fort gjort å miste oversikten over hva som er litt brukt og hva som er rent. Noen nevnte også at med tanke på faren for skadedyr er det ikke ideelt å lagre halvbrukte klær over lang tid i lukkede skap.

En del foreslo å vaske alt etter én gangs bruk. Fordelen med dette er at man også eliminerer kategorien halvskitne klær, og at det er enkelt å forholde seg til. Ulempen er at det blir svært mye klesvask (og dermed unødvendig bruk av strøm, vann, vaskemidler og slitasje på klærne), og noen av de som kom med tipset uttrykte samtidig at de var misfornøyde med å måtte bruke mye tid på klesvask.

Å "bli et ordensmenneske", altså endre vaner og bli mer ryddig, eller "ta seg sammen" ble foreslått. Dette kan være en reell løsning, men det er krevende å endre vaner man har hatt i mange år.

Diskusjon

I sin helhet stemmer innholdet her med det jeg fant om temaet i litteraturstudien. Først og fremst synes jeg det er interessant at meningene varierer så mye. Dette viser at normene ikke er universelle, og at ritualer og vaner spiller en rolle. Noen har som regel at hvis plagget er rent nok til å brukes igjen, kan det legges i skapet. For andre er det viktigste å holde de rene klærne adskilt, noe som resulterer i ulik praksis basert på disse reglene. Begge adferdsmønstre har en logikk i seg, men man kan ikke praktisere begge samtidig, så man må velge hvilken logikk som er viktigst. Praktiske, hygieniske og miljømessige hensyn kan være motstridende. Det er mange forslag til praktiske løsninger, men også forslag om adferdsendring går igjen. Det er uansett tydelig at mange opplever klær i limbo som et problem, og at mange ønsker løsninger på dette.

Evaluering av metoden

Alt i alt var metoden nyttig. En utfordring var at dette så vidt jeg vet ikke er en metode som er brukt så mye før. Derfor måtte jeg prøve meg litt fram for å finne ut hva som var beste måte å gjøre det på. Men jeg opplever at jeg fikk innsikt i ærlige meninger, og spesielt i hvor varierte folks meninger og praksis er. Spesielt hvordan noe noen mener er en god måte å gjøre ting er helt uforståelig for andre.

Memes: narrativer om rot og klesvask

Gjennom å utforske temaet på internett fant jeg flere memes om klesvask og/eller rot, og synes de ga relevant innsikt. At det finnes memes om disse temaene viser også at folk bryr seg om dem. Eksempler på memes jeg fant er samlet og kategorisert i figuren på neste side. Memene er funnet i hovedsak gjennom søk på nett. Denne metoden er inspirert av *meme tool* av Trondsen og Boks (2023).

Det finnes flere definisjoner av hva memes er, men det kan kort beskrives som et kulturelt uttrykk eller en kommunikasjonsform der man sprer bl.a. vitser, rykter videoer og liknende fra person til person via internett (Shifman, 2013). To viktige kjennetegn ved memes er reappropriering og resonans (Milner, 2018). Reappropriering handler om at de som lager og deler memes ikke er passive konsumenter, men aktivt deltar i å redigere og lage nye varianter (i motsetning til virals). Resonans handler om at mange nok må kjenne seg igjen (resonere) med innholdet for at memen skal bli delt og remikset. Å finne memes via googling er ikke optimalt, fordi det er vanskelig å vite i hvilken grad memene har blitt delt og spredd, men jeg fant ingen bedre måter å gjøre det på.

Å analysere memes var interessant for å undersøke hvilke narrativer som finnes, og for å komme nærmere temaer som kan oppfattes som tabubelagte. Fordi memes bruker humor og er en mer anonym uttrykksform gir det å analysere memes en annen type innsikt enn "tradisjonelle" metoder som intervjuer og spørreundersøkelser. Zittrain (2014) skriver at memes på sitt beste kan avdekke sannheten om noe. Dette er nyttig når man skal undersøke et tema som er litt tilknyttet skam og er noe man ikke snakker så mye om.

De tre tydeligste temaene som gikk igjen var:

- Alle har utfordringer med rot og/eller husarbeid, altså fellesskap
- Selvnedsettelse
- Selvironi og ironi

Jeg brukte memene i workshopen senere i prosjektet som samtalestartere, for å skape diskusjon og avdekke mer skjulte eller skambelagte tanker og meninger.

"Alle har utfordringer med rot/husarbeid" (fellesskap)

Laundry:
Washing - 45 minutes
Drying - 50 minutes
Folding and Storing - 7 to 10 business days

Clothes that are too dirty for the closet but too clean for the laundry
Welcome to the Chair

(Selv)ironi

Selvnedsettelse

Media, bøker og blogger

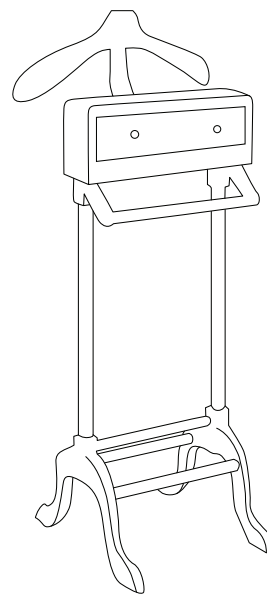
For å kartlegge temaet videre var det interessant å undersøke media, ikkevitenskapelige bøker og blogger om temaet.

Hvilke løsninger blir foreslått?

Garderobeløsningsprodusent Elfa foreslår fem knagger på soveromsdøren som denne “mellomstasjonen”, og skriver at en regel bør være maks ett plagg per knagg for å ikke overbelaste disse.¹ De foreslår også å enten henge tilbake i skapet eller legge i skittentøyskurven, og alltid ta stilling til dette hver gang man kler av seg. Hvis man ikke vil blande rent og litt brukt kan man ha en egen hylle, en knaggrekke eller reservere den ene enden av garderobestangen. Knaggene kan f.eks. plasseres på baksiden av soveromsdøra. Hvis ting samler seg på en stol eller en plass på gulvet, kan man vurdere å erstatte dette med en klesstige, stumtjener eller kurv. Man kan også vurdere om garderoben er plassert et upraktisk sted, f.eks. kan ting fort havne i skittentøyskurven hvis man alltid kler av seg på badet, og har skittentøyskurven der og garderoben langt unna.²

Mari Melilot (2023) beskriver kleshaugen som oppstår rundt omkring i huset der man ofte kler av og på seg, og at det gjerne er en blanding av skittent, rent og litt brukt. Hun tipser om å ha en knagg eller stumtjener ved siden av klesskapet til de litt brukte klærne, og at man henger opp klær som skal luftes på gardinstang i vinduet over natta.

I prosessen fant jeg et interessant møbel med et litt smalt bruksområde. En herrebetjent eller herretjener (på engelsk clothes valet, valet stand eller men's valet) er en type stumtjener ment til å henge opp herredress som skal brukes dagen etter. Den har typisk jakkehenger, stang til bukse, noen ganger plass til sko eller en hylle eller skuff til tilbehør. Finansavisen omtaler det i en artikkel som at det “kan være det mest nyttige du har i garderoben”.³ Det er verdt å merke seg at en herredress er et plagg man (normalt) ikke vasker, og derfor skiller det seg ut fra hverdagsplagg. Derfor kan man si at herredressen egentlig ikke er i limbo, samtidig som den oppfyller kravet om å være hverken nyvasket eller skitten nok til vask.

En herrebetjent

1 <https://www.livsstilsguide.no/skandinavisk-design/elfas-oppbevaringsekskert-tipser-slik-gjor-du-dine-tilfeldige-losninger-permanente-og-far-ro-pa-soverommet/> (27.4.2019)

2 https://www.mynewsdesk.com/no/elfa-norge/blog_posts/farvel-til-the-chair-drobe-85480 (13.8.2019)

3 https://www.finansavisen.no/premium/design/2020/10/24/7564335/stumtjeneren-er-ikke-foreldet?zeph_sso_ott=NP3ryj (24.10.2020)

Narrativer om rot og rydding

I søket etter informasjon gikk det igjen mange narrativer eller fortellinger om hva det vil si å være en ryddig eller rotete person. Her har jeg oppsummert noen av narrativene som går igjen. Jeg søkte på ord som “rydding”, “bøker om rydding” og “rydding psykisk helse”. Jeg fant utallige nettavisartikler med rydde- og vasketips og bøker om rydding. Jeg fant også noen diskusjonsforum der folk kritiserte disse bøkene, men flere skrev også at de hadde fått nytte og glede av dem. Avisartiklene er både reklameinnhold fra produsenter som vil selge noe, men også for eksempel fra forskning.no.

Den store majoriteten av artiklene skriver hvordan ryddighet er koblet til lykke og tilfredshet. Det framstilles som en selvfølge at alle ønsker å ha det ryddig. Jeg fant også noen få artikler med overskrifter som “Du kan faktisk rydde for mye”, men at det likevel er bra å kvitte seg med ting man ikke trenger. Det virker også som fokuset i hovedsak er på kvinner, og de fleste bokforfatterne og “ryddeekspertene” er kvinner. Kan det henge sammen med at hjemmet til en viss grad fortsatt blir sett på som kvinnens ansvar?

Jeg får også et inntrykk av at det tilbys enkle løsninger på noe som egentlig er ganske komplekst. “Slik får du et ryddig hjem i en fei”, “Geniale ryddetips som redder hverdagen”. Rote- og ryddevaner er ofte noe som man har opparbeidet seg over mange år, og kan derfor være krevende å endre. Likevel er det mange som tilbyr et nytt system eller metode som skal fungere en gang for alle. I likhet med memes spilles det også på fellesskap, som “du kjenner deg garantert igjen”. Men det er også et narrativ om at det finnes en slags elite som har orden, og “slik kan du bli som dem”.

Dette gir innsikt i hvordan media og populærkultur framstiller temaet, og viser også en kontrast til memene i forrige del av oppgaven. Aviser og bøker gir et slags glansbilde, mens memes spiller mer på selvnedsettende humor og ironi.

Eksempler på nettavisartikler om rydding

Autoetnografi

Om metoden

Autoetnografi handler om å utforske en opplevelse selv og dokumentere f.eks. ved å notere og/eller ta bilder (Stickdorn et al., 2018). Målet med å bruke metoden var todelt: å kartlegge nåværende praksis, og teste ut å endre praksis. Jeg testet to ulike "regler" som er hentet fra analysen av diskusjonsforum som innebar at jeg måtte endre adferd. Den første regelen er at alt i limbo skal henge på knaggrekken. Dette ble foreslått av flere i diskusjonsforumene: at alt skal være på en spesifikk plass, for eksempel en knaggrekke. Den andre regelen er at alt som er rent nok til å brukes igjen også er rent nok til å legges tilbake i skapet, også noe som flere foreslo som en løsning.

Hvilke klær er typisk i limbo?

Overdeler (singlet, t-skjorter, gensere), bukser, ullsokker. Spesielt "hjemmeklær" som joggebukse kan bli hengende der en stund, siden de brukes bare innimellom. Ullgenser kan jeg legge tilbake i skapet etter lufting, mens bukser brukes til de er skitne på relativt kort tid. Det som tar en del plass er "spesielle" klær som jeg kanskje har brukt 1 gang til en spesiell anledning, men ikke har lyst eller anledning til å bruke igjen med det første.

Andre observasjoner

Jeg observerte at jeg glemte hva jeg hadde i limbo, slik at jeg tok nytt fra skapet selv om jeg hadde noe i limbo som kunne egnet seg. Dette førte til unødvendig mye klær i limbo. Typiske tidspunkt klær havner i limbo er når jeg kommer hjem og er varm etter å ha gått/syklet, eller når jeg er på vei ut og skifter til noe som passer anledningen bedre. Noen ganger vil jeg utsette å bestemme om jeg kan/vil bruke plagget igjen før vask, og det derfor havner i limbo.

Test av regel I:

Alt i limbo skal henge på knaggrekken

Jeg har en knaggrekke på soveromsdøra som er tiltenkt klær i limbo, men i praksis er det klær i limbo flere steder. Derfor ville jeg prøve å innføre regelen om de kun skal være på knaggene. Resultatet var at det ble litt mindre klær overalt, men det ble også problemer.

Problem 1: Plassmangel. 5 små knagger holder ikke til mengden i mitt tilfelle. I tillegg blir ting som henger bak andre ting skjult og derfor lett glemt. Det er mulig dette kan løses ved å henge mer tilbake i skapet eller kun ha klær der jeg har tenkt å bruke igjen snart.

Problem 2: Knagger er ikke optimale for alle typer klær. Noen vil jeg ha på henger, og det er begrenset og litt upraktisk med hengere på knaggene. Knaggrekken er ikke så godt egnet til ullsokker, så disse ble liggende andre

steder. Tunge strikkegensere vil jeg ikke henge på knagg fordi det blir mye vekt på ett punkt.

Problem 3: Jeg ønsker å lufte klærne etter/mellom bruk, og knaggrekken er ikke like godt egnet til det som gardinstangen. Jeg føler også at for å henge klærne på knaggrekken må jeg ha bestemt at de kan brukes igjen, og jeg vil gjerne lufte før jeg bestemmer meg med luktsjekk. Er dette en god ting eller en unnskyldning for å utsette valget? Kanskje litt begge deler.

Test av regel 2:

Er det rent nok til å brukes igjen er det rent nok for skapet

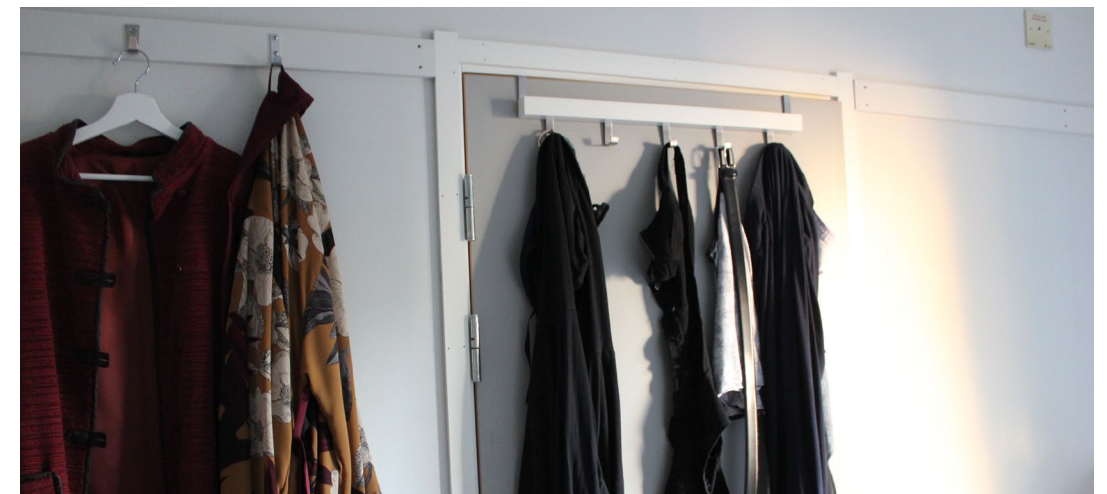
Dette var en mer utfordrende regel for meg, og det fungerte i liten grad. Følgende problemer oppsto:

Problem 1: Jeg vil gjerne lufte plaggene, og det føles feil å legge de inn hvis det f.eks. kan være litt fuktige eller jeg ikke klarer å vurdere der og da om de lukter for mye til å brukes igjen.

Problem 2: Det føles feil å legge godt brukte klær tilbake i skapet (de som kanskje kan brukes én gang til, altså er nesten brukte nok til å vaskes), spesielt hvis jeg tenker å bruke det igjen snart. Føles som de kan smitte de rene klærne med lukt eller skitt. Jeg ønsker å holde skapet som en "ren sone".

Evaluering av metoden

Dette ga konkret innsikt om detaljene rundt flyten av klærne i limbo. Gjennom metoden ble jeg mer oppmerksom på de underbevisste handlingene mine. Den største ulempen er at ved å kun studere meg selv får jeg et lite representativt grunnlag, og trolig har andre folk andre mekanismer, motivasjoner og utfordringer. Men som én av flere metoder var dette nyttig, ved at jeg fikk innsikt som jeg brukte til å lage spørsmål til intervjuene og oppgaver og workshopen.

Semi-strukturerte intervjuer med hjemmeoppgave

Målet med metoden var å få mer dybdekunnskap, altså kvalitativ innsikt om temaet. Jeg ønsket å finne holdninger og hva som er vanlig praksis. For å komme nærmere de fysiske forutsetningene hjemme hos folk, valgte jeg å ha en liten hjemmeoppgave for deltakerne i forkant av intervjuet: ta bilder av hvor man oppbevarer klær hjemme, både rene og brukte og det imellom. Både de som er lagt et sted med vilje, og de som har havnet der med uhell. Disse ble brukt i samtalen. Se vedlegg for intervjuguide,

De 7 deltakerne ble rekruttert via eget nettverk, og bestod av 4 kvinner og 3 menn, hvorav 3 var studenter og 4 jobber. Det var ulike bosituasjoner; noen bodde med venner, noen med kjæreste og noen med familie. Intervjuene varte 30-45 min, og ble gjennomført fysisk og noen digitalt.

Resultat

Vaskevanene og forholdet til rot varierer mye fra person til person. For flere var ikke klær i limbo så tydelig en egen kategori, fordi de la tilbake litt brukte klær i skapet. For alle deltakerne er lukt den viktigste driveren for klesvask, som stemmer med funnene i litteraturstudien. Det varierer veldig hvilke plagg som er gjenstand for vurdering om de skal vaskes. Flere vasker bukser (jeans) sjelden eller på skånsomt program for at disse skal vare lenger, særlig hvis buksene var dyre. På treningstøy er folk delt; noen bruker treningstøyet bare én gang mellom vask, andre bruker treningstøyet mange ganger.

Etter intervjuene stilte jeg meg også spørsmål ved om klær i limbo egentlig fører til unødvendig klesvask. Jeg tror det stemmer for noen, men ikke for alle. I litteraturstudien fikk jeg inntrykk av at folk vasker veldig ukritisk og hyppig, men etter intervjuene fikk jeg inntrykk av at mange er gode på å vurdere om vask er nødvendig og minimere mengden klesvask. Det kan hende det var tilfeldig med utvalget av folk jeg intervjuet. Men, selv de som ikke vasket unødvendig opplevde klær i limbo som en praktisk utfordring der det er rom for å tenke nytt.

Flere sier at de trives bedre hvis de har det ryddig rundt seg, selv om de egentlig ikke plages av å ha det rotete. Noen av deltakerne kommenterte at de følte de burde vaske mer eller oftere i løpet av intervjuet. Det var ikke meningen at folk skulle føle det, men det kan si noe om at det kan vekke følelser å snakke om et tema man ofte ikke diskuterer så mye. Det er litt krevende å intervju om et tema som er personlig og knyttet opp til "sosial prestisje", da det kan påvirke hva folk svarer. Det kan tenkes at mange ser på det som et ideal å være renslig ved å vaske relativt hyppig.

Nøkkelinnsikt

- Klær i limbo fører ikke nødvendigvis til unødvendig mye klesvask, men kan likevel oppleves som et praktisk problem med hvor man skal oppbevare dem på en fornuftig måte.
- Mange lufter aldri eller sjelden klær, enten pga. manglende plass eller fordi man tror det ikke fungerer.
- Folk forholder seg veldig ulikt til rot; for noen kan det å ha det litt rotete og kaotisk være en del av identiteten, for andre er det vanskelig å slippe av hvis det er rotete. Selv de som identifiserer seg som litt rotete er det viktig med en viss orden i møte med de man bor sammen med eller gjester.

Evaluering av metoden

Intervju er godt egnet til å samle kvalitativ innsikt, og logistisk ganske greit å gjennomføre. Å be deltakerne ta bilder på forhånd opplevdes som nyttig, både ved at deltakeren ble mer bevisst på sin egen oppbevaring, og at jeg fikk konkret se hvor klærne var. Jeg fikk bekreftet noen antakelser, og andre antakelser ble avkreftet.

En ulempe er at intervju ikke er så godt egnet til å avdekke underbevisste ting og vaner. Det er fordi folk ikke nødvendigvis husker hvorfor de gjorde som de gjorde, eller ikke har tenkt over vanen i det hele tatt. En annen ulempe er muligheten for *social desirability* og *prestige response bias* (som beskrevet i litteraturdelen). Jeg brukte i tillegg andre metoder som analyse av diskusjonsforum for å kompensere for dette. Jeg valgte å ikke ha lydopptak for å skape en lavere terskel til å snakke åpent, men dette ga også en utfordring ved at jeg ikke kunne få med meg alt.

Uansett ga intervjuene meg mye kvalitativ innsikt, og muligheten til å spørre og grave i temaer som kroppslukt, lufting av klær og hvorfor man vil bytte antrekk fra dag til dag. For eksempel fikk jeg fra litteraturen tall på hvor mange som lufter klær, men ingen innsikt i hvorfor eller hvorfor ikke, og hvordan de gjør det. Dette fikk jeg svar på i intervjuene.

Workshop

En workshop ble gjennomført for å få utfylle resten av innsiktsarbeidet. Jeg ønsket å se hva slags informasjon jeg ville få av å få folk til å diskutere med hverandre. Jeg ønsket også å utforske og få folk til å sette ord på de litt flau eller skamfulle tingene som kroppslukt og hygiene. Det var 4 deltakere som alle kjente hverandre til en viss grad fra før, hvorav 2 var menn og 2 kvinner. Målet var å skape diskusjon gjennom å bruke memes som prober, og gi folk i oppgave å ta stilling til hva som er sosialt akseptert og miljømessig bra eller dårlig, og å ta stilling til hva som er rot eller ikke. Målet var også å undersøke miljøholdninger, oppfatninger om sosialt aksept, kroppslukt og rot.

Innhold i workshopen

Som oppvarmingsøvelse fikk deltakerne velge ut memes de kjente seg igjen iblant memes som jeg hadde printet ut på forhånd, inspirert av *meme tool* av (Trondsen og Boks, 2023). De var i stor grad de samme memene analysert i innsiktsfasen, som handlet om klesbruk, klesvask og husarbeid. Dette gjorde jeg for å bruke memene som en samtalestarter og skape diskusjon blant deltakerne.

Den første hovedøvelsen i workshopen var *shame stretching*, inspirert av Trondsen og Boks (2023) og tilpasset dette prosjektet. Kort fortalt går øvelsen ut på å få deltakerne til å plassere ut lapper på et lerret ut fra forhåndsdefinerte akser. Jeg valgte å bruke sosial aksept og miljøpåvirkning som akser for å undersøke hvordan disse påvirker hverandre, og hva folk regner som sosialt akseptert. Som lapper brukte jeg ulike eksempler på adferd eller vaner relatert til klesvask eller klesbruk. Jeg brukte en blanding av mer "normale" og mer overdrevne eksempler. For eksempel å dusje hver dag, aldri vaske sengetøy, og å kaste truser og sokker etter én bruk for å slippe å vaske dem. Shame stretching ble i hovedsak brukt for å få deltakerne til å sette ord på og ta stilling til litt flau ting man ikke snakker så mye høyt om.

Den andre hovedøvelsen var en egendefinert øvelse der deltakerne skulle stemme over om noe er rot eller ikke. Jeg hadde på forhånd tatt bilder og funnet ulike eksempler, f.eks. klær på kjøkkenbordet og genser til lufting i vinduskarmen. Jeg lagde også avstemningslapper til hver deltaker, med en rød (rot) og en grønn side (ikke rot). Jeg presenterte hvert eksempel og viste bilde først, og deretter etter nedtelling skulle hver deltaker stemme ved å vise den røde eller grønne siden av lappen. Deretter spurte jeg hvorfor de har stemt det de har stemt, og hvis det var uenighet oppfordret jeg til diskusjon. Se vedlegg for mer detaljer om innholdet i workshopen.

Kortversjon av planen for workshopen

1. Oppvarming med meme-øvelse - velg en meme du kjenner deg igjen i og forklar hvorfor
2. Shame stretching med påstander om klesvask og klesbruk med aksene sosialt akseptert og miljøpåvirkning.
3. Rot eller ikke rot? Bilder og setninger, avstemning og diskusjon

Fra shame-stretching

Memes som ble valgt av deltakerne i oppvarmingsøvelsen

Eksempler på bilder fra "rot eller ikke rot"

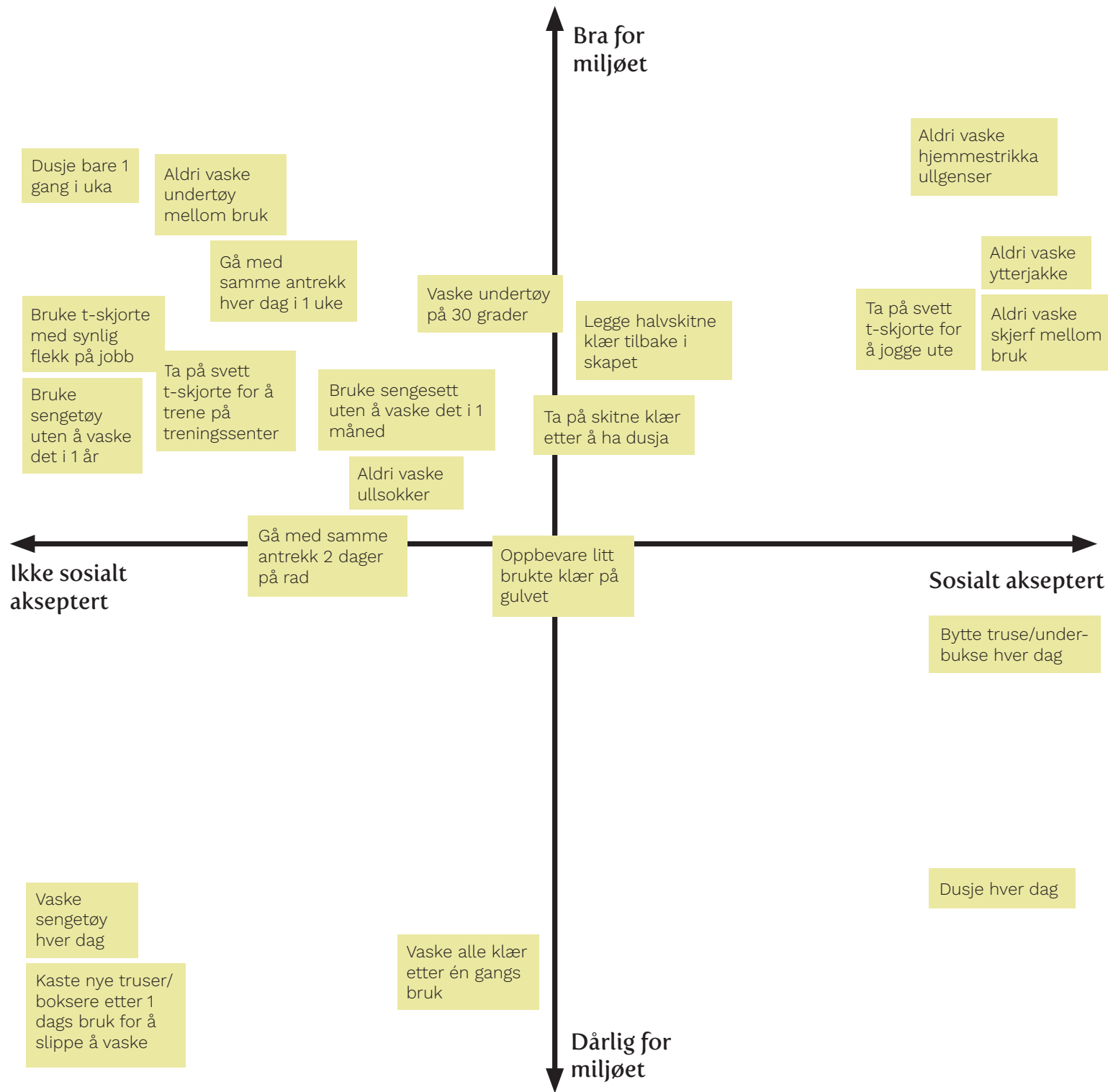
En jakke på en stol

Klær på en knaggrekke

Klær i senga

Resultat fra shame stretching

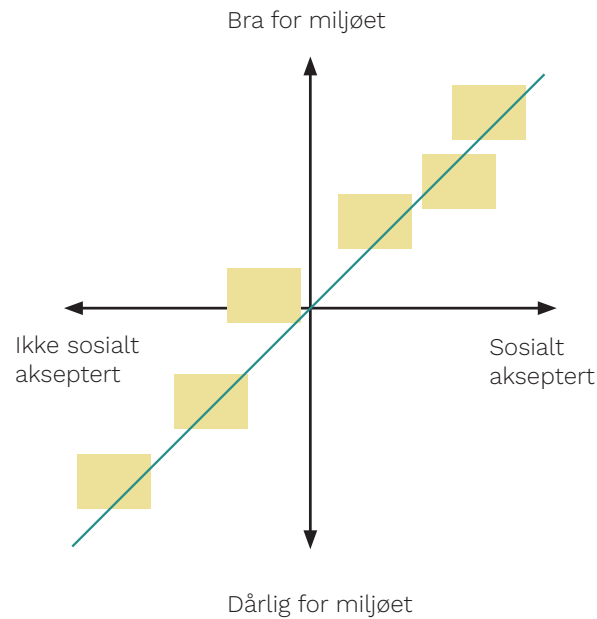
Her er resultatet fra shame stretching-øvelsen, som et gjennomsnitt av de to gruppene. Selv om plasseringen til lappene var et nyttig resultat i seg selv, var det minst like nyttig å høre diskusjonen rundt hver lapp. Hvorfor er det sosialt akseptabelt, eller hvorfor ikke? Noen ganger var også deltakerne litt uenige. Lappene var med vilje noen ganger litt uklart definert for å skape mer diskusjon. Det er mange eksempler der ett annerledes ord eller én forutsetning kan endre lappens plassering totalt.

Det ble diskutert at det mest sannsynlig er mer akseptert å være litt "over-renslig" enn å være litt urenslig. Det er altså sosialt akseptert med en del praksiser som ikke er så bra for miljøet, som hyppig klesvask og dusjing. Men det går en grense et sted; det å kaste klær etter én gangs bruk for å unngå klesvask ble oppfattet som så dårlig for miljøet at det ikke var sosialt akseptert. Det samme gjaldt å vaske sengetøy hver dag.

Det var også litt ulike oppfatninger av om det er miljøvennlig å bruke klær eller sengetøy veldig lenge uten å vaske dem. Noen tenkte at minst mulig vasking er mest miljøvennlig, mens andre tenkte at veldig skitne klær vil bli mer slitt av å bli brukt når de er veldig skitne. Det ble diskusjon rundt forskjellen mellom hva som er mest sosialt akseptert og hva folk gjør i praksis; at selv om mange gjerne vil vaske sengetøy annenhver uke, kan det i praksis gå mye lenger tid uten at det får konsekvenser.

Før workshopen gjorde jeg også øvelsen selv, for å kunne sammenlikne med resultatet fra workshopen. Det var interessant å se siden det var en del ulikheter. Jeg trodde for eksempel at det var mer sosialt akseptert å vaske alle klær etter én gangs bruk, men her var deltakerne tydelige på at det ikke var så akseptert.

Ideelt sett skulle det vært en sammenheng slik at det som er sosialt akseptert også er bra for miljøet, og omvendt (vist ved den grønne linja i figuren til høyre). Men i realiteten er det mer spredt. Det vil være interessant å undersøke hva som må endres for å flytte lappene nærmere denne linja, siden det kan være bare ett ord som må endres.

Resultater fra “Rot eller ikke rot”

Hva som er rot avhenger mye av følgende to faktorer:

- *Intensjon*: Er plagget lagt der med vilje? Er det en grunn til at det skal være akkurat der?
- *Midlertidighet*: Skal plagget bare ligge der en kort stund? Hvis plagget har ligget der lenge er det mer sannsynlig at det blir oppfattet som rot

Noen av deltakerne er mer opptatt av det visuelle enn andre. Noen er mer sensitive for at ting ser rotete ut hvis det ligger en plass der det ikke skal være. Også klær som henger på kleshenger oppfattes som mindre rotete fordi man har gjort en større innsats for å henge det der (dermed også mer intensjon).

Aspektet midlertidighet er også knyttet opp mot tid. Det kom fram at klesplagg som henger til lufting i utgangspunktet ikke er rot, men hvis det blir glemt over lengre tid mener flere at det er rot. Klær på gulvet kan også være akseptert så lenge det er kortvarig.

Klær i senga ble oppfatta som ganske negativt. Flere sa at de aldri ville lagt seg til å sove i en seng med klær i. Men da jeg spurte om hva hvis klærne ligger i en gjesteseng som ikke er i bruk, ble det mer delte meninger. Selv om det ikke ble sett på som en god løsning, var det flere som trodde det er mange som gjør det.

Nøkkelinnsikt

- Det kan være et gap mellom hva man mener er sosialt akseptert og hva man gjør i praksis, f.eks. er det mange som vasker sengetøy sjeldnere enn de tenker er bra.
- Miljøhensyn og sosial aksept kan ofte være motstridende, og det er mer akseptert å være overrenslig enn å være litt urenslig, til tross for miljøpåvirkningen.
- Grensen for hva man oppfatter som rot eller ikke er ganske individuell, men felles faktorer er intensjon og midlertidighet. Hvis noe ikke er lagt et sted med intensjon, og det ikke er midlertidig, er det rot.

Evaluering av metoden

Det fungerte godt å folk til å diskutere temaet. Deltakerne var veldig åpne og villige til å diskutere temaet, noe som kanskje var lettere fordi de kjente hverandre til en viss grad fra før. Jeg fikk tilbakemeldinger på at oppgavene var morsomme og at det gøy å være med.

I likhet med intervjuene er *social desirability* og *prestige response bias* utfordringer, kanskje spesielt her fordi man deler meninger i en gruppe med andre. Det er også fare at man som fasilitator påvirker meningene og resultatet av workshopen.

Analyse av produkter på markedet

Jeg har gjennom hele prosjektet vært på utkikk etter produkter på markedet som skal løse utfordringen med klær i limbo. Her går jeg gjennom og oppsummerer det jeg fant.

Det var utfordrende å gjennomføre en markedsundersøkelse når det nesten ikke finnes produkter som markedsføres til klær i limbo. Produktene ble funnet gjennom å gå gjennom produktene til garderobe- og møbelprodusenter og plukke ut det jeg trodde kunne egne seg. Jeg besøkte også flere møbelbutikker for å se produkter "live" og kunne spørre etter relevante produkter. Da jeg spurte fikk jeg stort sett tips om klesstativer til kleshengere. På nett fant jeg noen få produkter som markedsføres mer eller mindre eksplisitt til klær i limbo, men det var for få til å kun basere seg på dem. Derfor tok jeg også med flere produkter. Noen produkter ble funnet ved å søke på *chairdrobe*. Generelt er det vanskelig å vite om produktene er tiltenkt rene klær, klær i limbo eller noe annet, siden få produsenter skriver noe om hvordan møbelet er tiltenkt å brukes.

Tett på veggen: tar lite eller ingen gulvplass

TJUSIG henger til dør eller vegg. IKEA

VILTO håndklehenger, bjørk. IKEA

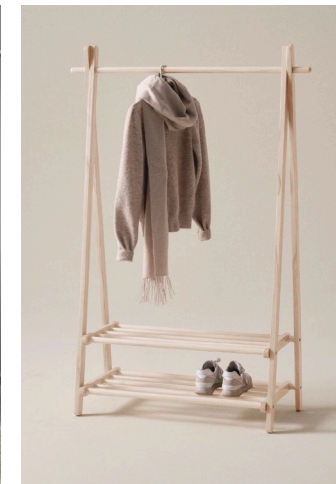
GULDHÖNA vertikal kleshenger. IKEA

Det finnes flere ulike løsninger som festes på veggen og tar lite eller ingen gulvplass. Løsningen som ble oftest nevnt i nettforumene var knaggen, eller mer spesifikt en knaggrekke. TJUSIG fra IKEA er en knaggrekke med fem knagger som kan henges på en dør uten skruer. VILTO markedsføres som en håndklehenger eller en håndklestige, men kan også egne seg til å henge klær på. GULDHÖNA markedsføres som en vertikal kleshenger til inngangspartiet eller soverommet. Jeg ville beskrevet den som en vegghengt stumtjener.

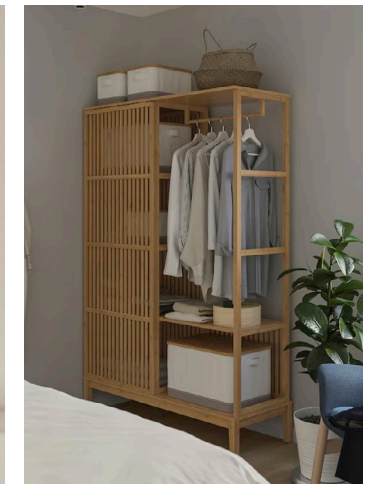
Åpen garderobe tilpasset kleshengere

MULIG klesstativ. IKEA

COLE klesstativ - 2 skohyller, såpet furu. Jotex

NORDKISA åpen garderobe med skyvedør, bambus. IKEA

Det finnes mange ulike varianter av klesstativer på markedet, fra billige versjoner som koster litt mer enn en hundrelapp, til luksusversjoner i tre eller metall. MULIG fra IKEA er en av de billigste (129 kr) og tilbyr luftig oppbevaring til klær på kleshenger. COLE fra Jotex er et litt dyrere stativ (1699 kr) og markedsføres som pen oppbevaring på soverommet eller praktisk oppbevaring i garderoben. Den har også hyller til sko. NORDKISA fra IKEA markedsføres som en åpen garderobe som også kan fungere som en romdeler. Skyvedøren som er halvveis gjennomsiktig skaper en mellomting mellom lukket og helt åpen. Åpenheten gir bedre lufting enn en tradisjonell lukket garderobe.

Harbor coat rack. aluminium og stål, Dutchbone

Display Valet stand, av Morris Marigo for SERAX

Moderne herrebetjent

Jeg fant også noen moderne versjoner av herrebetjenten, som Harbor av Dutchbone og Display av Morris Marigo for SERAX. Disse har ulik estetikk, men har den samme funksjonen: en hengerform til en jakke og en stang til buksa. Display har også en hylle til sko.

Multifunksjonell: kan også fungere som stol

RÅGRUND stol med håndklehenger, bambus. IKEA

VidaXL klesstativ med stol

Joly Chairrobe, design av Lorentz + Kaz for Colé. "It is a silent butler, a tray, or an occasional chair"

Dette er en interessant produktkategori der jeg bare fant disse tre eksemplene. RÅGRUND fra IKEA markedsføres som en stol med håndklehenger; et sete, en hylle og et håndklestativ i ett. Den markedsføres kun til bad, men jeg ser for meg at denne kan fungere på soverom til klær i limbo også. VidaXL sin stol (eller klesstativ med stol som de skriver) markedsføres til å henge opp klærne og at den holder klærne skrukkefrie og ventilerte. Joly Chairrobe fra Colé, designet av Lorentz og Kaz, beskrives som et improvisert objekt; en stumtjener, et brett eller inimellom en stol.

Kan slå sammen og legges vekk ved behov

COLE tørkestativ, såpet furu. Jotex

STOCKEVIK klesstativ, hvitsåpet eik. Jotex

Det finnes også noen produkter som kan slå sammen enkelt og legges vekk. COLE fra Jotex markedsføres som et tørkestativ, men jeg ser for meg at det også kan brukes til å luften klær. STOCKEVIK markedsføres til å for eksempel henge klær på over natten, til badet eller soverommet.

Eksisterer løsningen allerede?

Som man kan se fra diskusjonsforumene og produktanalysen finnes det mange forslag til løsninger, både konkrete produkter og forslag om å endre vaner. Så hvis løsningen allerede finnes, hvorfor bruke tid på å utforske problemet videre? Jeg vil likevel argumentere for at det finnes rom for bedre løsninger.

- *Hvorfor ikke bare en knaggrekke?* En knaggrekke er ikke optimalt for å henge opp en del typer klær, f.eks. t-skjorter eller bukser. Det avhenger litt av preferanse og hvor nøye man er med klærne sine, for eksempel kan t-skjorter bli deformerte i nakken av å henge de opp på den måten. Knaggrekker med ting på kan oppfattes som rotete og som visuell støy, særlig hvis det er mange ting der, noe som kom fram i workshopen. Stumtjenere har mange av de samme utfordringene som knagger.
- *Hvorfor ikke bare bruke stolen?* Det kan også oppfattes som rot, men det er avhengig av kontekst og hvor mye klær det er der. Fra workshopen kom det fram at for eksempel én jakke på stolen kan være greit. Klærne kan også være i veien hvis man faktisk vil bruke stolen som stol. I likhet med knagger beskytter ikke stolen som oppbevaringsplass klærne mot krøller (noe avhengig av hvordan den brukes). Basert på meningene i diskusjonsforumene var det også mange som oppfattet det å bruke stolen til klær som et problem. Dette kan henge sammen med at stolen er ment til å sitte på, og å ha en haug med klær på den oppfattes som *out of place*.
- *Hvorfor ikke bare legge tilbake i skapet?* Det kom fram fra diskusjonsforumene og i intervjuene og workshopen at flere gjør dette, men at det er delte meninger om det. Noen ønsker ikke å blande rent og brukt, og noen ønsker å luften klærne hvis de har vært i bruk. Man kan også dedikere en egen hylle eller skuff til klær i limbo, men det er ikke alltid mulig pga. plassmangel. Det er også fort gjort å glemme hva man har i limbo hvis man legger det inn i skapet igjen, og da ende opp med å ta noe nytt likevel., men dette kommer an på hvordan skapet er organisert.
- *Hvorfor ikke bare vaske alt etter én gangs bruk?* Dette var noe som flere i diskusjonsforumene skrev at de gjorde. Likevel kommer det med en høy miljøbelastning fra det vaskemaskinen krever og slitasje på klærne, da de aller fleste klær kan brukes mange flere ganger mellom vask. I workshopen kom det fram at det å vaske alt etter én gangs bruk var relativt lite sosialt akseptert, blant annet fordi det kommer med en så høy miljøbelastning.

Selv om det finnes muligheter for å endre adferd og en del produkter på markedet, så er det fortsatt lite utforsket hvilke produkter som ville egne seg best mulig. Siden bl.a. diskusjonsforumene viser at mange opplever klær i limbo som et problem og ønsker seg løsninger på det kan man si at det er et hull i markedet.

Oppsummering av innsikt

Grunner til å vaske klær som ikke er skitne enda

Sosiale grunner

Høye krav til renhet i samfunnet: det er forventet å heller være over-renslig enn urenslig

Frykt for lukt: man vasker for å være sikker på at andre ikke skal lukte svette eller kroppslukt

Man ønsker ikke å bli sett i samme plagg flere dager på rad av venner, kolleger etc.

Praktiske grunner

Mangel på hensiktsmessig oppbevaringsplass fører til at klærne blir lagt i skittentøyskurven

Mangel på oversikt på grunn av overflod av klær

Man skal uansett sette på vaskemaskinen og vil derfor fylle den opp

Klærne har blitt mer skitne av å oppbevares på f.eks. gulvet

Estetiske grunner

Oppbevaringen av klær i limbo framstår rotete - *out of place*. Hvis de derimot er i skapet eller skittentøyskurven er de *in place*

Å vaske for å rydde: man plukker klær fra stoler og knagger for å rydde og de derfor havner på vask

Ikke-optimale adferdsmønstre som ofte går igjen

- Å vaske for å rydde
- Å bruke stolen, knagger eller gulvet som midlertidig skittentøyskurv
- Glemme hvilke klær man har i limbo og ta nye isteden
- Nedgradere plagg til å bli nærmere skittentøy ved å slenge det fra seg

Logikker man kan bruke for å forklare vanene sine:

- Ønske om å ikke blande rent og brukt
- Det som er rent nok til å brukes igjen er rent nok for skapet
- Kroppsnære plagg må vaskes etter én gangs bruk
- Klær på kleshenger kan gå inn i skapet igjen hvis de har blitt lufta først

Hvor går grensen for hva som er rot?

Hva som blir definert som rot er relativt individuelt. Det som likevel går igjen hos alle er at rot krysser grensene mellom kategorier, og at rot er noe som er *out of place*, altså ikke på riktig plass. Hvor grensene mellom kategoriene går, og hva som er definert som riktig plass, varierer fra person til person.

Hvorfor stolen?

Siden stolen er noe som går igjen ofte i innsikten, er det verdt å reflektere over hvorfor den er så vanlig. Stolen er ikke *out of place* når den er tom, og oppfattes ikke som rot eller bortkastet plass. Sannsynligvis er det noe med egenskapene til stolen som gjør den til en viss grad egnet til klær i limbo. En horisontal flate med en stolrygg til å henge ting over føles bedre enn gulvet. En stol på soverommet er også lett tilgjengelig når man ønsker å utsette avgjørelsen om hva man skal gjøre med klærne.

Hvordan motivere til å endre adferd?

- De som vasker alt hele tiden: bruk mindre tid på klesvasken
- De miljøbevisste: bruk mindre strøm, vann og vaskemidler, få klærne til å vare lenger
- De som er spesielt interessert i klær eller har mange klær de elsker: ta bedre vare på klærne dine
- De som vil bli mer ryddige: slik får du bedre system hjemme

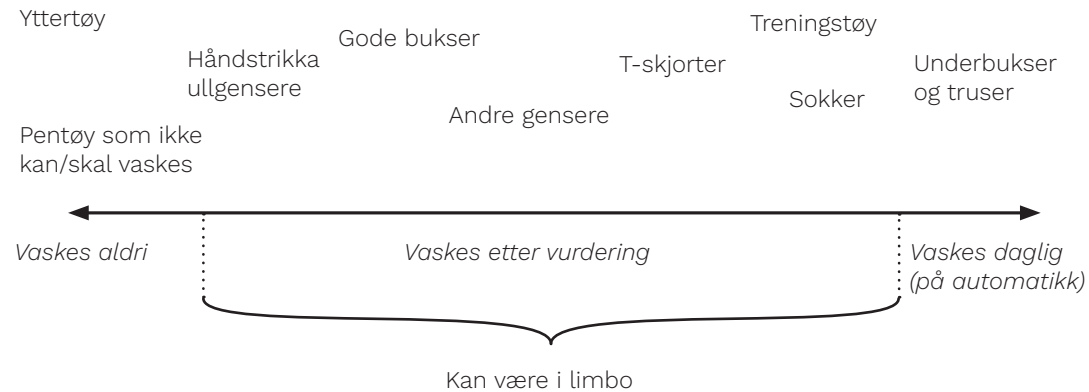
4. ANALYSE AV INNSIKT

For å nyttiggjøre meg av innsikten videre, brukte jeg fem ulike designverktøy for å analysere og oppsummere all informasjonen fra innsiktsfasen på ulike måter. Jeg brukte personas, kulturelt image-matrise og tre ulike egendefinerte verktøy.

Kategorisering av klær

Det finnes mange måter å kategorisere klær. Dette fant jeg en del informasjon om i litteraturen, men da mest relatert til sortering til vask, altså hva som vaskes sammen. Her har jeg kategorisert på to ulike måter: etter vaskehyppighet og hva som er i limbo med ulike grader av limbo. Jeg synes det var nyttig å kategorisere etter vaskehyppighet, fordi det har en del betydning for hva som er i limbo eller ikke.

Ulik vaskehyppighet

Yttertøy som aldri vaskes er ikke i limbo fordi man ikke vurderer om det skal vaskes eller ikke; det er etablert at det ikke vaskes. Det samme gjelder i stor grad pentøy som ikke kan vaskes, men må sendes til rens hvis det blir skittent. Da hører det uansett ikke hjemme i skittentøyskurven.

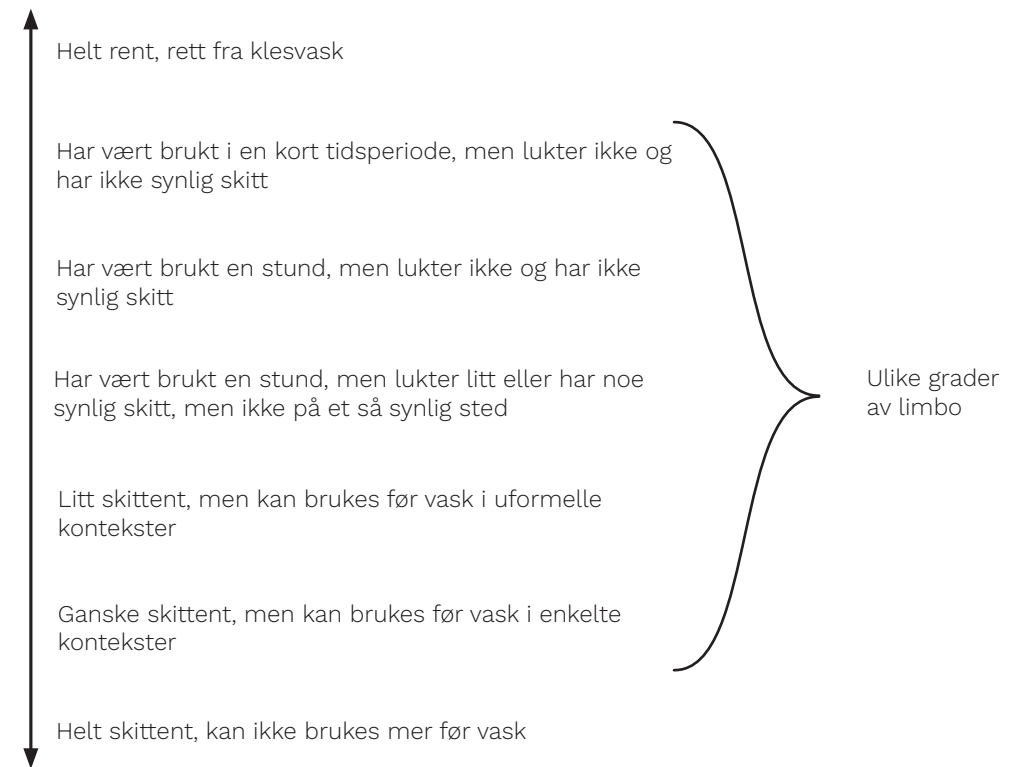
Underbukser og truser er heller ikke i limbo, siden de vaskes på automatikk. Da vurderer man heller ikke om de skal vaskes eller ikke fordi det (for de fleste) er en regel om det er skittent så fort det har vært i bruk.

Derimot så kan ullgensere og andre gensere, bukser, t-skjorter, treningstøy og sokker være i limbo. Hvor grensen går avhenger litt av brukeren, noen vasker for eksempel treningstøy og sokker etter én bruk på automatikk.

Det finnes også ulike grader av å være i limbo; det er forskjell på noe man så vidt har hatt på seg og det som er ganske skittent, men kan bruke i enkelte kontekster. For eksempel er det mye mer akseptert å ta på seg en svett t-skjorte for å jogge ute enn til jobbintervju.

Hva er i limbo?

Hører til i skapet

Hører til i skittentøyskurven

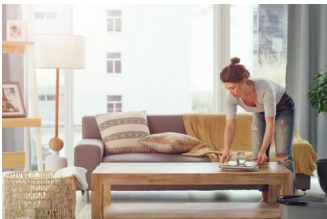

Kulturelt image-matrise

Dette verktøyet er hentet fra masteroppgaven til Jacob Bierman Jørgensen (2022), og er basert på liknende metoder som *image boards* av Hanington og Martin (2012).

Litteraturstudien tydet på en sammenheng mellom ryddighet og lykke, men samtidig viste det seg at man i hovedsak ønsket å framstå som ryddig i møte med andre, som ved besøk. Mange har en høyere toleranse for rot personlig enn det de mener er sosialt akseptert. Egne holdninger kan også påvirke graden av lykke; hvis man har høyere forventninger til egen ryddighet blir man også lettere ulykkelig ved litt rot. Også gjennom å se hvordan media og populærkultur presenterer ryddighet og system som idealet, og rot som et problem, fikk meg til å reflektere over hvordan disse holdningene er bygd inn i kulturen og samfunnet vårt. Gjennom denne matrisen analyseres samfunnets bilde av ryddighet. Jeg lurte også på om ryddighet kan være negativt og rot kan være positivt. Eksempelene er litt overdrevne og satt på spissen for å illustrere poenget.

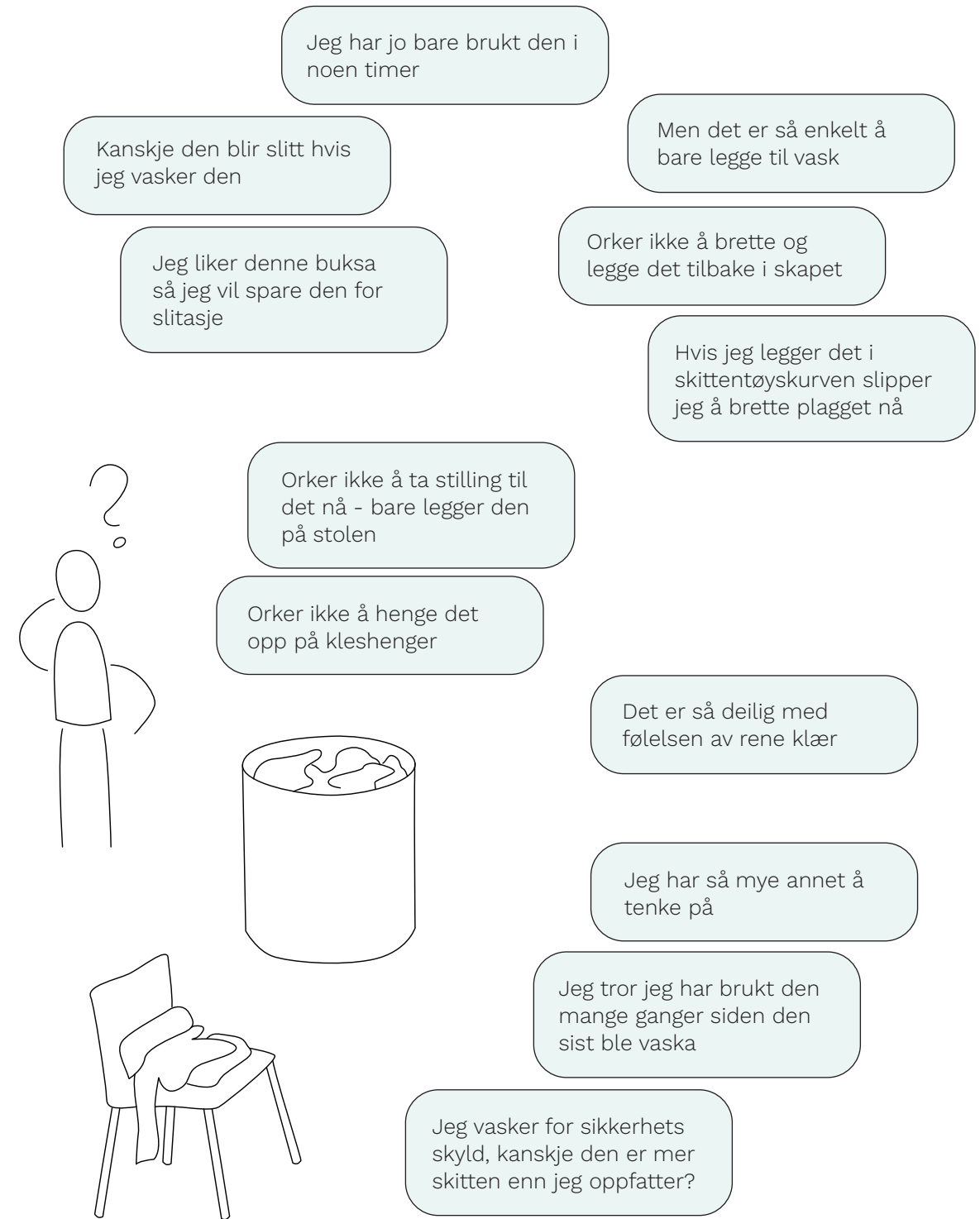
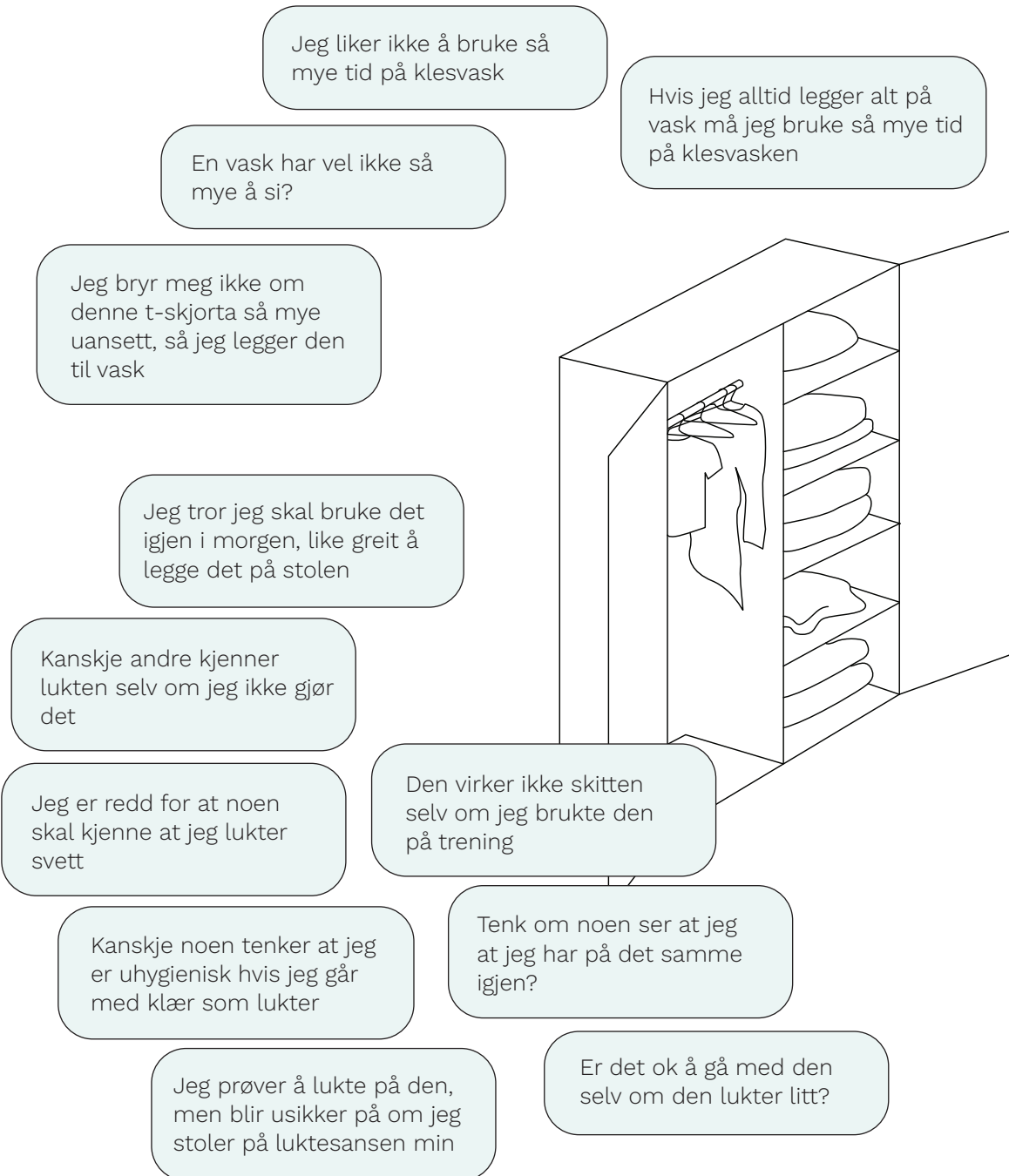
Det var enkelt å finne positive bilder av ryddighet. Det som gikk igjen var at et ryddig og rent hjem var tilknyttet harmoni og god psykisk helse, samt praktiske tips og fremgangsmåter til hvordan man kan rydde og organisere. Det var også enkelt å finne negative bilder av det å ha det rotete, fra folk som lever i hjem overlesset med ting, som ofre for sykdommen samlemani, og beskrivelser av stress og angst. Her også er det mange veiledninger og tips om hvordan man kan få det ryddigere.

Det var mer utfordrende å finne positive bilder av rot og negative bilder av ryddighet. Dette i seg selv gir også innsikt. Det jeg fant var noen bilder av "kreativt kaos" der rot knyttes opp mot kreativitet og skaperglede. På negative bilder av ryddighet fant jeg kun når rydding og vasking blir ekstremt eller tvangspregget, som ved tvangslidelser. At noen av rutene er lettere å fylle enn andre er interessant i seg selv.

	Rotete	Ryddig
Positivt	<i>Can clutter make you more creative?</i>	<i>The mental health benefits of a clean home</i> <i>10 Creative Ways to Declutter Your Home</i> <i>Everything you need to organize your home</i>
Negativt	<i>Are you a victim of the hoarding disorder?</i> <i>Does your clutter trigger stress? Here's what to do about it</i>	<i>Compulsive cleaning: an interesting case of OCD</i>

Øyeblikksbilde

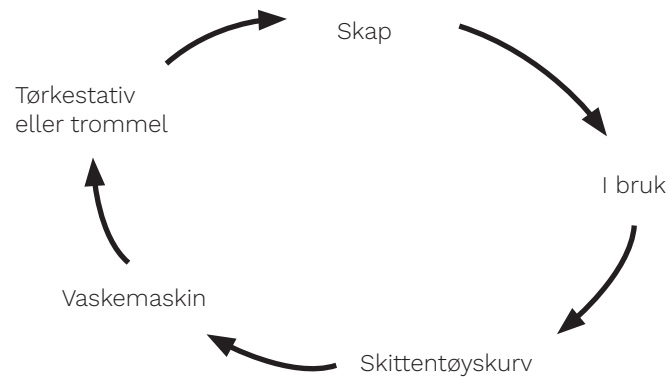
Dette er et egendefinert verktøy, som gir oversikt over ulike tanker og følelser man kan ha i øyeblikket når man skal velge hva man gjør med et litt brukt plagg. Dette er relevant fordi det er i akkurat disse situasjonene at klær i limbo oppstår og valg rundt klesvask og oppbevaring blir tatt. Her har jeg brukt innsikt fra både litteraturstudie, intervju, workshop og autoetnografi til å fylle boblene.

Illustrasjon av flyten av klær i hjemmet

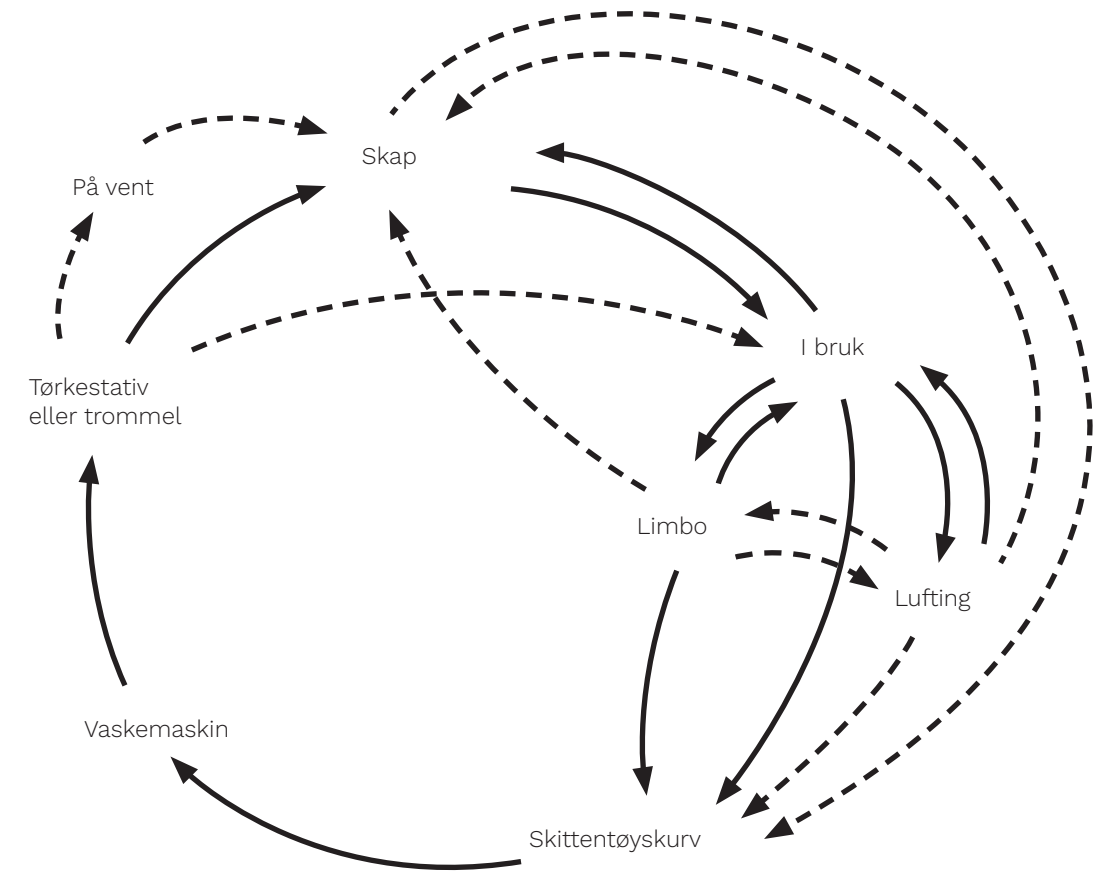
I prosessen fant jeg ut at tanken om at klær følger en sirkulær syklus fra skap til bruk til skittentøyskurv osv. ikke stemmer, men at det i virkeligheten er flere steder eller tilstander klærne kan være i, og at klærne kan gå fram og tilbake mellom disse. Derfor har jeg laget et diagram for å illustrere dette.

Enkel modell for hvordan mange tenker på flyten av klær:

Merk at alle stedene/tilstandene er klart definert i denne modellen, i motsetning til modellen på neste side som også har mer udefinerte tilstander. For noen kan denne modellen stemme relativt godt, spesielt for visse typer klesplagg som truser/underbukser. Spesielt fasen *i bruk* er mer kompleks for de fleste plagg. Noe brukes i noen timer eller en dag for å så legges tilbake i skapet, til lufting, på stolen gulvet osv. Derfra kan den havne tilbake i bruk eller rett i skittentøyskurven, eller mellom flere tilstander.

En mer kompleks og mer realistisk modell basert på innsikten:

Heltrukne linjer viser de vanligste og viktigste forbindelsene, mens stiplede linjer viser forbindelsene som er oppfattet som mer suboptimale eller avviker fra idealet.

Her har jeg lagt til *i limbo* og *lufting* som tilstander sammenliknet med den enkle modellen, og at disse to kan være overlappende kan være overlappende. Jeg har også lagt til *på vent* mellom tørking og skap, siden innsikten viste at det ofte kan ta tid fra klærne har blitt vasket til de finner skapet. Dette er en litt annen type limbo som jeg ikke har valgt å fokusere så mye på i denne oppgaven, men har valgt å ta med her for å illustrere kompleksiteten.

Personas

Jeg har brukt personas for å beskrive og oppsummere brukergruppen som et verktøy til å bruke videre i prosessen. Personas kan beskrives som fiktive karakterer basert på innsikt om brukerne, og skal beskrive hvem man designer for (Hvidsten et al., 2021). Tidlig i prosessen lagde jeg utkast til personas som i stor grad var basert på antagelser, og har iterert videre på disse i løpet av innsiktsfasen til den endelige versjonen. Jeg har brukt både litteraturstudien og egen innsikt (bl.a. intervju og workshop) som utgangspunkt for å lage personas. Jeg ønsket å representere ulike bosituasjoner, ulike vaner og ulike toleranser for rot. Hver personas har også fått sitt eget klesflyt-diagram. Personasene gir ikke et perfekt bilde av alle potensielle brukere, men oppsummerer noen viktige egenskaper, forutsetninger og holdninger blant ulike mulige brukere.

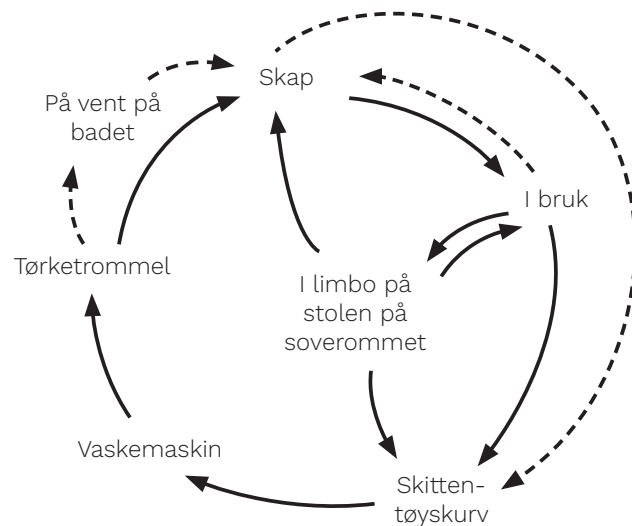
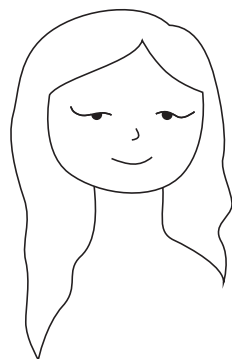
Sarah (31)

Bor med samboer i leilighet

Sarah bytter gjerne antrekk i løpet av dagen. Hun har en jobb der det kreves å være pent kledd. Klærne hun tar av blir liggende på stolen på soverommet. Hun tar en rydderunde en gang iblant og legger da noen ting tilbake i skapet, mens andre klær legges på vask hvis de lukter litt. Hun vil ikke at folk skal se henne i det samme antrekket to dager på rad, men det kommer an på kontekst (hjemme går det fint). Sarah pleier ikke å lufte klær fordi hun er usikker på om det vil fungere, og mangler en god plass å gjøre det. Klær fra skapet kan også gå rett til skittentøyskurven for å fylle opp vaskemaskinen.

“Jeg elsker klær, og liker å uttrykke meg gjennom antrekkene mine”

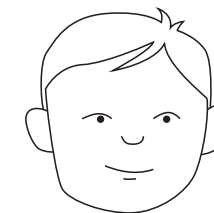
Sarah har middels toleranse for visuelt rot; hun ønsker å ha det ryddig men plages ikke av litt rot. Hun kunne tenke seg å endre adferd for å ta vare på klærne, slippe rot og slippe å bruke tid på klesvask.

Marcus (23)

Bor i kollektiv med to venner

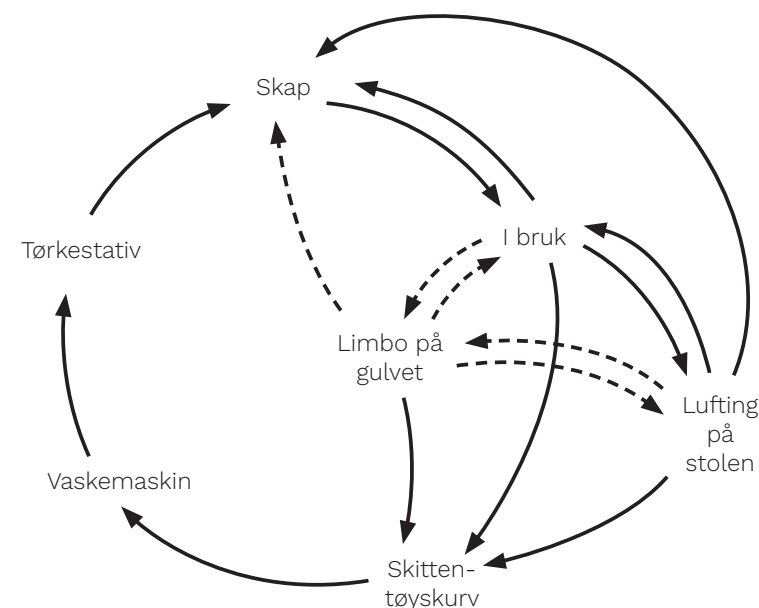
Marcus har liten plass og har etter sin mening et litt for lite klesskap. Han liker ikke å handle klær, så vil derfor at klærne skal vare. Han er ikke så opptatt av å variere antrekk, men vil variere overdelen noe. Det blir en del klesvask fordi han trener ofte.

“Jeg prøver å legge klær som er rene nok til å brukes igjen tilbake i skapet, men legger det ofte på stolen for å lufte det litt først. Det er fort gjort at jeg glemmer det og tar noe nytt fra skapet selv om jeg kunne ha brukt noe fra stolen”

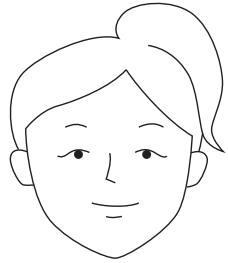
Marcus har høy toleranse for visuelt rot; det skal mye til før han blir plaget av klær som ligger rundt omkring, også på gulvet. Men hvis han har besøk ønsker han at det skal være litt mer ryddig, og da kan klær i limbo havne i skittentøyskurven.

Han kunne tenke seg å endre adferd for å ta bedre vare på klærne og for å bruke mindre tid på klesvask.

Andrine (43)

Bor i enebolig med mann og to barn

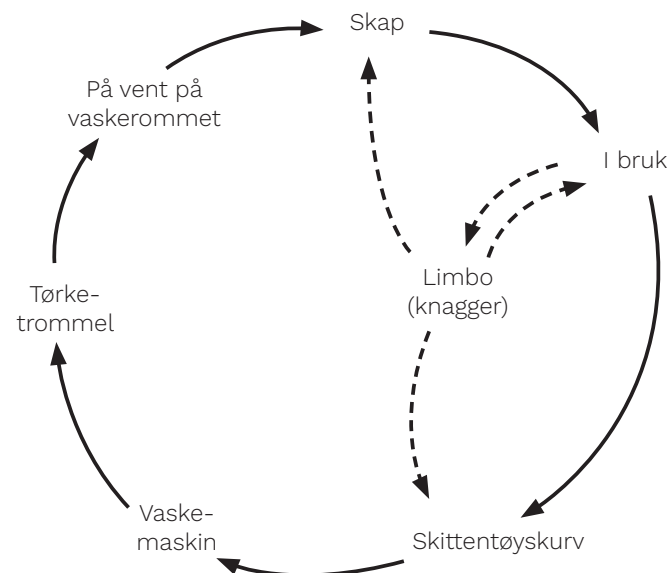

Andrine ønsker å ha et pent og ryddig hjem, spesielt når de får besøk. Hun tror ikke lufting vil fungere for å fjerne lukt, særlig fra klær som har blitt svette. Andrine synes også det føles litt feil å henge klær som har vært i bruk tilbake i skapet, og har derfor noen knagger til å henge klær i limbo på. I forbindelse med rydding havner mye av dette i klesvasken. Det meste av barnas klær går til vask etter én gangs bruk.

“Føler jeg knapt gjør annet enn å vaske klær, men det er bare noe som må gjøres. Selve klesvasken krever ikke så mye, men jeg misliker alt etterarbeidet med sortering og bretting.”

Andrine har lav toleranse for visuelt rot; hun liker best rene flater hjemme, og kan irritere seg over familiemedlemmer som legger ting der hun mener de ikke hører hjemme.

Hennes motivasjon for å endre adferd er å slippe å bruke så mye tid på klesvasken, og samtidig ha det ryddig.

Oppsummering

I dette kapitlet har jeg brukt fem ulike verktøy til å oppsummere og analysere innsikten i denne oppgaven. Gjennom *kategorisering av klær* har jeg systematisert hvilke ulike typer og grader av klær i limbo som finnes, og hvilke klær som har hvilken vaskehyppighet og hvilken sannsynlighet de har for å havne i limbo. Med *kulturelt image-matrise* har jeg illustrert funnene rundt hvilket bilde man ser i samfunnet av ryddighet og rot. Gjennom *øyeblikksbilde* har jeg oppsummert hvilke tanker man kan ha i situasjonen der man tar valg rundt klær i limbo i hverdagen. Jeg har illustrert *flyten av klær i hjemmet*, og til slutt brukt personas til å systematisere mulige brukere. Sammen bygger dette på grunnlaget som brukes videre i designbriefen.

Det har vært både givende og utfordrende å lage egne verktøy der jeg ikke fant noe allerede eksisterende som passet behovene i dette prosjektet.

5. DESIGNBRIEF

Etter en fyldig innsiktsfase var det på tide å ta valg, og definere hva som var det viktigste å jobbe videre med. Dette kapitlet beskriver vurderinger rundt valg som blir tatt, målgruppe og kravspesifikasjoner.

Vurderinger rundt mulighetsrommet

I dette prosjektet hadde det vært mulig å gå mer i retning av spekulativ design, men jeg har valgt å ikke gjøre dette av flere grunner. Jeg hadde fra begynnelsen et ønske om å jobbe med noe fysisk, men var også åpen for andre muligheter. Gjennom innsikten fant jeg likevel støtte for at en fysisk løsning har potensiale, og lite om hva annet som kunne bidratt til å løse problemet. Å jobbe spekulativt eller med designintervensjoner kunne vært interessant for å utforske et større mulighetsrom, for eksempel med løsninger som krever teknologi eller forutsetninger som ikke er til stede i dag. Alternative metoder for å friske opp klær mellom bruk og å fjerne lukt kunne også blitt utforsket mer, som for eksempel lufteprogram i vaskemaskin eller bruk av damp.

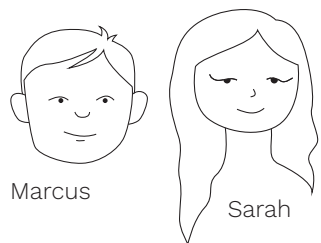
Jeg har funnet ut at oppbevaringsløsninger spesifikt tilpasset denne gruppen klær ikke er utforsket i noen særlig grad. Flere etterlyser bedre løsninger, både i forskningen og i intervjuer og samtaler med folk jeg har hatt i prosessen. Altså mener jeg at det finnes et hull i markedet.

Målgruppe

Målgruppen er voksne som ikke har en god løsning for å oppbevare klær som har vært brukt, men ikke er klare for vask enda, altså klær i limbo. For eksempel hvis klærne har en tendens til å havne på en stol eller på gulvet.

Av personene er det i hovedsak Sarah og Marcus som er i målgruppen. Andrine er nedprioritert fordi hun ikke tror lufting fungerer og hun plages av visuelt rot. Andrine kunne også vært en potensiell bruker, men det kan kreve litt mer å overbevise henne om at det er et poeng i å lufte klærne. Hvis man også gjerne ønsker å unngå visuelt rot, kan det også være en ekstra terskel for å lufte klærne. De som er veldig sensitive for visuelt rot vil antakeligvis foretrekke en lukket oppbevaringsløsning.

Jeg har valgt å fokusere på folk som lever på relativt begrenset plass, siden løsninger som kan fungere der plassen er begrenset også vil fungere der det er god plass. Jeg har også valgt å ikke prioritere barn og ungdom som bor hos foreldrene sine, siden de ikke har så mye makt over hvordan klesvasken blir organisert hjemme. Altså er det foreldrene som har mest mulighet for å skape endring.

Hovedmålgruppen oppsummert:

Voksne mennesker som bor relativt trangt, med middels til høy toleranse for visuelt rot, som ønsker å lufte klær eller i det minste tror det kan fungere.

Kravspesifikasjoner

Må

- Være et produkt som tilrettelegger for bærekraftig adferd ved å tilby en dedikert plass til klær i limbo.
- Være tilpasset de vanligste limboklærne; t-skjorter, gensere, skjorter og bukser, eventuelt også kjoler og sokker.
- Tilby mulighet for lufting, slik at man kan forlenge brukstiden mellom vask ved å redusere lukt fra klærne og friske dem opp.
- Enkelt å bruke; skal ikke kreve mye tid eller krefter å bruke i hverdagslivet.

Bør

- Ikke oppfattes rotete (*out of place*) både når den er i bruk og når den ikke er i bruk.
- Ikke ta mer gulvplass enn en stol, slik at den er mulig å implementere i rom med begrenset plass, og kunne plasseres nærme der man kler på seg.
- Være noe man kan selge til forbrukere, altså et kommersielt interessant produkt.
- Gjøre det innbydende å bruke plagget på nytt, altså ikke fungere som en "midlertidig skittentøyskurv".
- Ha plass til å henge opp noen kleshengere.
- Gi god oversikt over klærne, slik at man ikke så lett glemmer hva man har i limbo.
- Motvirke rynker/krøller uten at man trenger å brette klærne, ved at de ikke blir liggende i en haug.
- Være et varig produkt som man ønsker å beholde over tid.

Kan

- Ha mulighet å tilpasse eller justere form etter behov, for eksempel til de klærne man pleier å ha i limbo eller når man har mer eller mindre i limbo for øyeblikket. For eksempel at produktet kan slås sammen og legges bort, eller utvides ved behov.
- Ha knagger til å henge opp ting.
- Ha flater der man kan legge ting.

Skal ikke

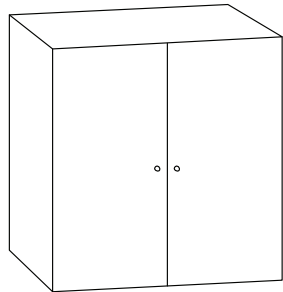
- Kreve avansert teknologi eller elektrisitet

6. IDÉ- OG KONSEPTUTVIKLING

I dette kapitlet presenterer jeg arbeidet med idéer, vurderinger og valg som er tatt underveis, og hvilke faktorer jeg har tatt hensyn til. Jeg presenterer mange skisser, både tegninger og småskalamodeller, og prototyping i full skala. Jeg bygget to iterasjoner i full skala, hvorav den siste ble det endelige konseptet.

Innledende idéutvikling

Her presenterer jeg en del ulike tidlige idéer til hva en løsning kan være konseptuelt, og fordeler og ulemper med hver av disse. Idéene kan være noe overlappende eller kan kombineres.

Redesign av det tradisjonelle klesskapet

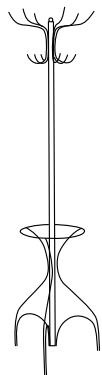
F.eks. mer åpent for lufting, eller med en egen avdeling eller avgrenset område for klær i bruk.

Fordeler

Erstatter et møbel folk uansett har, og tar derfor ikke ekstra plass. "Oppgraderer" også klær i limbo til å være visuelt og fysisk nærmere de rene klærne

Ulemper

Vanskelig å implementere hvis man ikke vil bytte klesskap, siden det krever at man bytter hele garderobeløsningen. Noen vil kanskje ikke ta bort plass fra rene klær til klær i limbo

Stumtjener spesialtilpasset klær i limbo

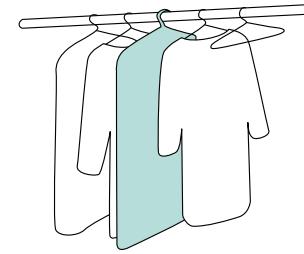
(frittstående eller til å henge på dør/vegg), f.eks. en slags stumtjener, eller moderne herrebetjent,

Fordeler

Visuelt og fysisk skille fra klesskapet, enkelt å implementere siden det ikke krever å bytte garderobeløsning

Ulemper

Krever noe plass enten på gulv, vegg eller dør

Skillevegg/ark til eksisterende klesskap

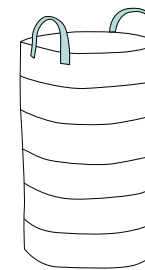
Et visuelt og fysisk skille til å bruke på allerede eksisterende klesstang, som skiller rene klær fra de som har blitt brukt litt

Fordeler

Enkelt å ta i bruk, rimeligere å produsere enn et møbel. Kan tilrettelegges for noe folk allerede gjør

Ulemper

Begrenset bruksområde; kun for klær på kleshenger. Klær i limbo omfatter også andre klær

Redesign av skittentøykurven

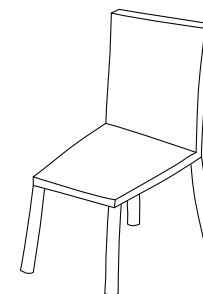
Å tilrettelegges for oppbevaring av klær i limbo sammen med skittentøyet

Fordeler

Kan tilrettelegges for å legge klær til å bli brukt igjen istedenfor å legge dem til vask

Ulemper

Kan bidra til å "nedgradere" plagg nærmere skittentøy. Kan gjøre at man glemmer hvilke klær man har i limbo

Redesign av stolen

En stol som tilrettelegges for oppbevaring av klær i limbo, *chairdrobe*

Fordeler

Kan erstatte stolen mange allerede har på soverommet, og tar derfor ikke opp ekstra plass

Ulemper

Sitteflaten kan lett fylle seg opp med ting/rot, og har noen av de samme utfordringene som å bruke en vanlig stol til formålet

Ulike aspekter ved en oppbevaringsløsning

Åpen viser innhold	Lukket skjuler innhold
FORDELER Gir oversikt over klærne, gir god mulighet for lufting, visuelt skille fra klesskap	FORDELER Beskytter mot støv, kan oppfattes som mer ryddig
ULEMPER Beskytter ikke mot støv, kan oppfattes som visuelt rot	ULEMPER Fort gjort å glemme hva man har der, og derfor ta noe nytt fra skapet istedenfor. Potensielt dårligere lufting

Siden mulighet for lufting er viktig, og det er en større fare for at man glemmer hva man har i limbo i en lukket løsning, mener jeg at en åpen eller delvis åpen løsning er det beste.

Permanent framme	Ta fram ved behov
FORDELER Krever ikke en ekstra innsats for å ta den i bruk	FORDELER Tar bare opp plass når den trengs, kan ryddes bort
ULEMPER Tar alltid opp plass, uavhengig av om man har klær i limbo da eller ikke	ULEMPER Krever mer innsats å ta i bruk

Hva som er den beste løsningen av disse avhenger av om man stort sett alltid har klær i limbo, eller om det er et unntak at man har det. Innsikten tyder på at klær i limbo er noe som er til stede store deler av tiden, og ikke bare unntak. Men mengden klær i limbo kan variere en del. Derfor tror jeg at en mer permanent løsning er bedre.

Permanent form	Kan tilpasses
FORDELER Det er enklere å designe noe som gjør én ting bra	FORDELER Mulighet for personlig tilpasning til egne behov
ULEMPER Kan bli overflødig eller lite nyttig hvis den ikke passer de individuelle behovene godt nok	ULEMPER Kan bli unødvendig komplisert, vanskeligere å designe

Her er det viktig å vurdere om folks behov er ulike nok til at det er fornuftig å lage en tilpasningsbar/modulær løsning, eller om behovene er like nok til at én permanent form kan være god for mange nok.

Multifunksjonell: også en stol	Kun for klær i limbo
FORDELER Trenger ikke å ta mer plass enn en stol, og kan erstatte stolen man allerede har på soverommet	FORDELER Helt dedikert til klær i limbo, og derfor mindre sannsynlig at den fylles opp med andre ting
ULEMPER Sitteflaten kan fylle seg opp med rot, slik at den ikke fungerer som stol likevel	ULEMPER Kan være høyere terskel for å skaffe, hvis man ikke vil gi fra seg plass til andre møbler

Både en stol med oppbevaringsplass og et møbel som er hundre prosent dedikert til klær i limbo er aktuelle. Derfor har jeg utforsket begge deler videre.

Fastmontert på vegg eller dør

Frittstående

FORDELER

Tar opp lite eller ingen gulvplass, kan gjøre konstruksjonen lettere

ULEMPER

Krever montering, kan ikke flyttes så lett

FORDELER

Kan flyttes etter behov, krever ikke montering

ULEMPER

Krever mer gulvplass for å være en stabil konstruksjon

En mellomting er også mulig; noe som tar litt gulvplass som også er festet i vegg. Siden begge deler er aktuelle har jeg utforsket begge videre i skisseprosessen.

Tanker om forslagene

Alle forslagene krever en viss innsats fra bruker for at de skal fungere. De er også kjennetegnet av at det er brukeren som har kontroll (som beskrevet i litteraturdelen). Det var vanskelig å komme med forslag der produktet har kontroll uten å gå i en mer spekulativ retning. Utfordringen med at brukeren har kontroll er at det krever mer av brukeren for å faktisk endre adferd, og at brukeren er enig i hva som er ønsket adferd. Disse forslagene går mer i en retning for å tilrettelegge for de som allerede ønsker å lufte klærne innendørs og vaske klærne sjeldnere. Men fra innsiktsfasen er det tydelig at det er flere som ønsker det.

Mulige elementer i en oppbevaringsløsning

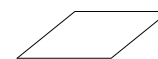
Stang

FORDELER

Lett å henge en t-skjorte eller bukse over. God mulighet for lufting. Kan også brukes til hengere.

ULEMPER

Ikke like nyttig hvis den er upraktisk plassert. Kan se rotete ut hvis man slenger ting over raskt.

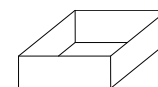
Flate (hylle)

FORDELER

Egner seg til de fleste typer plagg og har mange mulige bruksområder

ULEMPER

Mindre lufting enn alternativene, kan se rotete ut og føre til krøller om man ikke bretter plaggene. Kan fort fylle seg opp med andre ting og derfor føre til rot.

Kurv

FORDELER

Lite innsats å bruke, egner seg godt til små plagg

ULEMPER

Ikke så god lufting, motvirker ikke krøller, kan fort se rotete ut og overfylles

Knagg

FORDELER

Tar lite plass, man kan også henge en kleshenger på den, passer godt til klær med hemper

ULEMPER

Ikke egna for alle typer plagg, f.eks. t-skjorter kan bli deformert i nakken av å bli hengt direkte på knagg, mindre lufting

Henger

FORDELER

Beskytter mot krøller, god lufting

ULEMPER

Krever mer innsats å bruke, egner seg bare til noen typer plagg; vanlige kleshengere til overdelene, men det finnes også egne buksehengere.

Oppsummering

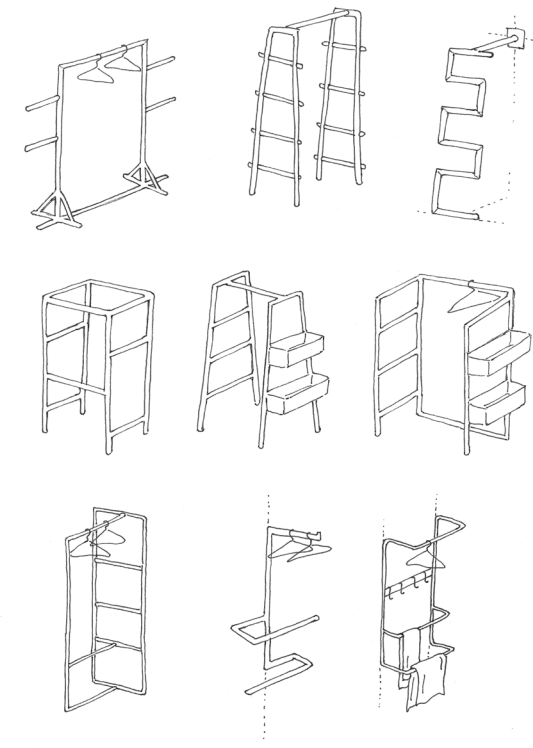
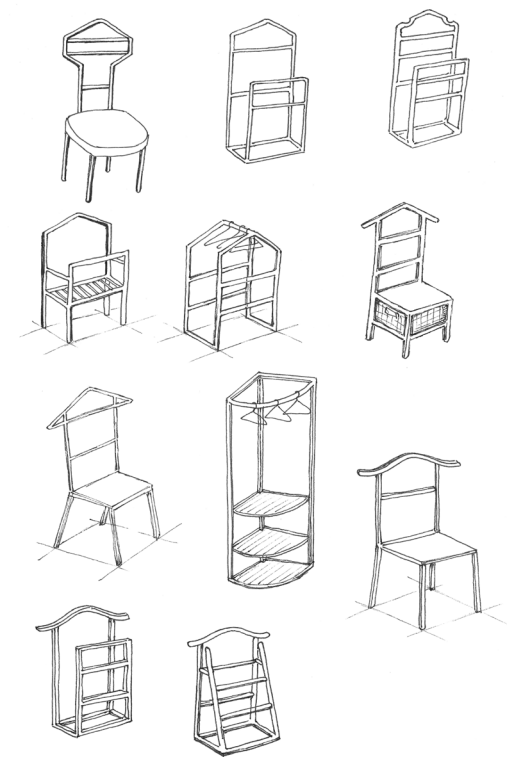
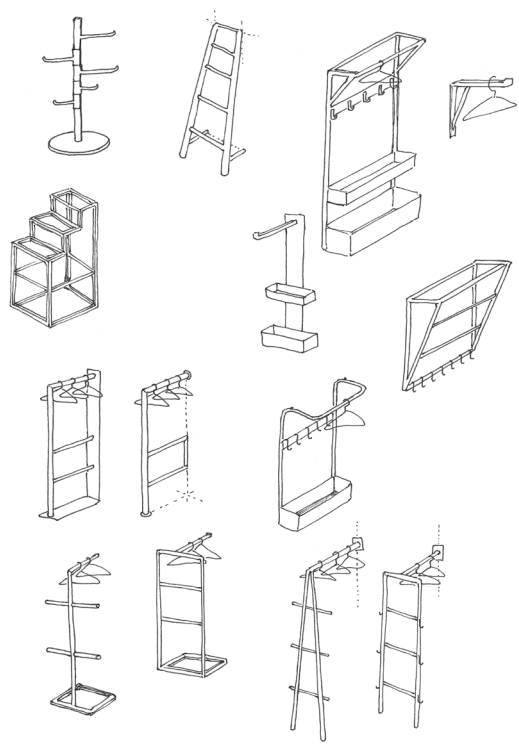
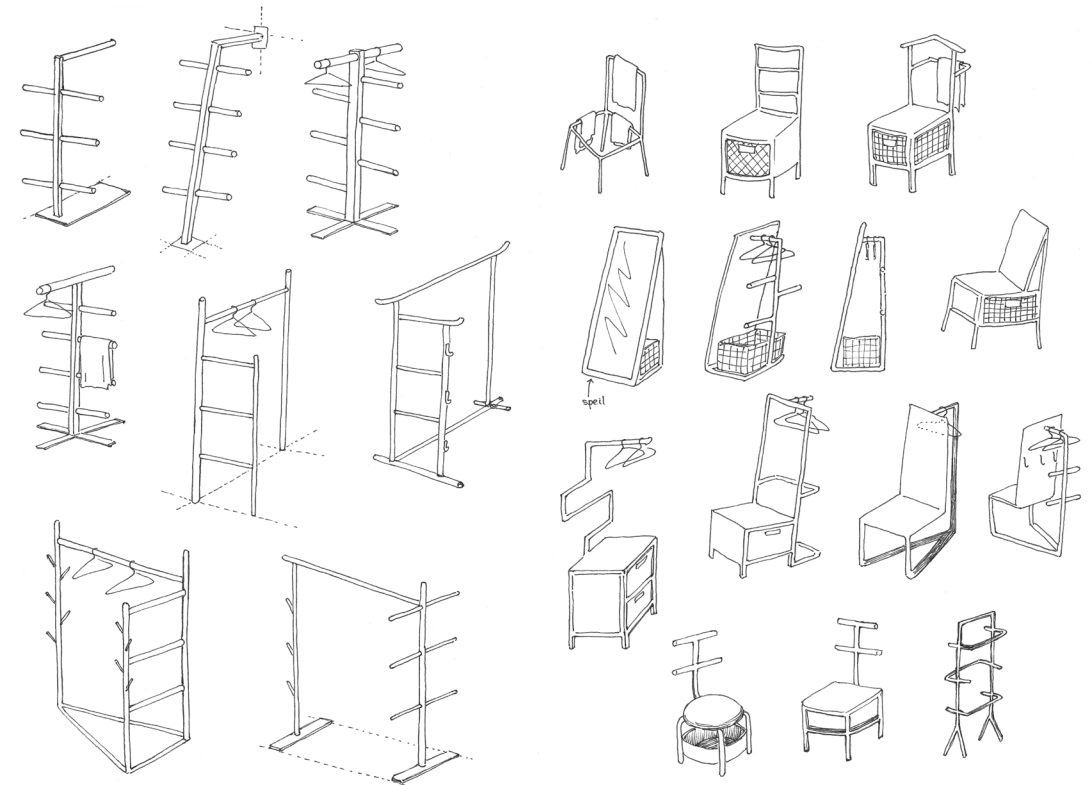
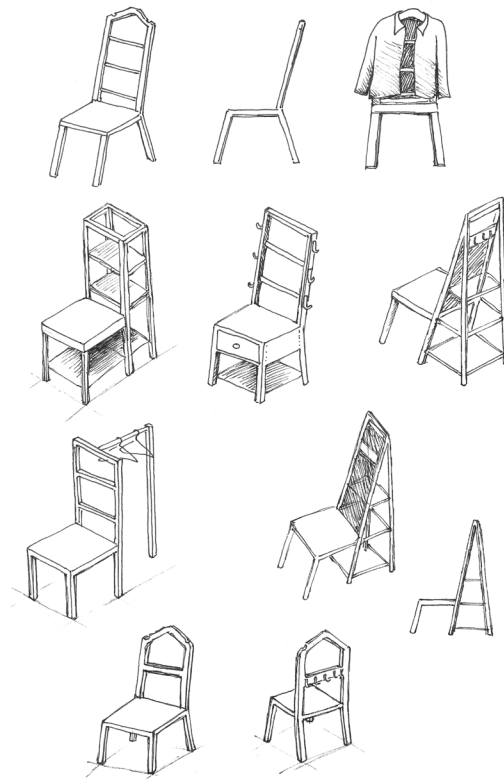
Både stenger, knagger og hengere har klare fordeler og litt ulike bruksområder. Flater er veldig allsidige, men dette kan også være en ulempe fordi gjør at det fort kan fylles opp med rot. Jeg har brukt alle elementene videre i skisseprosessen.

Skisseprosess

Til høyre: Utforskning av hvordan man kan gjøre en stol mer egnet til klesoppbevaring

Under: Idéer til vegghengte løsninger og stumtjener-aktige produkter

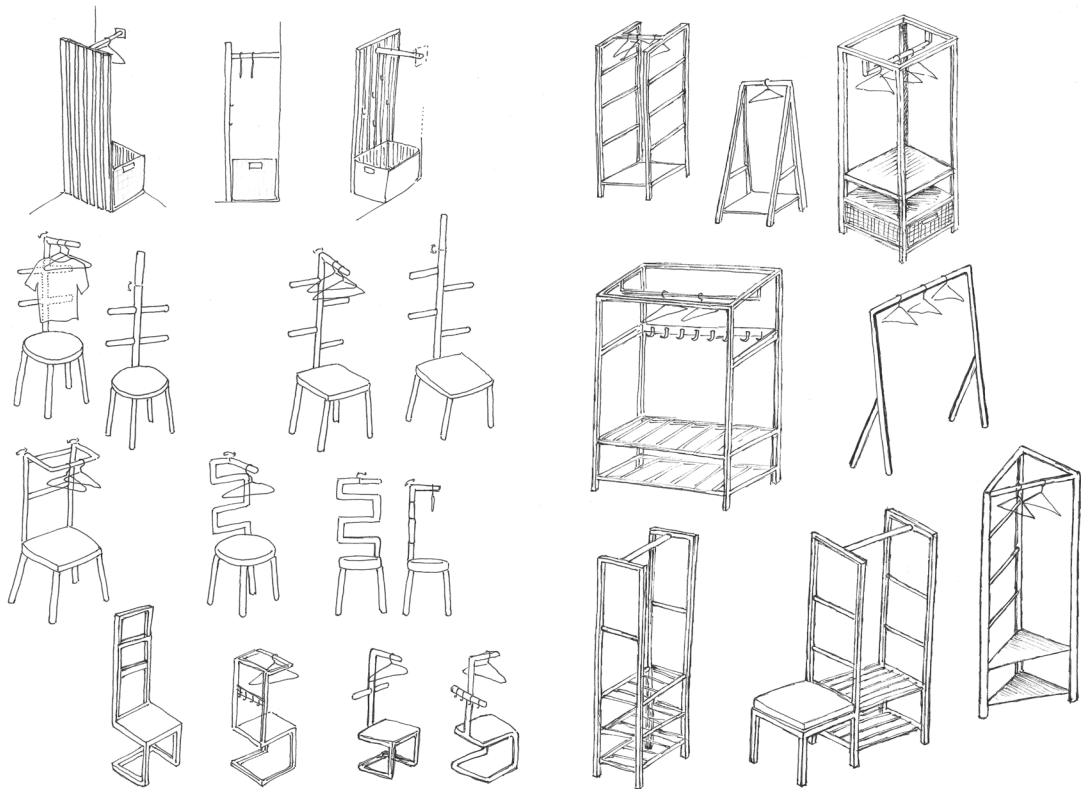
Nede til høyre: Mer utforskning av stolen, samt ulike versjoner av noe som likner på en herrebetjent

Oppe til venstre: utforskning av ulike stativer, både frittstående og vegghengt, med ulike former for stenger.

Over: Mer utforskning av stolen, med ulike ryggløsninger. Også noen speil med plass til oppheng av klær bak.

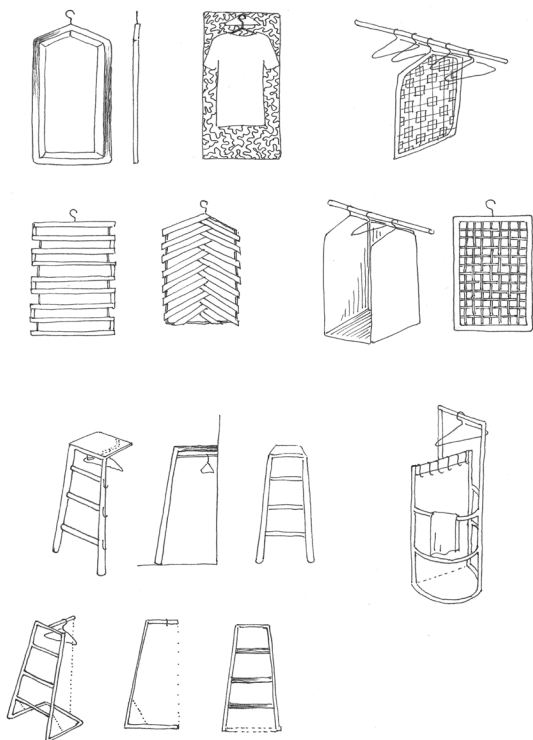
Til venstre: Ulike stativer og noen vegghengte løsninger

Oppe til venstre: en skillevegg med oppbevaring bak, og utforskning av stol med oppbevaringsmuligheter

Over: Utforskning av stativer med ulike fasonger og flater

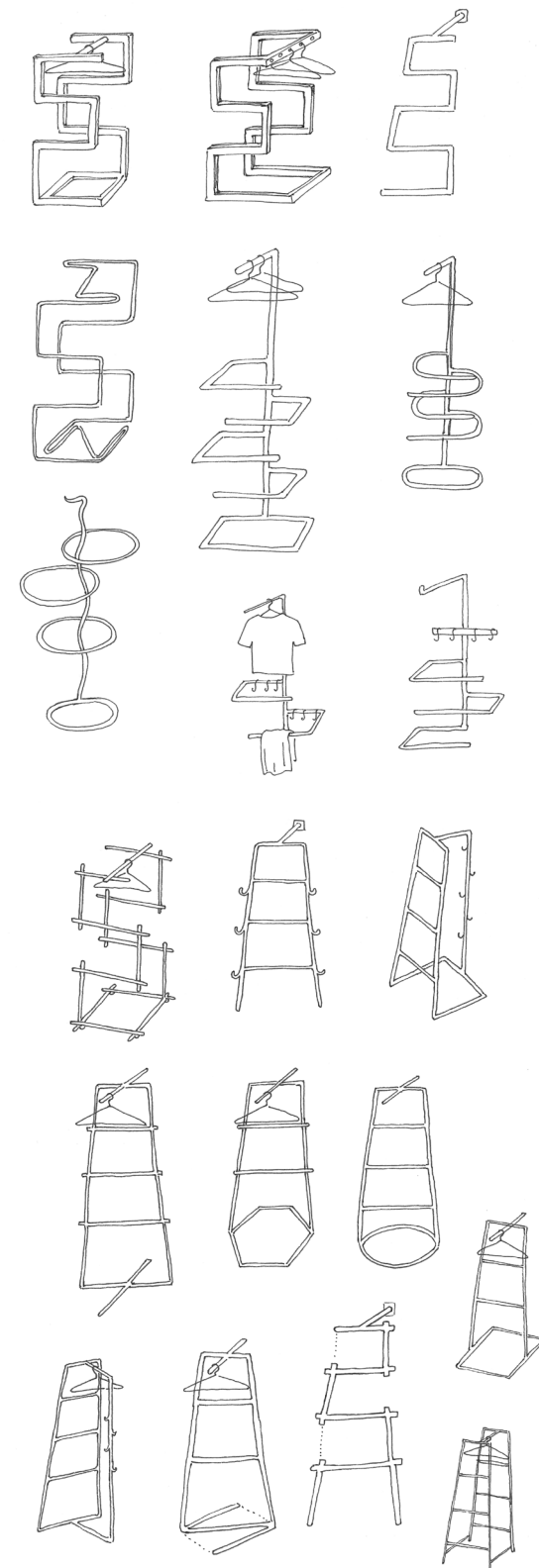
Til venstre: Skilleark, skillehenger og hengerboks man kan bruke til å skille klær i et eksisterende klesskap eller klesstativ. Også noen ulike stativer.

Til høyre: Utforskning av stativer med blant annet mer eller mindre kantete s-former. Hvordan kombinere stang for kleshengere med resten av formen?

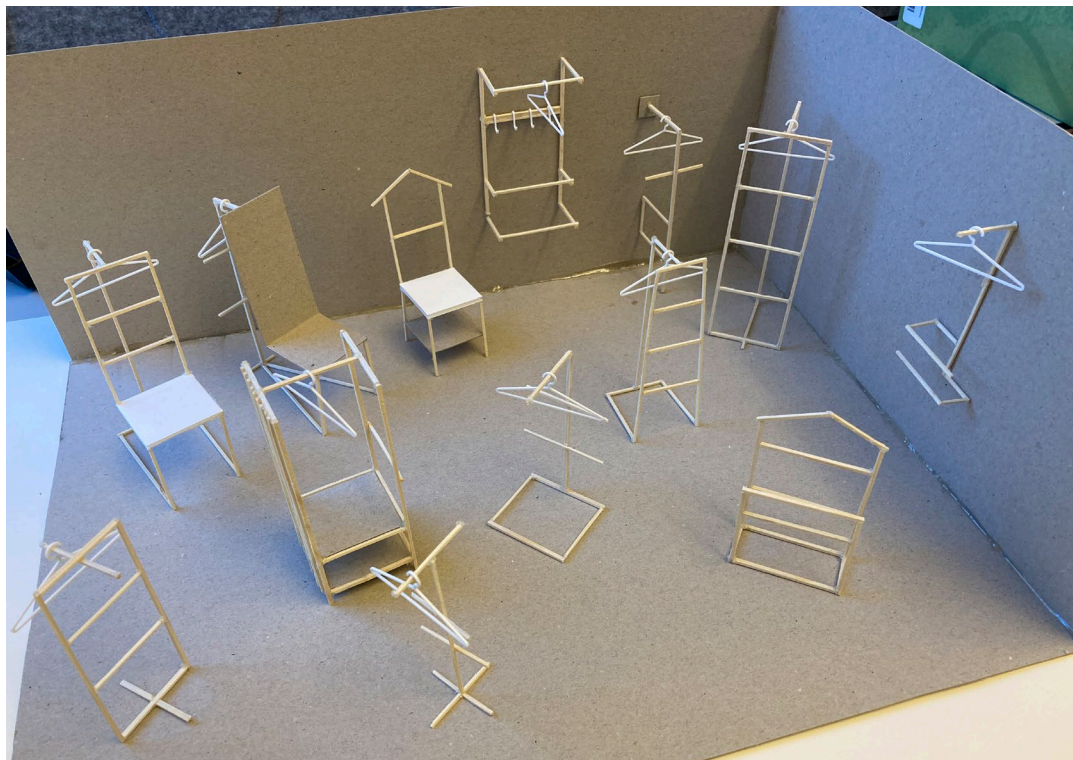
Under: Idéer til mer lukkede løsninger, noen som likner på skap og noen med sitteflate/stol

Nede til høyre: Utforskning av frittstående stativer (og et par vegghengte)

Formstudie med småskalamodeller

For å utvikle idéene fra skissene videre i tre dimensjoner, bygde jeg raske modeller i liten skala med tynne trepinner. Modellene ble bygget i skala 1:12 eller 1:10. Jeg 3D-printet også små kleshengere for å tydeliggjøre skalaen. Jeg samlet de 13 modellene som best oppfylte kravspesifikasjonene til en liten "utstilling" som jeg fikk tilbakemelding på fra 6 medstudenter. Jeg stilte spørsmål om hva de kunne tenkt seg hvis de skulle kjøpt et av produktene. Jeg spurte også om hva de tenker om å ha et stolsete eller ikke, og om det er høy terskel for å skru i veggen, om det er behov/ønske om en kurv eller flate til å legge ting i, og om det er positivt med et speil eller en stolrygg eller skillevegg for å skjule klærne litt.

"Utstillingen" som var utgangspunktet for tilbakemeldingene. Bla videre for å se bedre bilder av flere av modellene.

Oppsummering av tilbakemelding på formstudien

Det var delte meninger om stolsete. Flere likte godt ideen om å ta en stol og gjøre den mer garderobeaktig, fordi det spiller på det at mange har en stol som i hovedsak brukes til å legge og henge klær i limbo på. Det er en slags "lekenhet" eller ironi i å lage en *chairdrobe*. En fordel er at hvis man uansett vil ha en stol på soverommet, så vil ikke en *chairdrobe* ta mer plass. Man kan for eksempel bytte ut stolen man allerede har på soverommet. Flere mente likevel at et stolsete ville være en ulempe, fordi det ville fungert som en opphopingsplass for rot, og at et produkt som kun har som funksjon å være for klær i limbo kan være mer funksjonell. Det er også forskjell mellom et klesstativ man også kan sitte på, og en stol man også kan oppbevare klær på, så her er det verdt å vurdere hvilken retning man går i.

De fleste mente at det er greit å feste ting til veggen, men at det selvfølgelig er en liten terskel. Da vil man være sikker på at produktet er noe man ønsker å ha over tid. Å spare gulvplass er viktig, så det kan også være en fordel å feste produktet i veggen hvis det gjør at man slipper å ha en "ramme" på gulvet for å støtte produktet. Stigen som festes i veggen ble pekt ut som fin, ved at man kan bruke den dekorativt ved å henge favorittklær på den. Et alternativ til å lage hull i veggen er å feste ting over en dør slik som med IKEA-knaggrekker.

Når det gjelder å skjule klærne med speil, vegg eller stolrygg var det delte meninger. Noen mente det ville være uelegant å "skjule rot" på denne måten, eller en ulempe ved at man glemmer hvilke klær man har fordi man får mindre oversikt visuelt. Noen var også veldig positive til speil, fordi det kan få rommet til å virke større, og at man får kombinert to funksjoner i ett produkt. En fordel med å ha en slags vegg er at produktet får mer ulike sider, slik at man for eksempel kan bruke den som en romdeler, eller sette den ved siden av et eksisterende klesskap som en forlengelse av skapet.

Jeg fikk tilbakemelding på at modellene som likner på tradisjonelle klesstativ bør ta relativt lite plass, fordi en av utfordringene med klesstativ er at de tar mye gulvplass. Jeg fikk forslag om å vurdere å ha hull til kleshengere framfor en stang for et mer ryddig uttrykk, ved at det blir jevn avstand mellom hengerne og det ikke er lite fort gjort å overlesse produktet.

Oppsummert fikk jeg mye nyttig tilbakemelding. Alle var enige om at gulvplass er dyrebart, så det er viktig at produktet ikke tar for mye plass. Når det gjelder om produktet skal være vegghengt eller ha en sitteflate var det mer smak og behag.

Ulike stolkonsepter

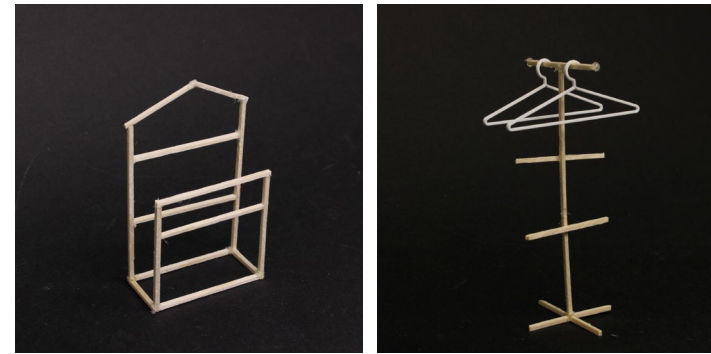
Vegghengte konsepter

Konsepter med speil eller en form for skillevegg

To frittstående stativer og en stol

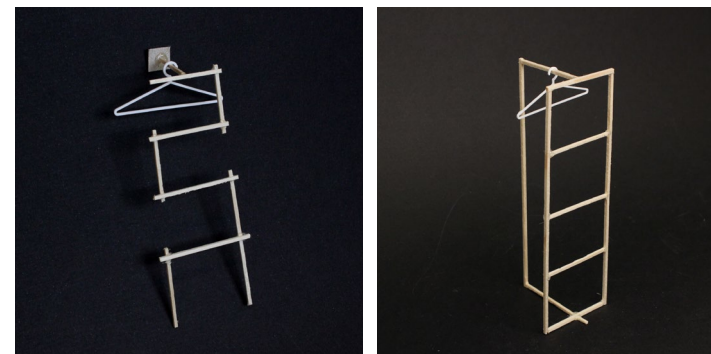
Et stativ inspirert av herrebetjent og et frittstående stativ

En frittstående klesstige med hengerplass

To mer tradisjonelle klesstativ som jeg prøvd å gjøre små

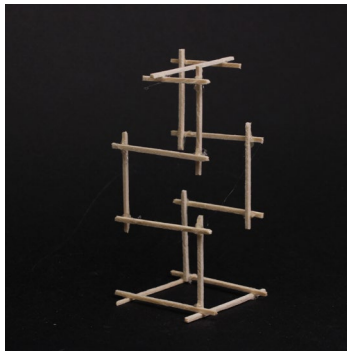
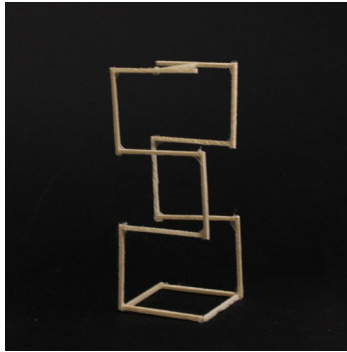

En vegghengt stige og en vertikal frittstående stige

En retning blir til

1. Stolen over var jeg ikke så fornøyd med i utgangspunktet, men ble inspirert til å bruke den kantete s-formen videre uten at det må være en stolrygg.

2. På stativet til venstre fikk jeg tilbakemelding på at den ville være krevende å lage i tre, og jeg derfor burde utforske å la endene overlappe eller på andre måter styrke konstruksjonen.

4. Modellen nederst til høyre er den jeg bestemte meg for å bygge i full skala.

3. Her begynner jeg å finne et formspråk jeg liker, og testet ut ulike kombinasjoner av stang til kleshengere og andre stenger.

Materialvalg

Hvorfor tre?

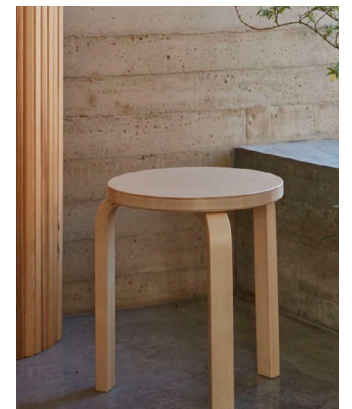
Tre er et naturlig materialvalg, fordi det er mye brukt i nordisk interiør og derfor passer med interiøret hjemme hos folk. Tre oppfattes som varmt og lunt, og er et fornybart naturmateriale.

I tillegg er tre enkelt å jobbe med på verkstedet til instituttet, noe som gjør prosessen med prototyping effektiv. Jeg vurderte også metall for å kunne lage sterkere konstruksjoner med mindre materiale, men valgte å gå bort fra det fordi det gir et kaldere og mer industrielt uttrykk enn tre.

Hvorfor bjørk?

Bjørk som materiale er hardt og slitesterkt (Grindeland og Larsen, 2023), og har også en relativt nøytral overflate med lite tydelige årringer og lite kvist, og egner seg derfor godt til møbler. Det holder seg også lyst uten overflatebehandling fordi det inneholder lite harpiks (Grindeland og Larsen, 2023).

I dag brukes norsk bjørk i hovedsak til ved (NIBIO, 2021). Det finnes et stort potensiale for å bruke norsk bjørk mer i møbelproduksjon (Zimmer et al., 2023). For eksempel i Finland er det mer tradisjon for å bruke bjørk i møbelproduksjon, som for eksempel i Artek sine møbler. Bjørka som jeg har brukt i dette prosjektet kommer fra Norden, så det er relativt kortreist.

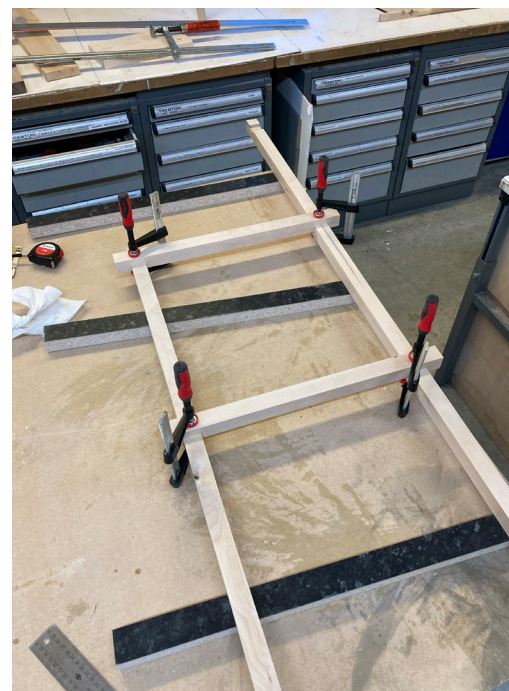
Krakk 60 fra Artek, et eksempel på møbel i bjørk. Hentet fra <https://www.artek.fi/en/products/stool-60>

Bjørkestammer. Foto: John Price/Unsplash

Prototyping i fullskala

Jeg bygde fullskalamodell i bjørk, bestående av kvadratiske stenger med tverrsnitt på 30 ganger 30 mm i ulike lengder. Det meste av arbeidet ble gjort med sag. Sammenføyningene er laget med et 7,5 mm dypt spor i hver del, slik at delene overlapper halvveis.

Overflaten behandlet jeg med et tynt lag nøytral olje for å få en glattere overflate som det er lettere å tørke støv av og som eldes penere.

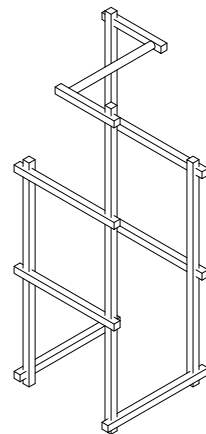
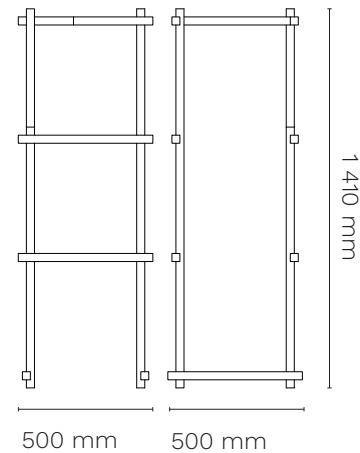
Flatpakket og demonterbar

I konstruksjonen av produktet valgte jeg å lime sammen kun noen av delene, og bruke skruer med gjengeinnsats på resten. På denne måten kan produktet demonteres i fem flate deler, noe som tillater mer effektiv transport. Monteringen krever kun å skru inn 6 skruer. I tillegg til mer effektiv transport og produksjon kan flatpakkede møbler ha en positiv effekt gjennom den såkalte IKEA-effekten (Norton et al., 2012). Det handler om at hvis monteringsprosessen oppleves positiv, vil man også verdsette det ferdige produktet mer. Det handler om at det følelsesmessige forholdet til produktet styrkes av at man har investert tid i det.

Demontert modell fraktes på bussen

I. iterasjon ferdig, klar for testing:

Testing av fullskalaprototype

Prototypen (1. iterasjon) ble testet av til sammen 5 personer inkludert meg selv. Jeg testet prototypen selv i ca. én uke, og min samboer testet den i én uke. I tillegg testet et samboerpar den i 5 dager, og en siste person testet den i 5 dager. Av testpersonene var det noen som ville ha den på badet sitt, og noen som hadde den på soverommet. Stativet var ikke egentlig tiltenkt å stå på et bad, men testingen viste at det fint kan fungere der.

Testing med meg selv (testperson I)

Selv var jeg fornøyd med å bruke prototypen. Den eneste utfordringen var at den tar opp en del gulvplass (50x50 cm). Derfor var det litt utfordrende å finne den perfekte plassen til den på soverommet, selv med et ganske romslig soverom. Hvis den står klemt mellom andre møbler eller i et hjørne blir det mer vanskelig å bruke stengene på siden. Den ble stående langs en vegg mellom to innebygde skap, slik at tre av sidene ble stående fri.

Funksjonene jeg ønsket var der, og kapasiteten var også passe stor. Jeg brukte den til noen bukser, noen gensere, noen t-skjorter og noen småplagg. Dette passet fint uten at den ble overlesset. Situasjonen før var at klær i limbo ble hengt på en knaggrekke som lett ble overfylt, eller på en stol eller krakk. Jeg opplevde stativet som en veldig stor forbedring fra tidligere system. Videre ble det spennende å se om andre testere bruker den slik jeg har tenkt, og om de er fornøyde med den.

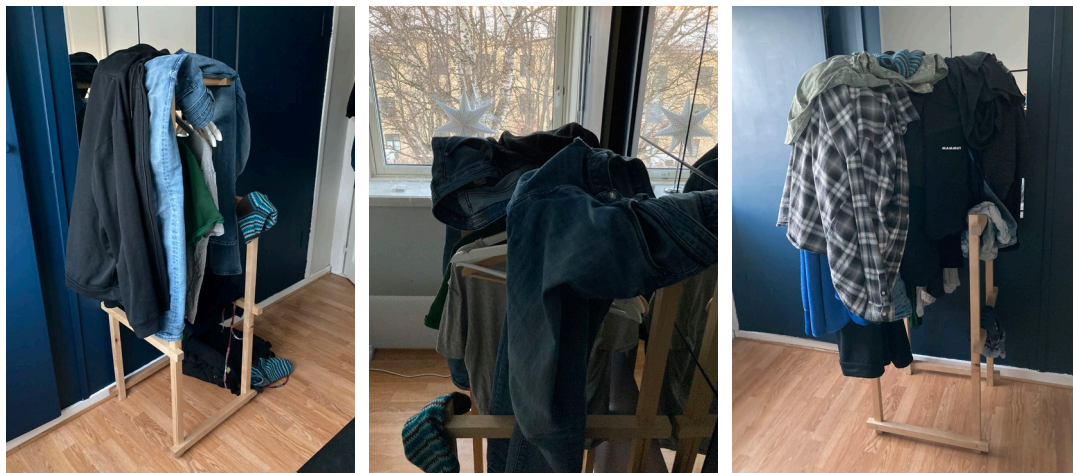
Testperson 2

Situasjonen før stativet ble tatt i bruk var at en knaggrekke ble brukt til klær i limbo. Disse klærne ble som regel brukt flere ganger mellom vask, og var typisk t-skjorter, skjorter, gensere, bukser, samt ullsokker på vinteren. Knaggrekken ble ryddet med én til to ukers mellomrom, når det begynner å bli fullt. Da havnet alt enten tilbake i skapet hvis det var relativt rent og uten lukt, eller i skittentøyskurven. Nest siste dag i testuka (rett etter siste bilde ble tatt) ble stativet ryddet på tilsvarende måte.

Jeg fikk tilbakemelding på at det ikke er så viktig med plass til kleshengere, fordi det kreves litt for mye innsats å bruke dem. Han foretrekker å bare henge ting over en stang. De nest nederste stengene (i 40 cm høyde fra gulvet) var ikke så brukbare fordi de fort dekkes av klær som henger høyere opp, og at de er for lavt ned i forhold til gulvet for å henge f.eks. t-skjorter eller bukser.

Han kunne tenkt seg en dedikert plass til ullsokker (spesielt nå i vintersesongen), men vet ikke hvordan den skulle vært. Han kunne også tenkt seg knagger til t-skjorter og litt dype knagger til f.eks. sokker. Det kunne vært nyttig med en hylle/plate nederst til f.eks. sko. Han ville prøvd å finne et system for hva som henges hvor etter hvert for å utnytte stativet bedre, men har ikke funnet ut av det enda.

Alt i alt var han fornøyd med stativet, og ønsket å få det tilbake etter det ble sendt videre til neste testperson.

– Hvis jeg skal bruke denne så må jeg finne et system på hvor jeg henger ting

Testperson 3 og 4

Her ble klesstativet plassert på badet. Stativet ble i hovedsak brukt til klær som blir brukt ofte, men som brukes flere ganger før vask. For eksempel pysj, joggeklær, treningstøy, sokker, håndklær, badetøy, jeans og morgenkåpe. Den ble også brukt til penere klær, og til å legge fram klær til dagen etter. Før testingen var det en benk med hylle under som ble brukt til disse klærne. Her ble det ofte mye rot, siden en sitteflate lett kan samle opp andre ting enn klær. Da er det også vanskelig å finne klærne som ligger nederst.

Stativet ble også brukt håndklær (både før og etter bruk), noe som var naturlig når det sto rett ved dusjen. Jo flere dager som gikk, jo mer klær samlet seg opp. Det gir etter hvert et rotete uttrykk. En av testpersonene bruker ofte flere ulike antrekk om dagen, slik at det blir mye skifting hver dag.

Jeg fikk tilbakemelding på at plassering av sammenføyningene og lengden på stengene fungerte godt. Dimensjonene ble opplevd som litt massive; både tykkelsen på stengene og lengder/avstander kan skaleres ned. Hvis det blir skalert ned litt vil det lettere passe inn på flere små rom. Et mindre stativ vil også sørge for at det ikke samler seg opp like mye ting, som kan være en fordel. Jo lenger opp stengene var, jo mer ble de brukt. De nederste stengene har liten eller ingen funksjon til å henge opp ting siden de er veldig lavt nede. Disse kunne for eksempel blitt byttet ut med runde stenger som de på toppen. Stengene som ble stående inntil veggen lite brukt. Her kunne man for eksempel hatt små knagger på innsiden til klær med hemper. En idé var også å plassere en skittentøyskurv i midten som en tilleggsmodul eller utvidelse.

Generelt var de fornøyde med stativet, og syntes det var lett å bruke og likte estetikken!

– Et godt eksempel på designtilnærmingen «form følger funksjon»

Testperson 5

Her var situasjonen før klesstativet ble tatt i bruk, at klær som har blitt brukt i løpet av dagen ble lagt på en stol i ca. én dag, før det eventuelt brettes inn i skapet. Ting som er mer kroppsnært henges på en kleshenger for å luften dem. Under testingen var stativet plassert på soverommet, men testerene ser for seg at den kunne passet bra på badet.

Jeg fikk generelt positiv tilbakemelding på stativet. Det var fint med stang til kleshengere, og den ble mye brukt. Stativet opplevdes som stødig, så det føltes trygt å slenge ting over. Dimensjonen fungerte fint, lengden på en stang passet fint til å henge over en bukse eller genser som brettes i to, men det kunne også vært litt smalere. Hun likte også de lave stengene, da det var en fin plass til å henge ullsokker. Disse brukes gjerne noen ganger mellom vask og luftes gjerne mellom bruk. Det var fint med mange ulike knutepunkter, siden de fungerer som knagger. Det var stort sett nye ting som hang der hver dag. På et tidspunkt ble det litt mye, og da ble ting ryddet bort.

Mulige forbedringer:

Det var ønske om at den runde stangen skulle stikke litt ut, og kanskje har et lite hakk, slik at man lettere kan henge opp klær på henger der når skal man steame dem. Sammenføringen med den runde stangen kan også endres; hvis den ligger oppå og stikker litt ut, likner den mer på de andre sammenføringene. Det høyeste punktet havnet ytterst i hjørnet, så i akkurat dette rommet hadde det vært fint om stativet var speilvendt så den ikke stikker ut så mye i hjørnet. Det hadde også vært fint med hyller til sko og liknende, for å slippe å ha sko stående på gulvet.

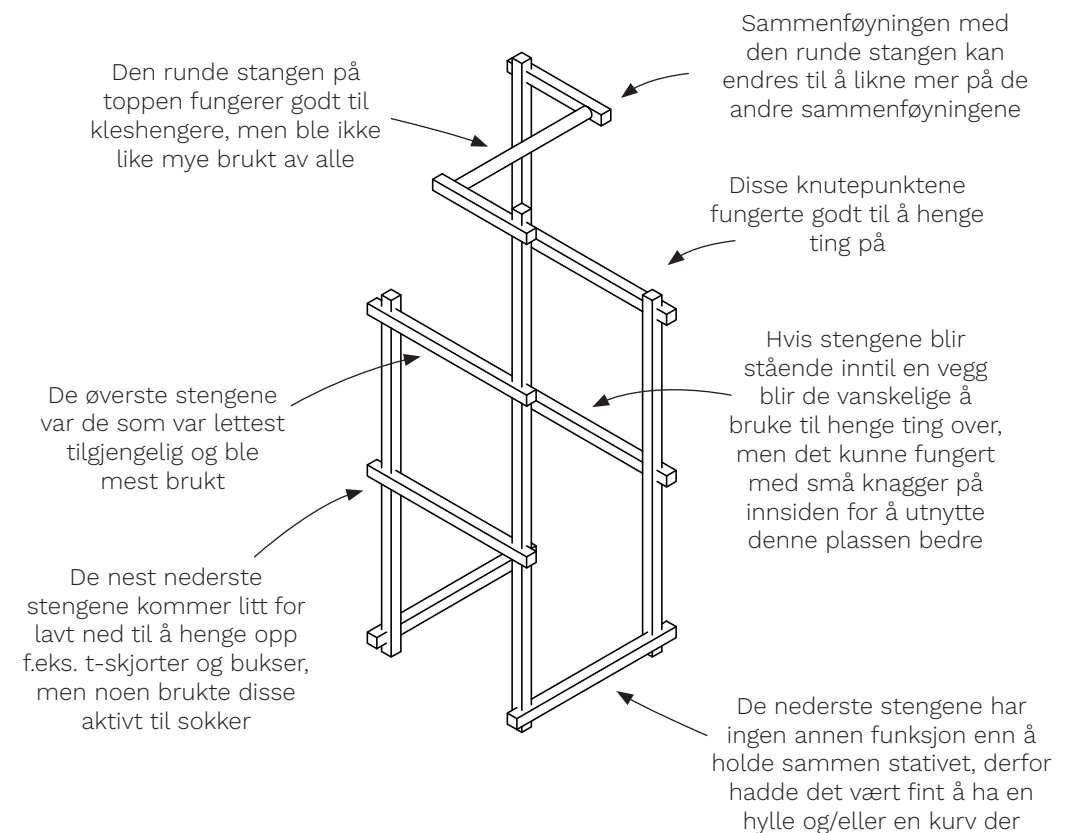

Oppsummering

Flere av testpersonene merket at stativet fylte seg mer opp når det gikk flere dager. Det viser at det var lurt å ha den til testing over litt tid. 5 dager var greit, men det kunne også vært lenger for å virkelig se hvordan det fungerte i bruk. En fordel med å teste med min egen samboer var at jeg på nært hold kunne observere hvordan produktet ble brukt over tid. Sammen med grundige tilbakemeldinger fra de andre testerne ga dette et godt grunnlag for videre utvikling av konseptet.

En av de viktigste tilbakemeldingene jeg fikk var at stativet tar litt mye gulvplass, og at det er verdt å vurdere å skalere det ned, spesielt gulvarealet. Testerene var generelt fornøyd med avstandene mellom stengene og sammenføringene, og synes produktet fungerte godt og så bra ut.

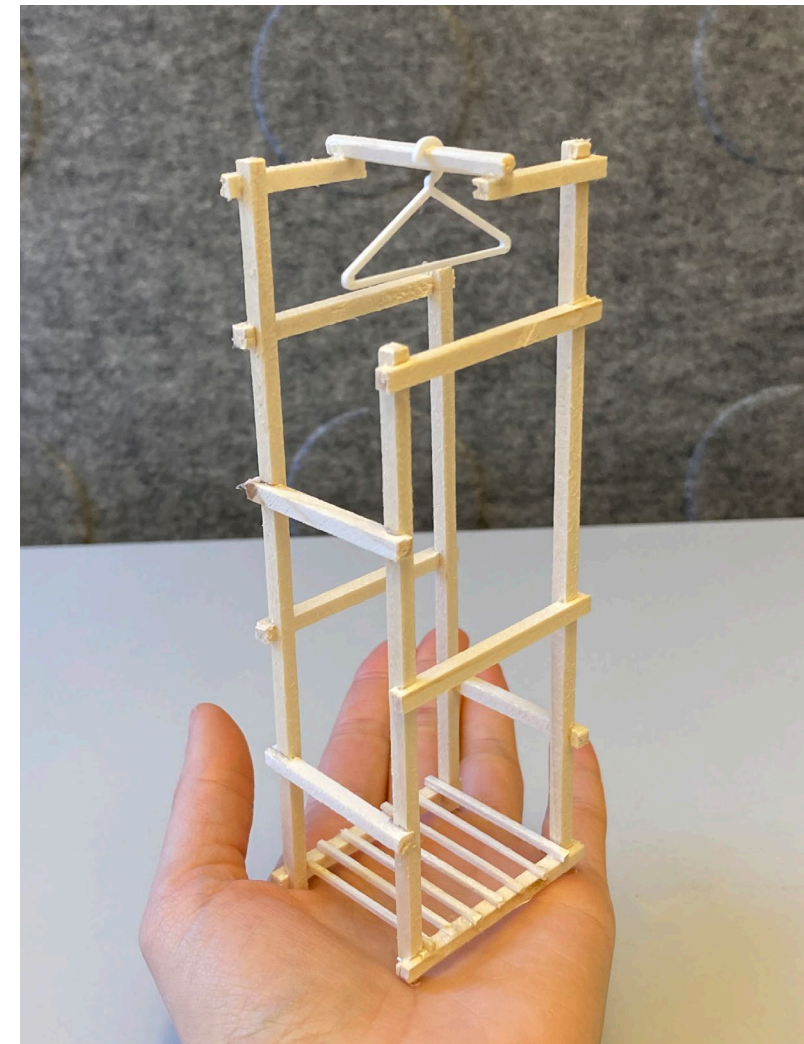
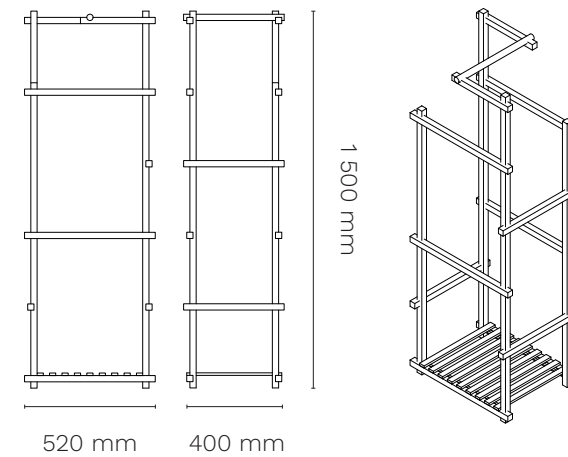
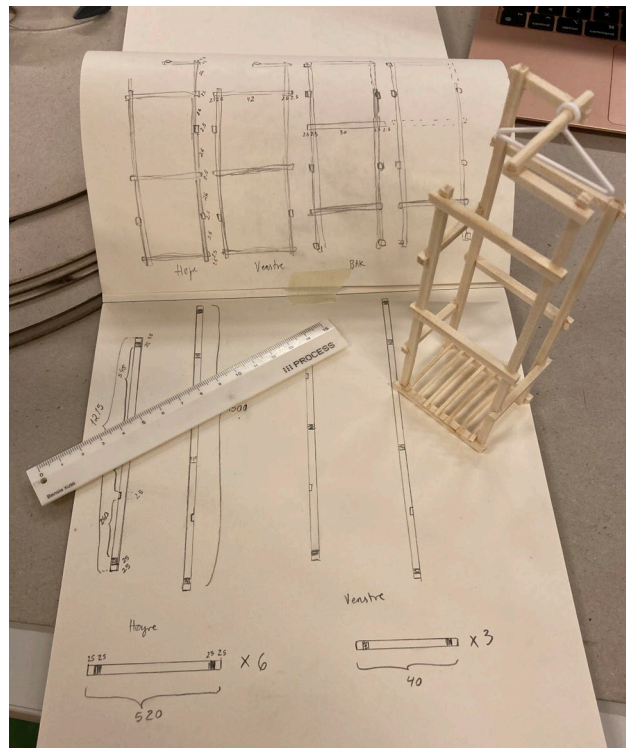
I figuren under ha jeg oppsummert konkrete tilbakemeldinger og muligheter for forbedring:

Iterasjon 2

Basert på tilbakemeldinger fra testing, har jeg gjort følgende hovedendringer som er gjort fra første iterasjon:

- Stengene ble endret fra 30 x 30 mm til 25 x 25 mm for et lettere og mindre massivt uttrykk. Sammenføyningene er også skalert ned til 6.25 mm dype spor, slik at stengene fortsatt overlapper halvveis.
- Stativet er smalere i den ene retningen for å ta mindre gulvplass (40 cm istedenfor 50 cm) og dermed være lettere å plassere i rom der plassen er begrenset. Jeg har også lagt til litt mer høyde.
- Jeg har lagt til stang på tvers flere steder for flere steder å henge ting. Høyden på disse er også justert slik at det blir flere stenger høyere opp siden disse var de enkleste å bruke.
- Sammenføyningen mellom den runde stangen og resten er endret for å estetisk likne mer på de andre sammenføyningene.
- Skruene er flyttet fra utsiden til innsiden for å skjule de mer.
- Jeg har lagt til en avtagbar hylle nederst siden det kan muliggjøre bedre bruk av plassen ved gulvet, for eksempel til sko eller en kurv.

1:10 skalamodell av 2. iterasjon

Prototypen består i utgangspunktet av 16 deler (ikke medregnet hyllen). En del av delene limes sammen, slik at det blir 6 flate deler som monteres med 8 skruer med gjengeinnsats.

Maskinene jeg i hovedsak brukte var bordsag, planeringshøvel, dimensjoneringshøvel og bor, samt fresemaskin for avrunding av rundstokken. Det mest tidkrevende var å sage ut sporene til sammenføyningene fordi det krevde høy grad av presisjon.

Prototypen demontert i 6 flate deler + hylle

7. FERDIG KONSEPT

I dette kapitlet presenterer jeg det ferdige konseptet:
LIMBO klesstativ i bjørk.

LIMBO

klesstativ i bjørk

LIMBO er et klesstativ spesielt tiltenkt klær som hverken er helt skitne eller helt rene - altså klær i limbo. Bruk det for eksempel til å erstatte stolen på soverommet som fyller seg opp med klær. Med LIMBO kan du enkelt lufte klærne mellom bruk, ved å legge dem over stengene på siden eller henge dem opp med kleshenger på den runde stangen. Slik kan du bruke klærne lenger mellom hver vask. LIMBO har også en avtagbar hylle som kan brukes til for eksempel sko eller andre gjenstander.

LIMBO leveres flatpakket og monteres enkelt ved hjelp av 8 skruer. Det kan også demonteres ved flytting.

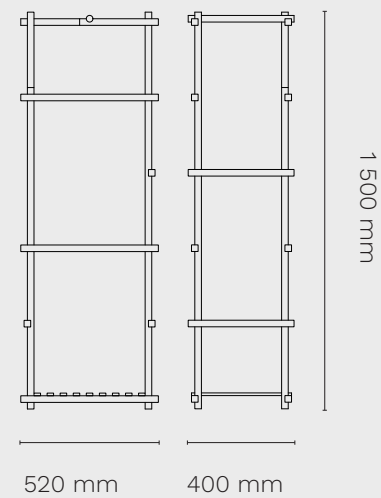
Materiale: massiv bjørk
behandlet med nøytral treolje

Dimensjoner:
150 cm x 52 cm x 40 cm

LIMBO er ment for innendørs bruk. Det tåler noe fuktighet, og kan for eksempel brukes på bad så lenge den ikke blir stående våt over lang tid. Ved bruk i fuktige omgivelser anbefales det å vedlikeholde den med olje en gang iblant.

8. DISKUSJON OG REFLEKSJON

Dette kapitlet inneholder tanker om videre utvikling, diskusjon og refleksjoner rundt prosessen og resultatet.

Tanker om videre utvikling

Et naturlig neste steg ville vært å brukerteste 2. iterasjon grundig, og finjustere produktet basert på dette. Deretter kan man undersøke hvordan produktet kan produseres, distribueres, pakkes osv. I tillegg kan man utvikle monteringsanvisning og emballasje.

Modularitet eller tilpassbarhet

I konseptet har jeg brukt flere liknende deler med samme type sammenføyning som går igjen. Derfor hadde det vært mulig å utvikle en modulær produktserie basert på et relativt lite antall ulike deler. Det hadde gitt brukeren mer fleksibilitet ved at man får mulighet til å tilpasse produktet til sine egne behov og den plassen man har.

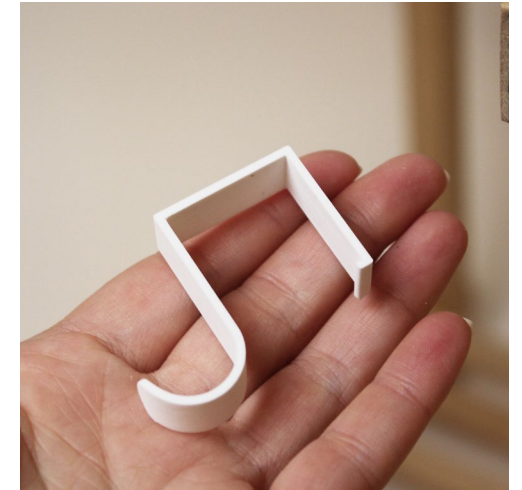
Overflatebehandling

Under testingen oppsto det spørsmål om hvor mye fuktighet stativet tåler, og om det egner seg til å henge våte ting på. Siden det er oljet vil det tåle litt fukt, men det er verdt å vurdere om den kan behandles med flere lag olje eller lakk for å tåle mer fukt.

Tilbehør: knagger

Under brukertestingene kom det fram et ønske om knagger. Jeg var litt usikker på om jeg ville "bryte opp" estetikken med å feste på knagger. Derfor ville jeg lage en knagg som man kan ta av og på og plassere der man ønsker selv.

Jeg 3D-printet noen prototyper for å demonstrere idéen. Dette konseptet kan utvikles og testes videre for å finne optimale dimensjoner og materiale.

Diskusjon

Stemte hypotesen?

Jeg startet oppgaven med en hypotese om blant annet at manglende oppbevaringsplass til klær i limbo fører til unødvendig klesvask. Litteraturen tydet på at dette stemte, men i min egen innsikt var svaret ikke like klart. Flere av de jeg intervjuet stemte det ikke for, og noen hadde funnet fungerende systemer som minimerte mengden klesvask. Selv om mange er gode på å få brukt klær så lenge som mulig mellom vask, men noen vil kanskje ikke se at en del av det de vasker er unødvendig å vaske. Dette henger sammen med at definisjonen av skittent er sammensatt og individuell, som jeg skrev om i litteraturstudien. Selv de som vasket klær lite og sjelden hadde utfordringer med klesrot. Altså var konklusjonen etter innsiktsfasen at klær i limbo er en utfordring selv om det ikke nødvendigvis fører til unødvendig klesvask hos alle.

En annen del av hypotesen var at usikkerhet rundt lukt fører til mer klesvask. Dette vil jeg si stemmer både basert på litteraturstudien og egen innsikt. Frykt for og usikkerhet rundt kroppslukt var et tema som dukket opp ofte, og var sterkt knyttet til sosial aksept.

Vil løsningen bidra til å endre vaner?

Tilbakemeldinger fra testingen tyder på produktet er attraktivt og ønsket, og fungerer til formålet det er ment til. For å kunne avgjøre om produktet endrer vaner vil det måtte testes mer over tid hos flere ulike brukere. Likevel vil argumentere for at produktet tilrettelegger for vaneendring ved at den tilbyr en dedikert plass til klær i limbo, noe som ble etterspurt i litteraturen. Både litteraturen og min egen innsikt viser at mye unødvendig klesvask oppstår på grunn av manglende oppbevaringsplass til disse klærne. Det er også en konstruert idé om at klær kun er enten rene eller skitne og dermed tilhører enten skapet eller skittentøyskurven, selv om de færreste praktiserer dette.

Det er verdt å tenke over at produktet mitt instruerer brukeren veldig lite, og det opp til bruker å bestemme hvordan den skal brukes. Dette kan være både en styrke og en svakhet. Det kan være en svakhet fordi jeg som designer har veldig lite kontroll over om produktet brukes slik jeg har tenkt, og derfor ikke kan styre om det har effekt. Det kan også være en styrke fordi det gir brukeren frihet til å finne sitt eget system og det kan derfor passe til flere ulike brukere. Produkter der brukeren har kontroll kan lettere bli akseptert enn produkter som tvinger brukeren til å gjøre noe på en spesifikk måte.

Bærekraftig design?

Det finnes flere ulike tilnæringer til bærekraftig produktdesign. For eksempel kan man bruke fornybare materialer med lavest mulig CO₂-utslipp, eller fokusere på den emosjonelle holdbarheten og kvaliteten til produktet. Med utgangspunkt i oppgaveteksten er et godt spørsmål å stille om produktet vil bidra til å redusere klesvask. Vil miljøpåvirkningen fra livsløpet til produktet rettfærdiggjøres av mengden klesvask man kan unngå? Som nevnt tidligere vil det kreves mer grundig testing over tid for å avgjøre miljøeffekten i bruk.

Det er vanskelig å måle utslippene fra tre som materiale persist, men man kan estimere. I verste fall kommer treverket fra gammelskog som har blitt flatehogd og bygd om til motorvei. I beste fall kan tre lagre karbon, og dermed gå i pluss i karbonbudsjettet. Man kan generelt regne tre som karbonnøytralt i et livsløpsperspektiv hvis det kommer fra bærekraftig forvaltet skog (Riise, 2021, s. 175-176). CO₂-lagring i skog er komplisert, så jeg har valgt å ikke prøve å lage et regnestykke på dette. Uansett er heltre et solid materiale som er fornybart og også assosiert med kvalitet. Å regne sparte utslipp fra mindre klesvask er også sammensatt. Man kan ganske enkelt regne ut spart strøm fra selve vaskemaskinen, men det er vanskeligere å regne på hvor mye spart slitasje på klesplaggene har å si.

Ved å lage stativet flatpakket og demonterbart spares noe utslipp i forbindelse med transport. Gjennom materialvalg og design har jeg laget et robust produkt som sannsynligvis vil tåle bruk i tiår etter tiår, men samtidig er estetisk og har kvaliteter som støtter emosjonell varighet. Selv om emosjonell varighet ikke har vært hovedfokus i oppgaven, har jeg hatt det i bakhodet fra jeg bestemte å lage et fysisk produkt. Om brukere faktisk ønsker å ha produktet i lang tid vil avhenge av den enkelte brukeren, og er vanskelig å være helt sikker på uten testing over lang tid.

Refleksjon

Mulighetsrommet

I kapittelet om designbrief skrev jeg litt om hvorfor jeg valgte å jobbe med et fysisk produkt, men ønsker å nevne det igjen. Med en åpen designprosess hadde jeg et stort mulighetsrom og kunne gått i en helt annen retning. Spesielt å jobbe mer spekulativt eller med designintervensjoner kunne vært spennende. Samtidig vil jeg si at å jobbe med et fysisk produkt var velbegrunnet både siden det finnes få produkter til dette formålet på markedet, og at forskningen etterspurte bedre og mer permanente oppbevaringssteder til klær i limbo. Jeg vil si at jeg har svart på oppgaveteksten, fordi jeg både har brukt mange ulike designmetoder til å finne innsikt, og utviklet et produkt som kan bidra til både mindre klesvask og mindre rot.

Tidsbruk og prioriteringer i prosessen

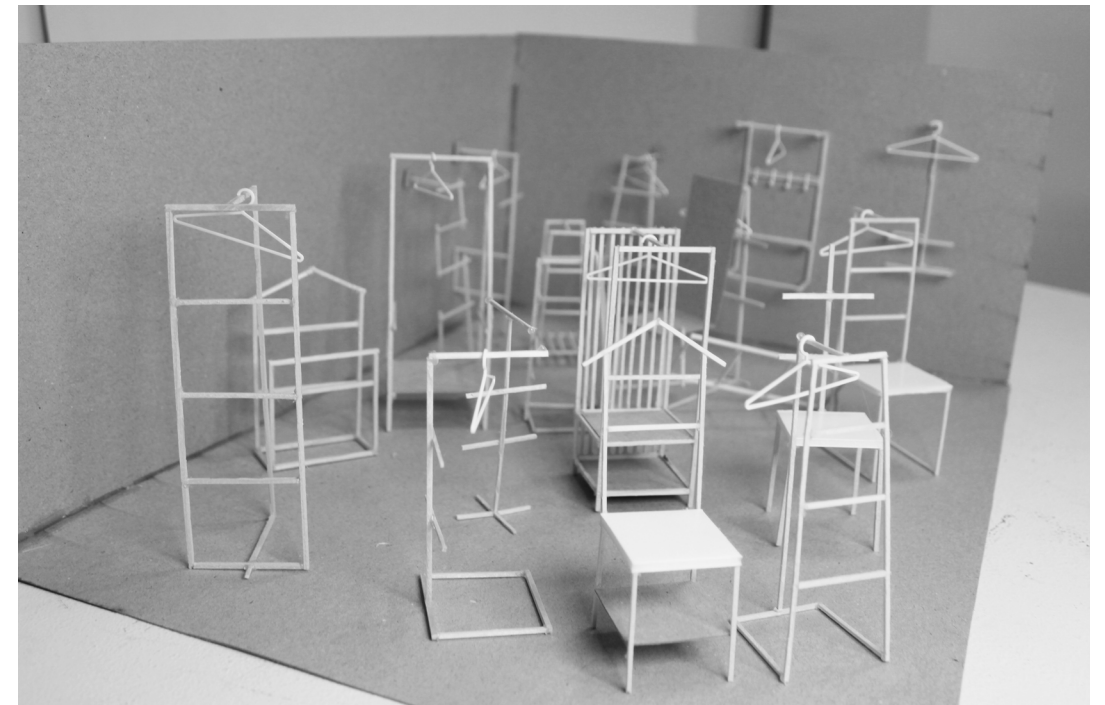
Jeg har i løpet av prosessen stilt spørsmål ved om all innsikten var nyttig for å designe et produkt. Jeg valgte fra starten å ha en åpen og bred designprosess der jeg ikke var bundet til å måtte lage et fysisk produkt. Jeg fant mye informasjon om temaet gjennom innsikten, noe som er verdifullt i seg selv, selv om ikke alt ble brukt veldig aktivt i designet av produktet. Prosjektet kunne hatt et annet fokus der jeg kunne testet flere konsepter i fullskala, og sett mer på produksjonsmetoder og optimalisering for produksjon. Men alt i alt er jeg fornøyd med å ha levert et prosjekt med både en bred og dyp innsiktsdel og et konkret produkt som resultat. Jeg tror det var nødvendig med grundig innsikt for å ha en ordentlig designprosess som startet bredt. Selv om ikke all innsikten ble direkte brukt i det ferdige produktet, har innsikten verdi i seg selv.

Læring og erfaring

I løpet av prosjektet har jeg fått brukt mange av ferdighetene jeg har tilegnet meg gjennom studietiden; å finne, lese og analysere litteratur, intervjueteknikker, tegning, fysisk prototyping, hvordan gjennomføre brukertesting, og overordnet hvordan man gjennomfører en designprosess med mer. Jeg har også lært mye nytt, blant annet om bruk av mer utradisjonelle innsiktsmetoder og å lage egne analyseverktøy, og om praktisk arbeid med tre på verkstedet. Å jobbe med småskalamodeller opplevde jeg som spesielt nyttig. Det ga den tredje dimensjonen som man ikke får gjennom å tegne skisser, samtidig som det gikk raskt. Samtidig har det begrensninger i forhold til å jobbe i full skala, så det var viktig å gjøre begge deler. Jeg hadde lite erfaring med å jobbe på verkstedet fra før, så læringskurven var bratt med det praktiske arbeidet med tre. Det var givende å se at jeg klarte å lage en god prototype samtidig som jeg fikk tid til grundig innsiktsarbeid.

Om prosessen: å jobbe med noe udefinert

Noe som har vært både en utfordring og gjort prosessen mer interessant har vært at klær i limbo er udefinert. Det har vært spennende å se hvordan noe som ikke har et veletablert navn likevel er noe så mange kjenner seg igjen i. Likevel har det å finne litteratur og kunnskap om temaet vært krevende, da det ikke er noen åpenbare søkeord. Trolig fant jeg ikke så mye litteratur spesifikt om klær i limbo fordi temaet ikke er så godt utforsket i forskningen. Likevel har det vært nyttig å lese bredt om både klesvask, klesforbruk, rot og renhet, og deretter komplettere med egen innsikt. Det har også vært spennende å se hvordan alternative innsiktsmetoder som analyse av diskusjonsforum og memes har gitt verdifull innsikt jeg ikke fant i forskningen. Jeg er glad for at jeg har funnet et tema å jobbe med som ikke er så utforsket fra før, fordi det har gitt mye rom for utforskning.

9. REFERANSER

Referanser

B

Boks, C., & Trondsen, J. K. (2022). Reflections on Addressing Taboo, Shame and Social Stigma in Design Projects. I *DS 117: Proceedings of the 24th International Conference on Engineering and Product Design Education (E&PDE 2022), London South Bank University in London, UK. 8th-9th September 2022*. The Design Society.

British Design Council (2019). *What is the framework for innovation? Design council's evolved Double Diamond*. <https://www.designcouncil.org.uk/our-resources/the-double-diamond/>

D

Daae, J., & Boks, C. (2018). Tweaking interaction through understanding the user. I K. Niedderer, S. Clune og G. Ludden (Red.), *Design for behaviour change: theories and practices of designing for change* (s. 58-73). Routledge

Daae, J., & Boks, C. (2015). A classification of user research methods for design for sustainable behaviour. *Journal of Cleaner Production*, 106, 680-689. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2014.04.056>

Dion, D., Sabri, O., & Guillard, V. (2014). Home sweet messy home: Managing symbolic pollution. *Journal of Consumer Research*, 41(3), 565-589. <https://www.jstor.org/stable/10.1086/676922>

Douglas, M. (1997). *Rent og urent: en analyse av forestillinger omkring urenheter og tabu*. (Originaltittel: Purity and Danger) Pax forlag

E

Elfa (2019) *Oppbevaringsrapporten 2018/2019*. <https://www.mynewsdesk.com/no/elfa-norge/pressreleases/elfas-oppbevaringsrapport-2018-skraastrek-2019-nordmenns-stoerste-oppbevaringsutfor-dring-er-klaer-som-ikke-er-i-bruk-2848166> (hentet 8.9.2023)

Entwistle, J. (2023) *The Fashioned Body* (3. utg.). Polity Press

G

Gram-Hanssen, K. (2007). Teenage consumption of cleanliness: how to make it sustainable?. *Sustainability: Science, Practice and Policy*, 3(2), 15-23. <https://doi.org/10.1080/15487733.2007.11907998>

Grindeland, J. M. & Larsen, Ø. S. (2023): *Bjørk i Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 15. desember 2023 fra <https://snl.no/bj%C3%B8rk>

H

Hanington, B., & Martin, B. (2012). *Universal Methods of Design*. Rockport Publishers.

Hvidsten, A., Rai, R., Helland S. & Henriksen, T. (2021). *Introduksjon til tjenstedesign*. Cappelen Damm Akademisk.

J

Jack, T. (2013). Nobody was dirty: Intervening in inconspicuous consumption of laundry routines. *Journal of Consumer Culture*, 13(3), 406-421. <https://doi.org/10.1177/1469540513485272>

Jørgensen, J. B. (2022). *“Jeg vet ikke om jeg vil ha barn”: Design for barnfrihet; et sensitivt tema*. [Masteroppgave]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. <https://hdl.handle.net/11250/3007880>

K

Kalayci, B., İlkiz, B.A., Budak, E.H., Altay, P., and Gürsoy, N.Ç. (2017). Design of automatic textile airing program: An approach to sustainable laundering. *Textile and Apparel*, 27(4), 393-399.

Klepp, I. G. (2023). *Klær i Store norske leksikon*. Hentet 8.9. 2023 fra <https://snl.no/kl%C3%A6r>

Klepp, I. G., Laitala, K., & Rathinamoorthy, R. (2022). The Consumer Perception of Odour. I G. Thilagavathi & R. Rathinamoorthy (Red.), *Odour in Textiles: Generation and Control* (s. 1-13). CRC Press.

Klepp, I. G., Buck, M., Laitala, K., & Kjeldsberg, M. (2016). What's the problem? Odor-control and the smell of sweat in sportswear. *Fashion Practice*, 8(2), 296-317. <https://doi.org/10.1080/17569370.2016.1215117>

Klepp, I. G. (2005). Demonstrations of feminine purity: The meaning of cleanliness and the growth of laundry. I G. Hagermann og H. Roll-Hansen (Red.), *Twentieth-century housewives: Meanings and implications of unpaid work* (s. 191-215). Unipub forlag

Klepp, I. G. (2003). *Fra rent til nyvasket skittent og rent tøy*. (Fagrappport 2-2003). SIFO. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/3915>

Kondo, M. (2014). *The life-changing magic of tidying: A simple, effective way to banish clutter forever*. Random House.

L

Laitala, K., Klepp, I. G., & Haugrønning, V. (2022). Textile Cleaning and Odour Removal. I G. Thilagavathi & R. Rathinamoorthy (Eds.), *Odour in Textiles: Generation and Control* (s. 197-222). CRC Press. <https://doi.org/10.1201/9781003141426>

Laitala, K., & Klepp, I. G. (2016). Klesforbruk i Norge. Forbruksforskningsinstituttet SIFO <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/20.500.12199/5331>

Laitala, K., Klepp, I. G., & Boks, C. (2012). Changing laundry habits in Norway. *International Journal of Consumer Studies*, 36(2), 228-237. <https://doi.org/10.1111/j.1470-6431.2011.01081.x>

Laitala, K., Boks, C., & Klepp, I. G. (2011). Potential for environmental improvements in laundering. *International Journal of Consumer Studies*, 35(2), 254-264. <https://doi.org/10.1111/j.1470-6431.2010.00968.x>

Lockton, D. (2018). Design, behaviour change and the Design with Intent toolkit. I K. Niedderer, S. Clune og G. Ludden (Red.), *Design for behaviour change: theories and practices of designing for change* (s. 58-73). Routledge

M

McQueen, R. H., Moran, L. J., Cunningham, C., & Hooper, P. M. (2021). Exploring the connection between odour and clothing disposal. *The Journal of The Textile Institute*, 112(11), 1859-1866. <https://doi.org/10.1080/00405000.2020.1848114>

Melilot, M. (2023). *Skapet fullt*. Eget forlag

Miilunpalo, S.-M. and R. Räisänen (2019). Clean laundry with pure conscience—a study on laundry practices among Finnish consumers. *International Journal of Consumer Studies* 43: 153-65. <https://doi.org/10.1111/ijcs.12493>

Milner, R. M. (2018). *The world made meme: Public conversations and participatory media*. (Kapittel 1 og 2). MIT Press.

N

Napper, I. E., & Thompson, R. C. (2016). Release of synthetic microplastic plastic fibres from domestic washing machines: Effects of fabric type and washing conditions. *Marine pollution bulletin*, 112(1-2), 39-45. <https://doi.org/10.1016/j.marpolbul.2016.09.025>

NIBIO (2021). *Bjørk (temaside)*. Hentet 15.12.2023 på <https://www.nibio.no/tema/skog/skoggenetiske-ressurser/treslag-i-norge/bjork>

Niedderer, K., Clune, S., & Ludden, G. (Red.). (2018). *Design for Behaviour Change: Theories and practices of designing for change*. Routledge.

Norman, D. (2013). *The Design of Everyday Things*. Basic Books

Norton, M. I., Mochon, D., & Ariely, D. (2012). The IKEA effect: When labor leads to love. *Journal of consumer psychology*, 22(3), 453-460. <https://doi.org/10.1016/j.jcps.2011.08.002>

R

Rigby, E. D. (2016). *Fashion Design and Laundry Practices: Practice-Orientated Approaches to Design for Sustainability* [Doktorgradsavhandling]. University of the Arts London

Riise, A. B. (2021). *Mitt klimaregnskap*. Res Publica.

Roster, C. A., & Ferrari, J. R. (2023). Having less: A personal project taxonomy of consumers' decluttering orientations, motives and emotions. *Journal of Consumer Affairs*, 57(1), 264-295. <https://doi.org/10.1111/joca.12499>

Roster, C. A., Ferrari, J. R., & Jurkat, M. P. (2016). The dark side of home: Assessing possession 'clutter' on subjective well-being. *Journal of Environmental Psychology*, 46, 32-41. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2016.03.003>

S

Sanders, E. B. N., & Stappers, P. J. (2008). Co-creation and the new landscapes of design. *Co-design*, 4(1), 5-18.

Shifman, L. (2013). Memes in a digital world: Reconciling with a conceptual troublemaker. *Journal of computer-mediated communication*, 18(3), 362-377. <https://doi.org/10.1111/jcc4.12013>

Shove, E. (2003). *Comfort, Cleanliness + Convenience: The Social Organization of Normality*. Berg

Stickdorn, M., Hormess, M. E., Lawrence, A., & Schneider, J. (2018). *This is service design doing - Online method library*. <https://www.thisisservicedesigndoing.com/methods>

T

Trondsen, J., & Boks, C. (2023). A Toolbox for addressing shame in design projects. In *DS 123: Proceedings of the International Conference on Engineering and Product Design Education (E&PDE 2023)*. <http://dx.doi.org/10.35199/EPDE.2023.69>

W

Wever, R., Van Kuijk, J., & Boks, C. (2008). User-centred design for sustainable behaviour. *International journal of sustainable engineering*, 1(1), 9-20. <https://doi.org/10.1080/19397030802166205>

Woodward, S. (2021). Clutter in domestic spaces: Material vibrancy, and competing moralities. *The Sociological Review*, 69(6), 1214-1228. <https://doi.org/10.1177/0038026121998218>

Z

Zimmer, K., Hylan, G., Kuehne, C., Hanssen, K. H., Fløistad, I., & Smith, A. (2023). Bjørk i Norge. *NIBIO Rapport*. <https://hdl.handle.net/11250/3067785>

Zittrain, J. L. (2014). Reflections on internet culture. *Journal of Visual Culture*, 13(3), 388-394. <https://doi.org/10.1177/1470412914544540>

10. VEDLEGG

Intervjuguide

Oppvarming

Takk for at du vil delta! Litt forklaring om prosjektet. Har til nå lest mye om mange temaer (klesvask, klesbruk, rydding ...), men det er begrenset hvor mye info der er om klær i limbo. Målet med intervjuet er å høre ulike meninger/holdninger og praksiser, og komme nærmere de fysiske forutsetningene i hjemmet. Veldig lavterskel, ikke noe opptak! Dataene blir anonymisert.

Boform? Kollektiv/alene/samboer/familie etc. Hvor trangt?

Har du ansvar kun for egen klesvask eller også andres?

Hoveddel

Har du høy toleranse for rot eller må du ha det ryddig rundt deg? Hva er ditt forhold til klesvask? Noe du liker å gjøre eller ikke?

Hvordan vil du beskrive forholdet ditt til dine klær?
Er du fornøyd med oppbevaringssystemet ditt?
Hvor oppbevarer du skittentøyet?

Se på bildene. Føles det ok å dele? Vil du forklare hva som er hvor?
Hvordan vurderer du om et plagg er skittent eller ikke?
Når og hvorfor vasker du klær?
Hva gjør du med klær når du rydder?
Hvor havner klærne som er litt brukt, men ikke skitne enda? Bruker du ofte disse klærne på nytt?
Hvilke klær havner typisk i limbo?
Lufter du klær? Tror du at lufting fungerer for å fjerne kroppslukt?
Behov for variasjon i hvilke klær man går med?

Ønsker du deg bedre oppbevaringsløsning for disse klærne?
Hva er viktig: at klærne er skjult ("skjule rot")? At de blir lufta? At det tar lite plass?

Avslutning

Noen spørsmål?
Takk for at du deltok.

Detaljert plan for workshop

Introduksjon

Litt om prosjektet mitt: Forhindre unødvendig klesvask, og tilrettelegge for bedre utnyttelse av klærne, og potensielt bidra til å løse et praktisk problem. Målet med workshopen er å undersøke følgende spørsmål: Hvordan henger vaskevaner sammen med sosiale normer? Hvor mye betydning har miljøhensyn på vaskevaner? Hvor går grensen mellom hva som oppfattes som rot og ikke? All data fra workshopen blir anonymisert. Jeg tar noen bilder, men ikke av dere.

Oppgave 1: oppvarming med memes

Se på memene jeg har printet ut, velg en du kjenner deg igjen i. I plenum forklar hvorfor du valgte den du valgte. Diskusjon. Tror dere mange kjenner seg igjen i disse temaene? Er det tilknyttet skam?

Oppgave 2: shame stretching

Med 2 akser: bra/dårlig for miljøet, og hva som er sosialt akseptert. 2 og 2: plasser ut påstandene på arket basert på aksene. Så sammenlikne i plenum: finne ut om det er noen betydelige forskjeller. Påstandene var med vilje litt uklart formulert for å skape mer diskusjon. Diskusjon: har det mye betydning om det er mye å gidde å gjøre ting, f.eks. er det lett å la være å vaske ullgenser, men det er stress å luften klær? Diskusjon: er miljøhensyn og sosial aksept ofte i konflikt? Når er det ikke det? Kan overdreven vasking være så dårlig for miljøet at det blir sosialt uakseptabelt? Se de neste sidene for detaljert resultat fra denne oppgaven.

Oppgave 3: Rot eller ikke rot? Avstemning

Her fikk hver deltaker en lapp med en rød side for rot og en grønn side for ikke rot. For hvert eksempel under var det avstemning og deretter diskusjon. Hvorfor ja eller nei? Hvilken kontekst (f.eks. hvis man bor alene kontra sammen med andre, eller om man skal få besøk)?

- 1) En jakke på en stol
- 2) Klær på gulvet
- 3a) Et plagg som henger til lufting i vinduskarmen
- 3b) Et plagg som har hengt til lufting i vinduskarmen i en uke
- 4a) Klær som henger på en knagg
- 4b) Klær som henger på en knaggrekke som er helt overfylt
- 5a) Klær som ligger i senga
- 5b) Klær som har ligget i senga i flere uker
- 6) Klær på kjøkkenbordet
- 7) Klesgardin som beskrevet og illustrert av Emma Dulcie Rigby; *Curtains are made from clothes that can easily be assembled and re-assembled. Clothes are designed with points of connection that allow curtains to take on a modular function. The curtain would constantly change its aesthetic as garments are taken off to be worn, and reattached after wear*

Resultat fra "Rot eller ikke rot?"

1

2

3

4

5

6

7

1) En jakke på stol: Uenighet; jakken henger der med intensjon, men det avhenger av om stolen er på soverommet eller kjøkkenet; den er mindre rotete på soverommet

2) Klær på gulvet: Enighet om at det er rot i så godt som alle situasjoner. Det er likevel med et lite forbehold; hvis det ligger der veldig midlertidig, f.eks. over natta blir det ikke oppfattet som så rotete

3a) Et plagg som henger til lufting i vinduskarmen; Uenighet, men de fleste mener det ikke er rot. Her har det betydning hvor lenge det har hengt der

3b) Et plagg som har hengt til lufting i vinduskarmen i en uke; uenighet, men de fleste mener det er rot. Den som ikke mener det er rot argumenterer med at det fortsatt henger der av en grunn

4a) Klær som henger på en knagg; uenighet, men de fleste mener det ikke er rot. Den som mener det er rot argumenterer med at det ikke er avslappende å se på

4b) Klær som henger på en knaggrekke som er helt overfylt; alle mener det er rot, fordi det ser ut som klærne har blitt glemt der

5a) Klær som ligger i senga; alle mener det er rot, men at det til en viss grad er ok hvis det ligger der midlertidig, men ikke akseptabelt å legge seg i en seng med klær i

5b) Klær som har ligget i senga i flere uker; fortsatt enighet om at det er rot

6) Klær på kjøkkenbordet; alle mener det er rot fordi det ikke hører hjemme der. Men midlertidig kan det være ok hvis man bruker det som overflate i forbindelse med pakking

7) Klesgardin; uenighet med 2 mot 2. Her er det en del usikkerhet. De som mener det ikke er rot argumenterer med at klærne henger der med intensjon. De som mener det er rot er fordi det ikke er pent å se på, men at det kommer an på hvilke klær man har. Klesstativ oppfattes som mindre rotete og et bedre valg enn en klesgardin.

